

iubirea îngemănată cu divinitatea, îngerul ei păzitor devenindu-i iubit, făcând astfel posibilă pătrunderea muritoarei în Paradis. Asta, cu știința îngăduitoare a lui Dumnezeu, impresionat de elementele sfinte, eterne ale acestei iubiri.

„Bietul înger!
Trebuie să fi fost tare aiurea să-mi poarte de grijă [...] Aș vrea să mai știi cum a zâmbit complice Dumnezeu răspunzând la cele mărturisite:
,Norocoșilor, chiar sunteți cei mai cuminți copii?’”

(„Regăsirea Paradisului”)
Infima nehotărâre a Creatorului în fața înduioșătoare prezențe face să apară semnele unui universal dezechilibru: „În marea limpede-și varsă mălurile marile fluvii, începe să se încline Pământul, axa lui formează un unghi imens cu cea verticală: Pământul devenit elipsă imediat va fi lipsă”
(„Din bunătate se nasc și catastrofe”)

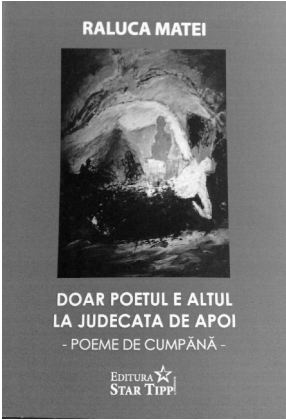
Eul liric este astfel obligat să-și asume condiția de intrus. Destinul de pământeană se opune dramatic „clipei” în care moartea este înfrântă prin iubire. Citez în întregime poemul „Presimțirea izgonirii din Paradis”:

„Imaginea mea din oglinda albastră
se tot ferește a mă privi în ochi:
în timp ce-mi potrivește
masca pentru marea întâlnire:
nu-mi poate găsi El privirea,
speram.
(de parcă aș pleca într-un loc
de unde să revin
vie și nevătămată)
Ce știe imaginea mea despre mine
și despre locul de unde tu nu te-ai mai întors
nici viu, nici nevătămat?
Hm, nu am oglindă albastră,
numai că tu, Dumnezeu meu,
te-ai ivit pentru o clipă –
cu ochii plecați –
să încui ușa definitiv
în urma mea.”

Volumul se încheie prin regăsirea casei părintești, dar senzația cititorului este că „atributele pămâtenene” nu se pot identifica, deoarece prin intenția lirică se rămâne acolo, în îngemănarea cu divinitatea, deși chemări imperative ale unui „Tu”, îndrăgostitul părăsit și terestru, sunt și ele incluse în infinitatea secunde paradiziace.

„DOAR POETUL E ALTUL LA JUDECATA DE APOI - Poeme de cumpănă” de RALUCA MATEI. Subtitlul plachetei încearcă să inducă cititorului ideea de echilibru.

Sinele se află într-o amară tentație a armonizării cu bănuitele categorii ideale - BINELE, FRUMOSUL, ADEVĂRUL. Pentru atingerea lor, eul liric se identifică vibrând direct în Purgatoriu, flăcările purificatoare fiind „miliardele de ani lumină”, „culoarea ceasului ceresc”, „agheasma și otrava”. Vocabularul capătă eleganță drenând starea poetică la intuiții de un rafinament surprinzător. Veți

Debut în trei, la 17 ani

PARADISUL, PURGATORIUL, INFERNUL...

observa cum scene desprinse din lumea înconjurătoare devin fapte supuse interpretării la scară cosmică.

Imaginația Ralucăi Matei funcționează prin acceptarea minunii între cele de rând. Secvențele lirice se constituie în traiectorie plină de meandre, devenind imprevizibil suflet dezgolit pentru prima și ultima oară la Marea Judecată de Apoi.

„Cine a crezut,
Dar cine a crezut,
Că la jumătate podul e rupt.

Te-ai pornit
Cum pornește lumina
Spre ochiul orbului
Clarvăzător
Doar în ceara de lumânare.

De aceea,
Lumina care ești
S-a subțiat și s-a înnegrit
Ca fitilul ars
Numit asfințit.

Chiar tu ai scris un vers
Cu o frunză atât de vie,
Care desprinzându-se
A-ngălbenit repede până jos.

Și eu ce să-nțeleg acum
Despre motivul desprinderii frunzei,
Despre soarele ce are și raze negre,
De vreme ce ți-am luat urma
Și am ajuns la râu?

Cine a crezut,
Dar cine a crezut,
Că la jumătate podul e rupt.”
(„Purgatoriul ca o sală de așteptare”)

„CĂZÂND DINTR-UN VERS DIRECT ÎN INFERN – poem”. Întâlnim la ELENA-DANIELA NĂSTASE o poezie inteligentă, sensibilă, originală - acum l-am citat pe rafinatul și neobositul prieten al revistei noastre, Dan Simionescu.

E de remarcat cum autoarea gestionează aluviunile livești. Întâlnind în volum versul „deși nu l-am citit pe Dante”, mi-am exprimat îndoiala. Astfel am aflat că poeta suportă greu înfatuarea celor care susțin că înțeleg „Oda –în metru antic” sau „Divina comedie”.

La fel de frumoasă este și vibrația transpusă în vers când Elena-Daniela izbutește să se imagineze pe ea însăși transpusă în capodopere din arta plastică universală în vecinătatea cărora a avut șansa să respire.

Și-a delimitat universul fără a-l închide, construindu-și poezia la dimensiunile care i se potrivesc, fără inutile ambiții, dar nu și fără orgoliu. Limbajul poetic expresiv traduce adecvat starea dominantă: vertijul căderii nesfârșite din lumea inefabilă, mirifică a inspirației poetice direct în poticnita parcurgere ritmică a unui cotidian dureros de mărginit. Iată:

„Ce poveste mincinoasă a devenit cea cu Albă-ca-Zăpada

Pot argumenta atât de logic, iată –
Conține o oglindă care minte
Cu o revoltătoare nerușinare.
Acum pe față mi se răsfăț
Zâmbetul meu de giocondă,
Pentru că știu că tu înțelegeți:
Nu oglinda și povestea în care este ea învelită

Mă revoltă.
Mă revoltă până la sfârșiere
Ființa ta în care mă oglesc
Și pot fi sublimă,
Dar mă tot răzgândesc.”

(„Persoana și ființa”)

P.S. Mi s-a întâmplat să iau act de păreri de opinie literar este de necontestat. Astfel, Nicolae Manolescu, lansând la Bookfest ultimul volum de poezii al lui Gabriel Chifu, constata, mohorât , că nu i-a fost dat să citească „poezie bună” în ultimele decenii, „de la generația mea” (asta însemnând, desigur, optzeciștii - Iaru, Stratan, Cărtărescu, Traian T. Coșovei)

Iată că, recent, apare Nicolae Breban în postura de membru al juriului la un festival de film, susținând ferm existența unei „mari poezii românești actuale” în cadrul căreia se distinge o „excepțională lirică feminină”. Păreri și păreri... Dacă e să mă ghidez după semnele din cele trei plachete pe care tocmai le-am parcurs, constatarea exuberantă a lui N. Breban pare plauzibilă. Elena-Daniela Năstase, Raluca Matei, Simina Grigore, eleve în clasa a unsprezecea în Slobozia, aduc în lumină, aș îndrăzni să spun, un astfel de argument. Aș zăbovi o secundă să mai remarc lumina din zâmbetul Danielei Zeca – autoare și a romanului „Demonii vântului” (prilej să vi-l recomand), directoarea de la TVR Cultural – pe când și-a găsit răgaz, la Bookfest-ul de luna trecută, să răsfășoare aceste volume, să mulțumească și să le strângă la piept. (Volumele se găsesc și la rubrica „BIBLIOTECA HELIS” a site-ului www.revistahelis.ro)

HELIS

Dan Elias

Despre cum l-am cunoscut pe poetul Pithagora, bijutierul de la curtea regelui Păr; despre cum m-a lăsat să întreb; despre elide, scări și despre ferestre.

Era prin primăvara anului 2010. Lucram la „Aristocratica” în dulcele stil al lenei binefăcătoare, pe care Cioran o definea ca fiind motorul de nezdruccinat al Universului. Pentru poezie, lenea este sinonimă cu inspirația, adică o așteptare plină de speranțe, și asta în cel mai bun caz. Nu fac aici analiza didactică a instrumentelor de lucru pe care poetul, ca și tâmplarul de altfel, le poartă cu el peste tot, spun doar ce cred, dezinhbat de posibila reacție a celor care nu cred. Inspirația este fetișul nostru drag, artefactul intelectual al putinței și al neputinței în fața hârtiei, al pietrei, al clapelor. Inspirația nu este adevăr, ci numai credință. (De unde și reciproca: *în anumite condiții de neputință, credința poate fi un adevăr inspirat.*) Un prieten, pictor fabulos al luminii îndrăgostite de lucrurile pe care le atinge, despre care îmi place să spun că își locuiește propriile peisaje, îmi declara cu sclipiri în ochi: „Pictatul mă odihnește printre îngeri; vitraliile mă obosesc printre oameni. Mă simt constructorul unor bucăți de lumină, vii prin sudoarea mea, prin murdăritul cu plumb, prin bătăturile și degetele rănite”. Definită ca un ceva interior, la fel de misterios ca respirația, ca duhul mișcător al lucrurilor nemișcătoare (*respirația și duhul* așa cum le vedea „arheologic” lingvistul I. I. Russu într-o carte absolut minunată!), inspirația este la fel de întâmplătoare pe cât este de dumnezeiască, ambele elemente fiind substitute ale creației. *Dar așa să fie? Inspirația să fie un dat al existenței indiferent de suportul material al acesteia? Adică, substanțele pot fi capabile de structuri interioare de alte volume decât propria dimensiune în timp și spațiu? Întreb, fără să am orgoliul de a ști vreun răspuns. Adevărul este că am avut momente în care am crezut că un plop „inspirat” poate face mere, așa cum am crezut că un fir de iarbă se poate trezi într-o dimineață de grație cu „inspirația” aripilor. Astfel de dialoguri mincinoase cu propriile noastre gânduri au probabil rolul terapeutic al împăcării cu neputința, fiind binefăcătoare pentru substanța umană.*

(continuare în pag. 5)

FLORARUL ne-a binecuvântat cu trei zile "de aur" -

FESTIVALUL ȘI CONCURSUL NAȚIONAL DE INTERPRETARE A LIEDULUI „IONEL PERLEA” - ediția a XXI-a

Au fost trei zile „de aur” la Festivalul datorat concilierii din Slobozia pe care, căndva, un muzician inspirat l-a numit cu... „perle”. În care, an de an se „lefuie” te... un diamant al sunetelor, alături muzicologul și realizatorul TV Danica Caranum Fitea.

În perioada 4-6 mai s-a desfășurat la Slobozia cea de-a XXI-a ediție a Festivalului și Concursului Național de Interpretare a Liedului „Ionel Perlea”, organizat de Consiliul Județean Iași, Centrul Cultural UNESCO „Ionel Perlea”, Asociația Culturală „Ionel Perlea” Iași, Unirea Criticilor Muzicali din România „Mihail Jora”, având ca parteneri media Televiziunea Română (canalele TVR Cultural și Televiziunea Română de Măne), Radio România Cultural și Radio România Muzical, Antena 1 Slobozia, Radio Campus Slobozia.

A fost o ediție de excepție, un adevărat meroniu muzical care a transformat, vreme de trei zile, capitala regiunii de județ într-un veritabil centru muzical al țării.

Artista a fost formată din mari personalități ale vieții academice și muzicale: prof. univ. dr. Grigore Constantinescu, soprana Maria Silistaru, Nona, prof. univ. Ionel Iuțuș, Claudia Codreanu, Bianca Manolea, Veronika Mălar, Universitatea Națională de Muzică București, profesora Dana Chișu și Nicolae Colciaru de la Universitatea de Vest Timișoara, Floarea Marinescu - Universitatea Orléans, Constanta, Ana Rana - Academia de Muzică „Gh. Dima” din Chișinău, compozitorul Lăzuțescu Constantin și muzicologul Danica Caranum Fitea.

Nu, cei implicați în festival, vom fi mai laconici, de această dată, cu agendele. Vi prezentăm o cronică a acestor evenimente, așa cum au perceput-o personalități prezente în festival.

Un lucru bine făcut

„Prima sunt, din păcate, lucrurile bine făcute și mai ales, rezistența în timp. Pentru că, alături de Siguranța Internațională a Muzicii Noi

Adeline Diaconu, Stefan Korech și Diana Floru

Colaborarea elevilor de la Colegiul Național „Mihail Viteazul” cu revista *Helis* continuă. În cadrul laboratorului de „Istorie alături...”, elevii clasei a X-a-G au reușit de la studierea istoriei la recuperarea acesteia. Având în vedere că arhivele electronice a revistei pentru anul 2003-2006 nu s-a găsit, în cadrul laboratorului de istorie s-a trecut la fotograficarea, prelucrarea și digitalizarea la format PDF a celor „ca din acei ani. Pentru început, la imprimarea celor 9 ani de la prima apariție, cititorii revistei *Helis* posibilitatea de a consulta pe revistele.ro arhivele anilor 2003-2004.

Echipa proiectului: Daria Vitalie (proiectare coordonatoare), Anton Marinela (coordonator tehnic), Basarab Daniel, Buturugă Victor, Rădulescu Andra.

Colaborarea elevilor de la Colegiul Național „Mihail Viteazul” cu revista *Helis* continuă. În cadrul laboratorului de „Istorie alături...”, elevii clasei a X-a-G au reușit de la studierea istoriei la recuperarea acesteia. Având în vedere că arhivele electronice a revistei pentru anul 2003-2006 nu s-a găsit, în cadrul laboratorului de istorie s-a trecut la fotograficarea, prelucrarea și digitalizarea la format PDF a celor „ca din acei ani. Pentru început, la imprimarea celor 9 ani de la prima apariție, cititorii revistei *Helis* posibilitatea de a consulta pe revistele.ro arhivele anilor 2003-2004.

Echipa proiectului: Daria Vitalie (proiectare coordonatoare), Anton Marinela (coordonator tehnic), Basarab Daniel, Buturugă Victor, Rădulescu Andra.

Dan ELIAS – P. 3; Ion ROȘIORU – P. 8: Poeții inseparabili ca valoare, diferiți, despre care nu poți vorbi decât la superlativ.

Radu MUNTEANU – P. 2: Excelent!

Ana Mihaela NUȚĂ – P. 7; Petru BOTEZATU – P. 8; Maricica FRUMOSU – P.

Poeți din “Zodia Helis”

Gheorghe Dobre

“Trofee”

Afirmam anterior că acest volum este un eveniment literar; îmi mențin afirmația, argumentând simplu și fără citate care să lungească inutil dizertația. Sunt împotriva sublinierii unor versuri scoase din context, care pot fi geniale, dar nu înseamnă nimic în ansamblul poemului respectiv. *De ce este unică această carte? Fiindcă propune un alt fel de discurs în poezia română, construit pe sinteza fericită dintre eseu și poezie, chirurgie literară care permite o libertate în exprimare aproape infinită.*

Mai plastic, este ca la fabricarea explozivilor duali: pui laolaltă două substanțe inerte individual, dar care provoacă deflagrația când sunt amestecate. Domnul Dobre a inițiat un nou reper în literatura română și dacă nu credeți, citiți cu atenție cartea... Sigur o să-mi dați dreptate.

Dan Simionescu
Londra, 31.05.2012

Gheorghe Dobre

Cărți publicate:

- „Cântec și semne”, versuri, volum colectiv, 1982;
- „Hiperurmasul lupului”, versuri, Editura „Star Timp”, 1998;
- „Drept singurătate cu esență a materiei”, versuri, Editura „Star Timp”, 1999;
- „Am înțeles că am mare artist”, monografie, în colaborare cu dr. Cristian Gheorghe, 1999;
- „Dragon cu lotus în gură”, versuri, Editura „Star Timp”, 2002;
- „Gălbenuș roșu”, versuri, Editura „Star Timp”, 2001;
- „Exerciții de libertate”, versuri, antologie, Editura HELIS, 2005;
- „Devoratorii de iluzii”, versuri, Editura HELIS, 2007;
- „Fotografie Amare - 40 de ani”, în colaborare cu Nicolae Tache, Editura HELIS, 2007;
- Coordonator al albumului „Județul Iași - România”, teatru-mimă-englez, 2002;
- „Minciuna din literă”, proză și eseu, Editura HELIS, 2010;
- „Sărind din piatră în piatră”, poezie, Editura HELIS, 2011.

ISBN: 978-973-1705-30-9

Ediția HELIS

HELIS- mai 2012

22: Poeții basarabeni au o spontaneitate lirică nativă. Faptul că HELIS îi găzduiește în paginile ei este remarcabil, dar ar trebui să organizați acțiuni culturale comune pentru a cimenta relațiile, benefice, evident, în ambele sensuri.

Dan ELIAS – P. 24: Duplicitatea politicienilor post-decembriști a generat complicitatea lor la jaful silvic. Stigmatul uciderii pădurilor îl purtăm toți pe frunte, chiar dacă nu am folosit faptic toporul.

Ioan NEȘU – P. 12: Aștept romanul. Titlul este inspirat și incitant.

Victor NICOLAE – P. 13: Pastile scrise alert, radiografiind cinic cotidianul.

Florian ABEL – P. 17: Reîntoarcerea la abelisme vă contamenează spiritul cu energie pozitivă.

Aron ORTANZA – P. 22: Ce instructiv ar fi dacă ați face o astfel de prezentare și pentru alți scriitori!

Vasile PANĂ – P. 22: Continuati!

Ion ROȘIORU – P. 23: În „Zodia iubirii” sunt câteva rondeluri excelente, ritmul este egal și în celelalte dar, forțând aceeași temă de la cap la coadă, volumul este umbrat de aura întunecată a monotoniei.

Marian ȘTEFAN – P. 1; 15; 20; 21: Pentru mine lectura textelor dumneavoastră este un deliciu.

Poeți din “Zodia Helis”

Ilie Comănița

„Zodia iubirii”

Fără îndoială, volumul de rondeluri este mai bun decât cel de sonete.

“Este octombrie”, “Îndrăgostiții” și alte câteva sunt fără cusur, minunate, sincere, vibrante.

Probabil domnul Comăniță a scris rondelurile cu mult timp în urmă, le-a revizuit și le-a salvat “en gross” în acest volum, sufocând aproape “esența” cu producții mai puțin reușite. În “Helis” am descoperit un “altfel” de Ilie Comăniță, care nu compune doar rondeluri și sonete, un poet care știe să fructifice liric înțelepciunea vârstei.

Oricum, cititorul suveran găsește în “Zodia iubirii” poezii care i se potrivesc, care îi satisfac nevoia de iubire, exprimată persuasiv.

Dan Simionescu
Londra, 31.05.2012

Ilie Comănița

Zodia iubirii

ISBN 978-973-1705-20-3

Vitalie BUZU – P. 14: Mii de foști prizonieri sovietici au fost executați de proprii comisari, măsură demonică ce oferea soldatului de rând o singură alternativă: înainte, victorie sau moarte!

Lili BALCAN – P. 6: Savuroase povestirile dumneavoastră.

Gheorghe DOBRE: Recreați o lume care a fost, dar a cărei mireasmă și savoare ajunge la cititor virulent, introspectiv.

Mircea Dumitru – P. 9: Ce faceți? Repovestiți cartea?

AI. BULANDRA – P. 16: Fără comentarii.

Tudor CICU – P. 17: Corect!

F. L. DALIAN – P. 18: Poate fără să vă dați seama ați realizat o mică capodoperă, cu personaje reale, navigând într-o barcă imaginară, pe un fluviu la granița dintre realitate și ficțiune.

Valeriu STOICA – P. 4: Interesantă abordarea.

Costel BUNOAICA – P. 24: Recreați de fiecare dată universul după un calapod hilar și halucinant.

F. M. CIOCEA – P. 3: Îmi puteți garanta că nu s-a întâmplat undeva în România?

AI. BULEANDRĂ – P. 5: L-am cunoscut pe domnul ȚOIU și sunt convins că merită tot ce faceți pentru el.

Romeo Aurelian ILIE – P. 7: Parcă sunteți altcineva, altfel și e ... bine.

Dan SIMIONESCU
Paris, 10.06.2012

O nouă carte a unui autor ialomițean

Vasile Poenaru

101 poeme

EURISTICA

Revista de matematică a Școlii Nr. 3 - Slobozia

Anul 6, nr. 6, iunie 2012
ISSN 1841-5741
Editată de Asociația Culturală HELIS

Instantaneu, în finalul lecturii volumului de poezii **NOAPTEA, CU SINELE MEU** al poetului Costel Bunoaica (ed. Helis, Slobozia, 2012) îmi răsar din străfundurile memoriei fascinantele versuri eminesciene: „*Și din a chaosului văi./ Jur împrejur de sine/, Vedea ca-n ziua cea dintâi/ Cum izvorau lumine/*”. Desigur că puntea este aruncată de pronumele reflexiv în acuzativ precedat de locuțiune - în cazul versului eminescian-, iar în titlul volumului, de același pronume reflexiv, tot în acuzativ, de data aceasta substantivizat și însoțit de adjectivul posesiv, dar și de inspirata metaforă-simbol a nopții.

Acest pronume reflexiv, cu profunzimile-i nebaneuite, a incitat, incită și îndeamnă la reflecție prin sensurile sale cele mai adânci și ascunse, după cum Constantin Noica a demonstrat-o în excelențele sale eseuri din „Cuvânt împreună despre rostirea românească”, unde filosoful îi propune și îi descoperă o ingenioasă arheologie. Din punctul său de vedere, Sinele (substantivizat) nu se confundă cu Eul, ci, mai degrabă, reprezintă desprinderea de Eu, devenind o conștiință mai adâncă, o expresie activă a lucidității Eului, o conștiință etică. Mai mult chiar, Sinele stă permanent, în limba română, în cumpănă, cu Sinea, căreia îi proiectează lumină, scoțând-o din întuneric.

Să ne întrebăm dacă dacă Eul și Sinele alcătuiesc o pereche absolută precum Yin și Yang (la orientali), Logos și Eros (la greci), Animus și Anima (la romani), ori se află într-o permanentă confruntare, într-o „gâlceavă”, ca să folosim un termen cantemirian. Este o întrebare tulburătoare, de conștiință, pusă pentru întâia oară de vechii greci și transformată în religie, din moment au pus-o deasupra intrării cetății („Cunoaște-te pe tine însuți!”, adică în traducere liberă, „Recunoaște-te în sinele tău!”) care cere permanent, din Antichitate și până azi, noi răspunsuri artistice.

De aici, probabil, această asociere „bizară” care s-a realizat în străfundurile conștiinței mele. Este clar că le apropie ideea de călătorie: una intergalactică, demiurgică, a lui Hyperion printre văile chaosului, într-o noapte absolută, apropiindu-se de locul genezei, cealaltă, labirintică, dinspre Eu spre Sine, într-o noapte morală. Ambele spre lumină, spre Demiurg – spre Dumnezeu.

Trebuie observat însă că Sinele este o preocupare mult mai veche a poetului. Am în vedere volumul de versuri (și scurte eseuri) **„Uciderea sinelui. Demoni sau zei”** (ed. Star Tipp, 2005, Slobozia). Reținem două dintre considerațiile autorului care justifică preocuparea: „*Scriu o scrisoare către Dumnezeu. Îi spun că Eu, cel care sunt fără umbră, mă dezic de lumină [...]. Celălalt eu, care sunt tot eu, cel cu umbra de un stânen-și-un cot, îi spun că, sigur, Eu pot [...] să mă joc de-a lumina*” Tot în acest volum, încă o frază cu miez care face trimitere directă la volumul de față: „*Mi-am ascuns Sinele de sine, să nu se vadă pe El însuși dăruit murdăriei și decăderii lumești*”.

În felul acesta, ajungem la tema cărții de față, un volum extrem de bine articulat, care demonstrează, prin forma inteligentă de organizare a materialului poetic, că poezia, pentru Costel Bunoaica, este un mod superior de existență spirituală. Aici el propune unui cititor avizat o călătorie demiurgică a Eului spre Sine, într-un univers desacralizat, așa cum un înotător se zbate, într-o apă infectă, cu ultimele puteri, să ajungă la mal, pentru a trage în piept aerul proaspăt și tare. Desigur, călătoria este una spirituală, alegorică, permanent întreținută de cearta dintre trup și suflet, după cum chiar poetul sugerează. Alegoric, bazinul cu apă infectă poate fi la fel de bine un pustiu: „*Pustiul începe cu mine/. Rămân în ruina asta de trup. Mucegătită. Și udă. Unde viermii buchisesc la hrisoave. Unde nebunia asudă*” (p. 7)

Chiar din debutul volumului, poetul îi întinde cititorului capcana ludicului printr-o excelentă parodie în care comprimă timpul existenței la banalitatea unei săptămâni: „*Luni îmi plouă, marți îmi ninge, miercuri nu îmi mai ajunge/ nici să trag un strop de fum. Sunt bezmetic...! Nici n-am cum/ să fiu altul zi de zi. Sunt așa de când mă știu./ Merg pe gard, de drum mă țin, dau cu vacantr-o căciulă.../ Nici un latră nu mă câine./ Sunt pe jumătate bun. Doar să beau./ Să-njur. Să fur./ Urlu, când nu spun nimic. Tac, când am ceva de zis./ Mă-mpiedic de neteziș. Merg pe stradă pe furiș.*” Există aici un vers de o extremă concentrare, cu trimitere subtilă, ironică, la valurile de obstacole de trecut până să se ajungă la desăvârșirea artistică: „*Mă-mpiedic de neteziș*”. Tot aici mai există un adjectiv care concentrează exact imaginea creatorului, încarcerat teribil între Eu și Sine: bezmetic - termen care va deveni cuvânt cheie al volumului.

De aici încolo, autorul propune cititorului mai multe căi de străbătut și de explorat în această călătorie. Doar că realitatea este permanent reflectată printr-o oglindă concavă care „inventează” o altă realitate. Altfel spus, la început se proiectează în ea Eul, urmând ca în finalul acestei proiecții labirintice să apară, în splendoarea sa

NOAPTEA, CU SINELE MEU

de Costel Bunoaica

- „gâlceava” dintre Eu și Sine -

artistică, Sinele. Demersul poetic este susținut de motivul literar al umbrei, proiectate când peste Eu, când peste Sine, sporind ambiguitatea disocierii și limpezimii, menținând mereu imaginea acelui ins bezmetic, dezorientat:

„*Mă dezbrăcasem de mine, zorit fără niciun fel de migală,/ ca și cund ar fi murit,/ iar cealaltă, plecată, în dușmănie, la școală,/ trăgea la răspundere un măr înflorit*”

„*Se făcea că umbra care mă îmbrățișa,/ degeaba se târa pe strada unde ceasurile au stat*” (p.13)

„*Undeva, între mâine și ieri,/ sinele meu a săpat o tranșee prin toamna zglobie*” (p.20)

„*Poate nu știu să sparg peretele dinspre realitate. Cu brutalitate/ dau într-o parte carnea mea unsuroasă; o debarc de pe oase/ într-o haită de lupi*” (p.21)

„*Umbra, întemnițată în mocirla din noi*” (p.23)

„*Mi-e milă, umbră, de tine și nu mai stai în picioare*” (p.29)

„*Am fugit de sinele meu./ Vinovat, m-am ascuns într-o geană de leu*” (p.30)

„*Suflarea rătăcea, schiloadă, cu umbra trasă la rindea, prin vâgăuni./ Iar carnea-mi, tolănită pe tăciuni,/ cu pașaport în alb,/ cu numele schimbat, se lăfia pe mese de spital*” (p.35)

„*Aici duhul de trup se desparte. Unul e aer iar altul e lut*” (p.42)

„*Năpârca sinelui din oase mă soarbe*” (p.52)

„*Sufletul îmi era vânt. Trupul, un oracol murind*” (p.58)

Nu întâmplător volumul debutează cu excelența parodie a insului bezmetic, debusolat, pentru care timpul, scurs uniform, este intrerupt doar de momente de scurtcircuitare care-i trezesc conștiința. La început este doar mocnirea vulcanului care, într-un bolborosit discret, își va arunca lava fierbinte de sentimente, trăiri, frământări, remușcări, chinuri - toate având ca numitor comun patima nestinsă a creației -, cu o constanță metronomică, anticipând acea izbândă beethoveniană spre lumină, spre viață. De fapt, cititorul va descoperi două fețe ale aceluiași chip: una angelică, alta predominant demonică:

„*Cine ești tu, inger domol, care împarți călimara/ vieții în două? Urmele tale miros a formol*” (p.9)

„*Trăiesc în rușine./ Mă zbat în păcat./ Mocirla e propriul cămin*” (p.10)

„*În deșertul meu interior/ nimicnicia doarme picior pestepicior*” (p.28)

„*Un gând schiopătează, proaspăt fardat;/ altul alunecă insidios pe poarta unui versant*” (p.32)

„*Cobor din cântatul unui cocoș și trag după mine puhoiul rușinii*” (p.33)

„*Sinele, fără lecuire, lilea cu sânge afișe cu portretul tichuit pe frunze*” (p.33)

„*M-am decis, Părinte; mă-mbrac curat în pielea unui drac*” (p.35)

„*De tine nu am frică, moarte! De viață mă tem ca de leul flământ*” (p.38)

„*Ruina asta de trup/ stă încă ascunsă după ziua de ieri*” (p.66)

„*Linia vieții îmi spune că am ajuns la granița dinspre apus*” (p.70)

„*Sunt obosit. De multe mi-e sete. Fugiți de aici gânduri șirete!*” (p.90)

În acest plan, predomină motivul literar al îngerului (mai rar heruvimul) care îl însoțește, pierzându-și și el sacralitatea, înotând alături de Eul în profan, luând uneori chipul demonului, nemaiputând fi deosbit de acesta: „*înger cheflui, istovit*”, „*înger meschin*”, „*înger domol*”, „*înger ratat*”, „*îngeri de lut*”, „*demoni bizari*”, „*îngeri nedemni*”, „*îngeri scăpați de sub control*”, „*îngeri pigmei*”, „*înger turbat*”, „*înger de serviciu*”, „*înger spițer*”, sau chiar „*Înger Necurat*”. Călătoria este una inițiată, spirituală, sugerând, de fapt, imensa combustie a creatorului, ce presupune, înainte de toate, străbaterea Purgatoriului poeziei și al vieții care înseamnă: dezamăgire, singurătate, puținătate sufletească, deșertăciune, oboseală, frică, rușine, teamă de moarte, vise strivite.

Zbateră este vulcan mocnit. Poetul se simte izolat de lume. N-are decât un singur sprijin: pe Dumnezeu. Uneori

se mulțumește doar să-l evoce, destăinuindu-i-se:

„*Stăteam la taclale cu Dumnezeu și-i povesteam cât de orb/ este sufletul meu*” (p.15)

„*Dumnezeu o să-și dezbrace sfinții chiar în războiul în care joc eu*” (p.

„*Dumnezeu și-a întors mereu fața spre mine*” (p.37)

„*Nu bănuiam că Dumnezeu a bătut palma cu Îngerul Necurat*” (p.53)

De cele mai multe ori, simte nevoia să-l invoce. Invocația înseamnă adorare, chemare, rugă, reproș, îndeplinirea unei dorințe, confesiune, speranță, dar mai ales ajutor:

„*Doamne,/ ce frumusețe mi se arată...!*” (p.62)

„*O, Doamne, în curând o să mă ia de bărbat*” (nebunia, n.n.) (p.62)

„*Doamne, sunt aproape de tine, și totuși departe*” (p.70)

„*Fă-mă, Doamne, primăvară, să înverzesc dacă mai pot/ peste ochiuri de năvod*” (p.97)

„*Și mai dă-mi, Doamne, noroc, să trag umbra lin pe dreapta*” (p.97)

Ajungem la finalul unei călătorii prin labirintul vieții și al creației, într-un univers desacralizat, având ca simboluri temporale momentele zilei, zilele săptămânii, anotimpurile (toamna și primăvara), vârstele omului (copilărie, adolescență, maturitate) până când oglinda concavă începe să-și aplatizeze marginile pentru a da la iveală poetul (autorul biografic, concret), surprins, simetric, tot într-o manieră parodică în care moartea e văzută ca un împărat bizantin: „*Povestește, poete Bunoaica, pe unde-ți faci veacul?/ – se freacă hoștește de mine - hăis./ Măine, în zori, înflorește dovreacul și tu iarăși nu te-ai trezit!/ Tot mai ești hăbăuc...!*” (p.76) Tot în acest poem autorul imaginează o ieșire din malaxorul frământărilor și al bezmeticeii printr-o încântare inocentă în fața naturii care dă să explodeze primăvara: „*Închină-te și privește minunea: peste oraș s-a năpustit un cais!/ A crezut că-i haiduc și a mitraliat năpraznic văzduhul/ cu alice de flori*” (p.76)

Cititorul descoperă și o subtemă discretă a volumului care, desigur, nu putea să lipsească, și anume iubirea, cu tot ceea ce înseamnă ea, adică visare, patimă, durere, regret, oboseală, admirație, fericire:

„*Gândindu-se la tine, plopilor s-au frânt de dor*” (p.17)

„*Istovit am ajuns la marginea lumii./ Departe de iubire, de tine departe*” (p.41)

„*O, dar inima mea este o adevărată ruină*” (p.59)

„*E vară înaltă. Tu te-ai culcat.../ Și-ai lăsat deschis visul să mă soarbă*” (p.61)

„*Lipsește jumătate de fericire./ din iubire a rămas o perorație. În rest: vicleșug, iluzii și migrație*” (p.70)

„*O, dar viața mea nu se grăbește! s-a oprit să respire într-o mică iubire. Priviți-o cum trândăvește*” (p.77)

„*Acum sunt fericit!/ Cu viul semnez. Pe viscol mă jur, frumoasa mea Euridice*” (p.84)

„*Dacă aș respira, aș murdări aerul cu dragostea ta!*” (p.91)

Originalitatea volumului nu este dată numai de această ingenioasă călătorie a Eului spre Sine, pentru a se redescoperi Poetul. Versificația modernă este pusă în slujba demersului artistic în care versurile lungi alternează cu cele scurte, multe având rimă interioară și, transpuse într-o tehnică desăvârșită a ingambamentului, ritmul interior trepidant întreține zbaterea lăuntrică. Cititorul, dornic să savureze o poezie rafinată, are bucuria să descopere imagini poetice unice, realizate în metafore de mare rafinament – semnul inconfundabil al unui mare talent:

„*Aș bea tot iadul din privirea ta*” (p.6)

„*Țăfnoasă, toamna a alungat un fluture spre foc*” (p.14)

„*Primăvara tocmise un borfaș să dea lovitura de grație în visteria florii de tei*” (p.17)

„*În grădină, Moartea joacă șotron printre nori*” (p.27)

„*Toamna a luat în arendă o palmă de cer*” (p.39)

„*Universul dormita în lanul de maci*” (p.54)

„*Vinovat de timpul ratat, verdele se plictisise în frunze*” (p.65)

„*Bezmetică, toamna se dărâma cu zgomot, în rafale*” (p.66)

„*Strigățul vântului se mai aude dojenind verdea zăpadă*” (p.91)

„*Împodobisem camera cu nemișcarea mea*” (p.101)

Cu asemenea imagini de o propețime tulburătoare, Bunoaica își așază poezia pe vârful cel mai înalt al Parnasului, adică în ipostaza care îi stă cel mai bine. De zeiță. Zeița artelor.

Volumul – o sărbătoare.

Titi Damian

Lili Balcan

Sunt doi ani de când, dorind să deretic prin niște sertare, am ajuns la unul despre care mama îmi spusese că nu se poate trage – “Este înțepenit și lasă-l pe ăsta!” - totuși, acum am insistat, reușind cu greu să-i văd conținutul: era plin de milee și broderii lucrate de mama și de bunica, vechi și rupte pe alocuri, pe care niciodată nu le arunca, zicând că “trebuie să păstrez modelul !”, sub broderii o coală albă iar sub coală am găsit, tremurând și înfiorată... scrisoarea !...

Am recunoscut-o imediat, deși o mai văzusem o singură dată în viață, în perioada adolescenței, când mama mi-a arătat-o ca pe o mare și tainică comoară... Era scrisoarea prin care tata, Gigi Balcan, vestit pentru năzdrăvăniile lui în tinerețe, o convinsese, cu ani în urmă, să-l urmeze în viață... iar mama iubea acea scrisoare cu aceeași putere cu care îl iubise pe tata.

Am ridicat scrisoarea și am strigat: “Mamă, ți-ai uitat scrisoarea, trebuia s-o iei cu tine, este scrisoarea ta!...” Apoi am pus-o la loc printre vechile broderii rupte, pe care nimeni nu le va mai repeta vreodată, amintindu-mi povestea tumultoasă a începutului lor de căsnicie...

Bunica Mândica, mama mamei, femeie văduvă, se împotrivise în felul ei, agresiv și cu strășnicie, dezvoltării oricărui sâmbure de amor între mama și tata, pe care-l considera nereserios, nutrinde pentru ea ambiții mari căci, fiind frumoasă, aproape o promisese lui Mișu Ferent, inginer petrolier, îndrăgostit lulea de mama, el fiind cel care, mai târziu, s-a însurat cu Sultana Dănilă, punând să i se cânte la nuntă romanța “E tristă duminica zilelor mele !”

De necaz și de supărare, bineînțeles.

În negocieri mai era bunica și cu alți pretendenți „de calibru”, cum îi plăcea să spună când ne povestea...

Iată însă că tata a ticluit acea scrisoare care a reușit să o convingă pe mama să fugă cu el...

În scrisoare, cuvintele îi erau alese, frumoase, și peste ani, în anumite situații, mama îi reproșa: ”Acum de ce nu-mi mai vorbești așa frumos ca în scrisoare?!” iar tata o tachina râzând: „Nici n-am scris-o eu, am pus-o pe sor-mea Zizi”.

Pentru ca să ducă la bun sfârșit fuga sa cu mama, cunoscând ce femeie aprigă și violentă era bunica, despre care se știa în tot târgul că a fost singura femeie care a îndrăznit să ridice mâna asupra doctorului Șerbănescu, pe care îl considera vinovat de moartea bunicului, tata a gândit bine fiecare pas, și la ora amiezii, într-o zi ploioasă de octombrie a anului 1947, trimite în pravălia buniciei pe bunul său prieten „Nicu lu Pleoșu”, care urma „s-o antreneze pe coana Mândica într-o lungă conversație”, timp în care el și cu mama trebuiau să se ascundă în casa lui tanti Tăvica Balcan, mătușa lui de pe strada Traian, singura capabilă să-i țină piept buniciei...

E greu de decris în cuvinte furia buniciei când a realizat ce s-a întâmplat de fapt. Primul gând și prima mișcare au fost să se repeadă la o sabie ce atârna ornamental pe un perete, voind să-i spintece pe amândoi, apoi, cu sabia ridicată deasupra capului, desculță prin ploaia și răcoarea celui octombrie, a luat-o la fugă spre casa părinților tatei, la Costică Balcan, pe care l-a găsit liniștit, servindu-și masa în sufragerie. A intrat furtunos, izbind ușa și țipând: „Unde-mi este fata, că vă omor pe toți ?! Măă... eu nu-mi dau fata după

fii-tu, cât ai fii tu de negustor...”, apoi, văzând că Balcan nu-i răspunde, a năvălit și în dormitor, înfigând sabia în saltea și în perne, sub pat, peste tot...

Văzând că fugarii nu sunt acolo, a ieșit blestemând în gura mare, auzind-o totuși pe „Bălcănița” zicind: „Să-mi cumperi salteaua și pernele!”

Ajunsă în stradă și liniștindu-se puțin, bunica Mândica și-a dat seama unde s-au ascuns cei doi: „Ah, zise, știu, sunt la Tăvica, dar, gîndi, cum să intru la asta, că-i funcționară la Primărie, e autoritate?!” Și-a luat inima în dinți și, temerară și tot fugind, a ajuns la ea... Aici, însă, nu a intrat nici măcar în curte, căci tanti Tăvica, femeie drăcoasă, ademenitor de frumoasă și copleșitor de puternică și liberă, era în poartă cu două namile de oameni lângă ea. A întrebat-o militărește, folosindu-i porecla:

„- Ce vrei, Pârjoloaico ?

- Tăvico, fata mea este ascunsă la tine în casă, vreau s-o iau !

- La mine nu vii cu sabia scoasă, iar în casa mea nu intri decât cu Ordin de la Parchet ! Dacă faci un singur pas, un om te va ține iar altul va anunța Poliția !”

Bunica s-a întors, pasul i s-a încetinit, sabia abia o mai țara după ea, ploaia o udase pînă la piele... Pierduse asul ei din mîneacă, o pierduse pe Petruța!...

Era învinsă, dar nevrînd să recunoască, o prinse acasă pe tanti Lenuța, sora mai mică a mamei, și îi trase un toc de bătaie de urlau și căinii pe stradă... pe motiv că a știut și n-a spus...

...Peste ani, aflându-se amândoi bătrâni și bolnavi, văd într-una din zile pe tata cum se apropie cu greu, în cele două bastoane, de locul în care zăcea mama, o mîngăie îndelung pe frunte și îi zice:

„- Petruța, de două zile nu mi te pot scoate din minte, te văd la tinerețe cât erai de frumoasă și de blîndă... Doamne!”

Iar mama, zâmbind trist, i-a răspuns:

„- Ai vorbit ca în scrisoare. Știam că tu ai scris-o !”

Peste două zile, pe 10 iulie 2002, tata ne părăsea!

Scrisoarea lor, rămasă parcă orfană, va zăcea mereu într-un sertar de lucruri vechi...

Să profilezi arborele genealogic al unei familii, chiar și într-o scurtă schiță a lui, nu este nici pe departe un lucru ușor; sunt puține persoanele care îți mai pot furniza date biografice pentru mai mult de o generație în urmă... Totuși, la imboldul fiicei mele Iulia, m-am avântat...

Prima vizită a fost, bineînțeles, la tanti Zizi, sora cea mică a tatei, a cărei înclinare paseistă a transformat-o într-o veritabilă nostalgică. Așteptările mi-au fost răsplătite pe măsură, reușind să identific ramura buniciei din Dobrogea și a bunicului din Urziceni.

În mai puțin de trei ore, această bătrână de 84 de ani m-a uimit cu informații minuțioase despre frații buniciei și ai bunicului, despre vârsta lor, despre copiii lor și despre locurile unde pot fii găsiți. Astfel am aflat că străbunicul, Dumitru Mangiurea, la începutul secolului trecut era un om cu carte, notar, cu pămînturi multe în zona Ciocărliei de Jos, județul Constanța, bucurându-se și de un bun renume: despre el și urmașii lui se mai

vorbește și acum în zonă, hărnicia și omenia lor fiind de-a dreptul proverbiale.

Nici numele de Cinezeanu, Pașolescu sau Balcan, familii înrudite prin alianță, nu au umbrit vreodată bunul renume al aceleiași Mangiurea, cel ce a lăsat în urmă 7 copii. Primul dintre ei a fost bunica mea, Ileana Balcan, soție de negustor și femeie al cărui simț estetic și gospodăresc nu își găsesc egalul; căci, după felul de a-și aranja interiorul casei și după felul său de a găti au oftat, până târziu, nu numai toți ai nemului, ci și toți cei care au cunoscut-o, abonați ai restaurantului care i-au gustat bucatele alese.

Cu această ocazie mi s-a elucidat și unul dintre misterele copilăriei mele: de ce ne trimitea tanti Zizi, pe mine și pe vărul meu Mihai, să ne jucăm cu o fetiță ce venea numai vara într-o frumoasă casă de pe strada Panduri (lângă fostul Spital, acum proprietatea familiei Hovaghinian), fiind mereu însoțită de mama ei (“mamina”, cum îi zicea) și de mătușa sa, care preparau dulcețuri de căpșuni și de zmeură, pe care le închideau în dulapuri înalte într-o bucătărie aflată în mijlocul unei grădini pline de tufe sălbatice ce îmi părea mirifică, așa cum mirific mi s-a părut și portretul unui bătrân cu mustață întezărit printre draperii într-o astfel de după-amiază de vară ?!... Am aflat: fetița se numea Ioana Mihăilescu, fiica lui Marioara Mihăilescu, fiica lui Anghel Balcan, căsătorită cu Șerban Mihăilescu (cel pentru care s-a sinucis Miți Dumitrescu), fiul lui Gogu Mihăilescu, despre care Tomescu-Baciu, în monografia Urzicenilor din 1943, pomenește ca fiind un mare negustor și om de marcă al orașului... Acesta era bătrânul misterios din tablou...

Mergând pe firul informațiilor, mi-au fost de ajutor și însemnările pe care le aveam de la verișoara tatălui, Mariana Mangiurea din Medgidia, precum și convorbirile telefonice cu Lili Iatan, Coca Dumitrescu și Vica Mitu.

Cumnata mea, Neta Balcan, mi-a spus că am surse puține, că ar trebui să aprofundez... și cu ajutorul registrelor bisericești să află alianțele mai înainte de străbunici... I-am răspuns: dincolo de faptul că „suntem toți țărani, mai mult sau mai puțin corcîți, și că, până la urmă, suntem rude între noi, nu se poate !...”

- Gîndește-te, i-am zis, că străbunicul Mangiurea este din comuna Viziru, județul Brăila, și străbunica lui Sandu, soțul meu, este tot din comuna Viziru, județul Brăila, iar tatăl tău, dragă cumnată, este din satul Traian, județul Brăila ... Deci, ce altceva să mai studiez ?!

Ramura mamei am parcurs-o mai greu, avînd și multe locuri necompletate, aici informațiile venind numai de la sora mamei, tanti Lenuța, căreia îi repugnă datele cronologice, amintirile sale fiind de factură romantico-sentimentală, și de la verișoara Lenuța Dorobanțu din Movilița, care ignoră trecutul de orice fel, fiind puternic angrenată în realitatea cotidiană...

O scuză a acestui arbore incomplet ar fi și faptul că l-am realizat într-o perioadă absolut vitregă, în gerul și ninsorile lunii februarie 2012, motiv pentru care Lenuța Dorobanțu m-a interpellat cu: „Nu mai știu, nu mă pot gîndi... trebuie să dau zăpada !...” iar verișoara Coca Dumitrescu : “Nu știu... stau cu doi copii, unul de 2 ani și unul de 4 ani și să crezi tu că mă pot concentra !...”

Dar, ca și vremea ce-și va reveni, așa și Arborele Genealogic al familiei Balcan își va adăuga tot mai multe „rămurele”...

Promit !

(urmare din pag. 1)

Pictorul de care aminteam aici, îmi spune uneori la telefon: „Lucrez, dar lucrez degeaba! Uimitor este că nu regret nici o secundă. Mă simt bine (nu știu cum să clarific altfel acest sentiment) așa înconjurat de culorile mele, chiar dacă le lipsește încă scânteia (sau cel puțin cred eu că le lipsește!). Adevărul este că nu mă grăbesc, știu că prietenia lor o să se transforme cu timpul în dragoste”. Așa m-am trezit gândind iubirea ca fiind momentul de inspirație al unei vieți. Dar nimic mai mult. Al propriei vieți! Iar aici nu vorbesc despre femei, deși dacă aş face-o aş spune la fel; iubitele sunt și ele bieteale noastre întâmplătoare inspirații! Nu le putem amesteca, nu ne putem ieși din propriile substanțe generatoare de dragoste. Beatrice este Dante, Diotima îl repetă pe Holderlin, Laura zâmbeste ca Petrarca, iar Isadora poartă prin Paris fularele croșetate de Esenin. Să fie și invers? Atunci ar trebui să acceptăm că o piatră de râu poate duce cu sine, înlăuntrul ei, un munte întreg. Aserțiune care nici nu poate fi infirmată, nici confirmată. (*Ipoteză în teoria plutitului; poate fi vrabia la fel de ușoară precum un vultur? Atenție! Toate răspunsurile sunt înșelătoare! Unul poate fi și inspirat; da, cu condiția ca interiorul celei dintâi să atingă dimensiunile exterioare ale celui din urmă!*)

De ce să nu poți să *construiești* cuvintelor scări înguste, pe unde să pătrunzi în interiorul lor, și pe care să-l descoperi dintr-o dată de mii de ori mai mare decât ai crezut că este?

Când a primit comanda realizării Bibliotecii Lorenzo, Michelangelo se afla la Florența în slujba Papei Clement al VII-lea. Avea 49 de ani și era deja un artist polivalent, care nu refuza să se exprime în domenii aparent străine. Începe să proiecteze biblioteca din Complexul San Lorenzo în 1524, fiind prima sa lucrare de arhitectură. Michelangelo nu putea fi un inginer obișnuit, un mănuior de riglă și compas, un modelator de volume în sensul epocii. Primește un spațiu fix pentru realizarea proiectului și acest fapt nu-i limitează opțiunile ci îi declanșează o înverșunare similară cu cea care l-a născut pe David dintr-un paralelipiped de marmură din care sculptorii vremii crezuseră că nu se poate face nimic! Neliniștea sa era deja un lucru cunoscut și nimeni probabil că nu se aștepta să proiecteze „o clădire”, un spațiu utilitar. La 24 de ani terminase „Pieta”, având curajul să propună eternității o „mamă” de „dumnezeu” mai tânără decât propriul fiu, într-un sens al divinului și al nașterii greu de explicat dar extrem de ușor de simțit, iar la vârsta de 37 de ani iese definitiv din „Sixtină”, lăsând în urmă imaginea unui univers ce avea să schimbe cutumele religioase. Michelangelo nu era un „om”, adică un „la fel” cu ceilalți și sunt convinși că Papa Clement știuse și mizase pe acest fapt. Nu frumusețea resimțită de cei ce aveau să treacă pragul bibliotecii îl interesa pe artist, ci sensul pe care aceștia îl vor descoperii dincolo de aparența zidurilor și a ornamentelor. Spațiul primit de Michelangelo și pe care acesta trebuia să-l proiecteze era departe de ideea pe care artistul o avea despre o bibliotecă. Notele și schițele descoperite ulterior nu pot decât să ne apropie de modul în care Biblioteca Lorenzo a fost gândită. Ele vorbesc despre căutarea unei soluții în sensul transformării „puținului” în „imensitate”, a „fixului” în „mișcător”, și tot proiectul este subsumat acestor dorințe. Pentru Michelangelo, biblioteca însemna libertate, un spațiu care să nu aibă trei, ci patru dimensiuni, a patra fiind nu divinul, ci neliniștea umană, consecință a propriei neputințe în relația cu naturalul. Arhitectura gândește spațiile interioare ca pe niște mici universuri particulare, pline de obiecte folosite în sens strict uman. Ele ne aduc o pace artificială, un sentiment de siguranță referitor la substanța noastră necunoscută. Exterioarele nu ne mai aparțin, ele sunt crâmpoie dintr-un dialog cu necunoscutul lumii. În exteriorul clădirilor arhitectul nu mai caută liniștea și pacea umană, ci caută să pună întrebări, să se valideze ca parte a realului. Dacă puteți reține aceste opinii ca fiind posibile, atunci proiectul realizat de Michelangelo pentru Biblioteca Lorenzo nu mai este o curiozitate a arhitecturii, ci doar creația unui gânditor. El rezolvă problema spațiului prin modelarea pereților interiori sub forma a patru fațade de clădiri! Altfel spus, el aduce neliniștea, libertatea și întrebările „exteriorului” într-un spațiu ce ar fi trebuit să fie numai uman. Fabuloasă mi se pare această soluție, altfel de o simplitate dezarmantă, pentru că ea rezolvă și dilatarea formei fizice a bibliotecii. Te trezești căutând cu privirea străzi în cele patru unghiuri ale pereților, crezând că te afli într-o piață în mijlocul unui oraș și nu într-o încăpere. Ca să accentueze impresia de dilatare a volumului, Michelangelo proiectează scara exterioară așa cum i-a cerut Papa Clement, adică monumental, dar o îngustează atât de mult încât abia dacă pot trece două persoane una pe lângă alta. Un vizitator care urcă o astfel de scară modifică mental volumul spațiului interior în clipa în care pășește prin ușă. Încăperea devine mai mare prin efectul de eliberare din strâmtoarea scării. Proiectul Bibliotecii Lorenzo din Florența nu este un proiect uman în sensul

Dan Elias

Despre cum l-am cunoscut pe poetul Pithagora, bijutierul de la curtea regelui Păr; despre cum m-a lăsat să întreb; despre elide, scări și despre ferestre.

curent pentru că nici Michelangelo și nici desenele sale nu-și acceptau „volumele” stabilite de alții.

Mă întorc de unde am plecat. Lucram la carte după principiul: când vrea ea, adică încet și sigur. Așezasem cuvintele astfel încât să-mi fie oricând la îndemână și pentru asta le ordonasem după culori; albele cu albele, verzile cu verzile și așa mai departe. Acolo unde se termina culoarea, începeau nuanțele, iar acolo unde și ele erau epuizate, le inventam. În țesăturile incașilor, arheologii au descoperit până la 24 de nuanțe pentru o singură culoare! Nu întâmplător această misterioasă civilizație „scria” cu fire de bumbac și noduri. La noi numai unul a reușit să le facă noduri și să le pună semne! Pe cele albastre le așezam singure într-un colț. Erau cele mai nesuferite! Pentru a fi corect până la capăt trebuie să spun că au fost câteva pe care am fost nevoit să le închid în sticlute opace pentru a nu-și pierde parfumul inconfundabil, ele fiind gata oricând să se amestece printre celelalte cu o inocență aproape inconștientă. Apoi am așteptat.

După cum spuneam, neputința conștientă nu poate fi alungată decât printr-o inconștientă inspirație. Bla, bla bla....!

Vitraliul izbăvitor despre care vorbea prietenul meu este (în această situație) moale, alb și subțire. Așez cu vârful creioanelor, bine (foarte bine!) ascuțite, rânduri de plumb, șterg, tai și uneori chiar cioplesc, deși (vă spun, chiar dacă este un secret) și albul are sentimentul suferinței. Uneori țipă, scrâșnește din dinți sau respiră greu, a sfârșenie.

„Aristocratica” trebuia să fie o carte de sonete și de spărturi de sonete, adică ceva în genul coifului de aur de la Coțofenești. Să mă explic. În 1927, în Prahova, la Poiana Coțofenești, un copil scoate cu fierul plugului un coif ritualic tracic, din aur pur, căruia îi lipsește calota și care cântărește 770 de grame. Specialiștii spun că ar fi avut atunci când a fost executat în jur de un kilogram. Aproximativ aceeași greutate cântăresc și celelalte patru coifuri, de la Peretu, Porțile de Fier, Cucuteni-Băcești și Aghighiol. Ce legătura au aceste obiecte cu poezia? Întreb absolut retoric, pentru că cine le-a privit, chiar și numai în fotografii, simte cel puțin la fel ca în cazul unui sonet de Voiculescu. În situația lor, nu materialul este important (două sunt din aur și trei din argint aurit), ci felul în care sunt lucrate, sinteza formelor și simplitatea magnifică a conturilor lor. Toate seamănă izbitor, deși au fost descoperite la distanțe foarte mari și au aparența lucrului fără cusur, fără naivități artistice sau inexactități meșteșuge. Faptul acesta reconfirmă teoria conform căreia arta nu a evoluat, în sensul de la inferior la superior, ci numai a existat. Toate cele cinci coifuri tracice sunt executate din tablă lucrată la rece atât ca formă, cât și ca decorare. Tehnica poartă numele de *au repausse* sau a ciocănitului, fiind imemorială ca practică artistică, de la Gumelnița până la ferecăturile Evangheliilor bizantine. Și acum încerc explicația propriu zisă. Metalurgii de acum două milenii și jumătate topeau metalul prețios și îl turnau în forme diferite în funcție de scopul urmărit. Pentru coifuri a fost vorba probabil de bare de aur și argint, care prin batere se transformau în bucăți neregulate de tablă. Tabla era mai apoi șlefuită cu atenție, tăiată și îmbinată în forma dorită. Ulterior se băteau semnele și figurile de oameni și animale despre care știm atât de puțin. Și gata! Cum gata? Așa bine! Coiful putea fi purtat la sărbătorile misterioșilor noștri strămoși. Dar oare, cu micile bucăți de tablă din aur și argint ce s-a întâmplat? Praful rezultat din șlefuire, unde a ajuns?

Așezat pe butucul lui din lemn, pe care nu-l împrumuta nimănui pentru nimic în lume, Dopiris ridică numai capul. Oricine altcineva ar fi fost ucis pe dată, căci capetele supușilor trebuiau să stea numai plecate și cu ochii în pământ. „Puternice rege, ai aici aurul tău ce nu a mai încăput în această podoabă pe care ai avut mărînimia să mă lași să o ating cu mâinile mele bătrâne. Aici – și mâna lui mângâia o fragilă cutie din scoarță de copac așezată la picioare – sunt micile bucăți de tablă și praful cu care zeii te îmbracă în fiecare dimineață. Le poți lua cu tine sau mi le

poți lăsa să-ți fac cercei și brățări, podoabe de păr, inele sau nasturi. Numai că pentru asta, înzecite vor fi ridicările și coborârile soarelui.” Regele îl privea zâmbind. Trăise această scenă de multe ori și de fiecare dată bătrânul meșter îi dăruise minunății nemaivăzute. De multe ori nu pentru obiectele cerute și imaginate de el, venea la casa meșterului, ci pentru acelea pe care le primea fără să le ceară „Bine, Dopiris. Ce vrei în schimbul meșteșugului tău? Spune-mi și o să ai!” Bătrânul își privi palmele și le așeză pe genunchi. „Pentru coiful acesta mi-ai plătit atunci când l-ai așezat pe fruntea ta. Îmi este mai mult decât îmi trebuie. Pentru celelalte însă, te-aș ruga numai un boț de seu, să-mi facă mâinile mai sprintene.” Regele se depărta încet. Știa răspunsul, la fel de bine cum îi știa Dopiris cuvintele rostite din mers: „Mult, foarte mult, moșule! O să văd ce pot face pentru bielele tale palme.”

Nu știu dacă am spus-o explicit, nu există inspirație artistică, ci doar o acumulare diformă de materie și de gânduri, pe care la un moment dat cineva le așează în arhitecturi uimitoare. Starea de inspirație nu poate fi un proiect uman coerent, cu instituții, metodologie și cutume, ci dor o rezonanță fericită a propriei forme, sentimentul de a fi parte dintr-o armonie dincolo de noi. Suntem viorile la care altcineva își cântă sonatele și orice încercare de aflare a împricinatului sau a scopurilor lui este o naivitate, așa cum sunt și aceste gânduri.

La Crotonas sau Croto, așa cum i-au spus 400 de ani mai târziu latinii, nu departe de Marea Medio Terrana cu apele sale violet, care aruncă pe țărm bolovani de coral roșu la fiecare furtună, în grădinile prin care trebuie să treci ca să ajungi la templul zeiței Lacinia Hera, protectoare a femeilor și a fertilității, în pădurea sacră, porticul lui Pithagora era în acea dimineață plin de oameni. La intrarea dinspre mare, singurul loc pe unde se putea pătrunde spre băncile din piatră, apropiate de o parte și de alta celor două rânduri de coloane de marmură, în picioare, stăteau paznicii acestui loc. Erau cei mai apropiați de **cel ce avea voie să vorbească**. Se spune că au fost primii lui elevi, pe vremea când aici nu erau decât câțiva portocali și liane. Țineau în brațe bucăți zdrențuite de țesătură; unul pe cele galbene, iar celălalt pe cele albe. După o regulă, pe care numai ei o știau, le împărțeau oamenilor înainte de a se așeza, fiecare la locul său, și pe care mai apoi aceștia le strângeau cu grijă în palma stângă astfel încât un privitor neatenț ar fi avut impresia că sunt mici buchete de flori de câmp. Pe băncile de lângă coloanele dinspre mare se așezaseră numai cei cu „buchetele” de pânză albă, adică **cei ce aveau voie să asculte**, iar pe partea opusă ceilalți, „galbenii”, **cei ce aveau voie să pună și întrebări**. Câțiva nu primiseră nimic din mâinile paznicilor și fără să spună un cuvânt coborau înapoi pe cărarea îngustă. Pithagora a venit de undeva dinspre templu, nimeni nu la văzut decât atunci când a urcat cele două trepte de piatră prin care începuse să crească iarba. Și-a așezat cu mâna dreaptă pânza ce-i acoperea corpul lăsând să se vadă cotul stâng lipit de corp și pumnul strâns. „Aici este un alt univers pe care universul meu îl ține prizonier. Ce poate fi înăuntrul degetelor mele? O pasăre? Un greier? O frunză? Un fir de nisip? Dacă ați putea răspunde, toate vorbele voastre ar putea fi adevărate.” Atunci el ridică mâna și deschise pumnul. Nimic din ce spusese că ar putea fi nu se lăsase văzut. Dintre rânduri, o mână flutură pânza galbenă deasupra capetelor celor din față. Pithagora părea să nu ia în seamă gestul celui ce avea voie să pună o întrebare și continua să țină palma stângă deschisă, cu degetele răsfirate, de parcă acolo s-ar mai fi putut arăta ceva. Apoi se întoarse către cel ce-i făcuse semn. „Poți spune, dar întrebarea ta trebuie să fie întruchiparea unicității, a cifrei unu așa cum ar putea ea arăta la vârsta înțelepciunii, fără risipă, fără ură și fără dragoste.” Brațul coborî printre capetele celorlalți și în locul lui se ridică trupul firav al unui bătrân. Nimeni nu a întors capul, ci doar au închis ochii, așa cum cerea regula, așteptând ca vorbele să-și găsească liniștea înlăuntrul lor. „Când?” – spuse bătrânul, dar atât de încet de parcă i-ar fi fost frică să nu strice cu vocea lui armonia gândurilor celorlalți. Pe chipul lui Pithagora nu se putea zări nimic care să însemne încuviințare sau dimpotrivă, dojană pentru lecția neînvățată. Își împreună palmele și rosti formula prin care încheia de fiecare dată: „E deajuns să ascuți, să te întrebi și să te supui!”

Probabil că au dreptate cei care spun, implicați fiind, că arta este repetarea plictisitoare a acelorași lucruri. Nu sensul cuvintelor, al culorilor sau al formelor îl face pe om părtaș la Creație. Universul și sensul lui vor rămâne la nesfârșit necunoscute nouă, chiar dacă suntem cu totul și definitiv în interiorul lor, sau poate tocmai de aceea. Invenția noastră se limitează la sonoritatea realității, la muzica pe care realitatea o poate declanșa în noi, adică o reaşezare a concretului într-o ordine pe care s-o înțelegem, sau măcar să ne prefacem că o înțelegem. Cuvântul este o formă de cunoaștere. Rămâne doar să aflăm cine, pe cine descoperă prin cuvânt.

(continuare în pag. 10)

La Editura **Bibliotheca** (Târgoviște, 2011), scriitorul polyvalent Florentin Popescu semnează cel de al treilea volum din ampla sa panoramă a literaturii române contemporane, sugestiv și ambițios intitulată **Eu v-am citit pe toți!** Este expresia vie a neostoitei patimi pentru lectură a autorului, patimă pe care, după propria-i mărturisire, și-a inoculat-o singur încă din copilărie când devora, poate și în lipsă de altceva, cărți rusești și sovietice ai căror eroi au devenit modele pentru micii și febrilii cititori români de după cel de al doilea război mondial. Recunoscând, în textul **O mărturisire**, tableta cu care se deschide volumul, că, deși nu e „mașină de citit” (sintagmă împrumutată de la Ion Rotaru), exegetul caută și astăzi, la cei aproape 14 lustri ai săi, să parcurgă cât mai mult din bogata și extrem de diversificată producție editorială și revuistică actuală: poezie, proză, critică și istorie literară, publicistică, memorialistică, interviuri, jurnale, traduceri etc. și să devină un releu între autorii respectivelor scrieri și cititorii care nu au întotdeauna, de fapt, de cele mai multe ori, ocazia fericită de a ține în mâini cărțile cu pricina.

Cartea întocmită de Florentin Popescu cuprinde, în cele 365 de pagini ale ei, următoarele compartimente, unul mai consistent decât altul și anume: **I.Starea poeziei; II.Starea prozei; III.Starea criticii și a istoriei literare; IV.Raftul de cultură generală.** Privind vastul sumar, nu poți să nu observi că și-n interiorul fiecărui compartiment sunt adoptate și alte criterii de ordonare a materialului, frapant fiind, așa cum ne-a obișnuit neobositul cercetător, cel geografic. Se vorbește, astfel, de poeți ai câmpiei teleormănene și ialomițene, ai Moldovei de Jos, ai Buzăului cel atât de drag celui ce-și are obârșia pe aceste binecuvântate meleaguri voiculesciene de care e atât e mândru, poeți din Ucraina, poeți din Moldova de dincolo de Prut, poeți din Occident, din Lumea Nouă, din Kosovo sau din Izrael. Un alt criteriu rezidă din opoziția literatură scrisă de bărbați vs. literatură scrisă de femei, acestea din urmă avântându-se cu tot mai multă dezinvoltură pe un teren spiritual de care multă vreme s-au ținut sau au fost ținute departe. Scriitorii profesioniști se întâlnesc între copertele acestei cărți cvasi-exhaustive cu condeieri pentru care scrisul e doar un *violon d'Ingres*, ei fiind actori (Constantin Codrescu, Candid Stoica), arhitecți, regizori, diplomați, oameni de știință, editori, bibliotecari, instrumentiști, cântăreți, muzeografi, publiciști sau orice altceva. Nume extrem de cunoscute cohabitează cu altele purtate de tineri ce abia au început să bată timid la porțile literaturii. Centrul sau centrele culturale coexistă în relații amiabile cu provincia, gloria și anonimatul neapartinând în întregime doar uneia dintre ele. Undeva chiar constată că Bucureștiul se revarsă peste țară, mulți scriitori din capitală publicând în prestigioase și deloc puține reviste de provincie, fiind, nu odată, premiați de acestea, ceea ce poate fi socotit un simptom de intrare în normalitate.

Mare iubitor de literatură, Florentin Popescu se dovedește un comentator civilitar și lipsit de orice morgă aristocratică. În zadar vei căuta în scrisul lui, încredințat hârtiei cu o dragoste netrucată, veșnic proaspătă și mereu izvorâtă dintr-un sentiment de loialitate și de datorie confraternă sau filială față de breasla scriitoricească, plătiri de polițe sau răfuiei personale cu cineva. Nimic mai străin la el decât acea atitudine orgolioasă afișată ostentativ de unii exegeți de a se ocupa doar de scriitori de raftul întâi și uitând, în chip tendențios, că un patrimoniu literar nu se întocmește numai și numai din capodopere. Simțul demolator îi lipsește cu desăvârșire și e complet lipsit de spaima auctorială că scriind despre tot felul de iluștrii necunoscuți și-ar putea și fona propria-i imagine și că, deci, și-ar pierde credibilitatea critică. Nu se erijează nici în temerar vânzător de indulgențe pentru o eternă și strălucită posteritate a celor despre care scrie. Obișnuit să vadă partea plină a paharului, literatul semnalează apariții editoriale dintre cele mai diverse, atitudini culturale constructive, cum ar fi, de pildă, dialogul cultural internațional inițiat și întreținut viu de Dumitru M. Ion și Carolina Ilica sub genericul *Serile de poezie de la Curtea de Argeș*. Tot astfel stabilește filiații, paradigme, circulații de teme și motive, urmărește destine ce stau deopotrivă sub zodia norocului și a ghinionului. Nu uită nicio clipă că printre tineri condeieri stângaci și timizi de astăzi se poate afla marele prozator, poet sau critic literar de mâine și i se pare mai moral și mai indicat să-l salute cu mărînimie decât să-l ignore deliberat sau să-l descurajeze fără niciun menajament și asta doar pentru simplul motiv că junele în cauză nu face parte din nicio coterie sau gașcă elitistă și nici n-a fost coborât cu hărzobul într-o funcție administrativă a breslei scriitoricești centrale și nici nepot al vreunui politician marcant, respectiv nomenclaturist năpărlit sau ciocoi de tranziție, n-a avut, bietul de el, norocul să se nască.

Comentatorul surprinde, cu dezinvoltură și fără complexe, întregul peisaj dinamic al literaturii române actuale. Nu manifestă idiosincrazii de nicio culoare politică sau ideologică și nu vânează cu lupa inchizitorială păcatele nimănui și nu se dedă cu voluptate și frenezie la niciun fel de ecarisaj cultural. Dimpotrivă, pare să-i facă o reală plăcere să întindă o mână și să schițeze un zâmbet complice către marginalizații lumii literare de dinainte de iarna lui

Un izbânditor întru faptă culturală

1989. Așa se face că una din liniile de forță ale cărții sale rezidă din abordarea unor autori ce transmit un mesaj religios (Iuliana Paloda, Victoria Milescu ș.a.), a celor socotiți și tratați ca disidenți, condamnați, nu odată, la ani grei de temniță și de muncă istovitoare la Canal, a celor ce, prin vitregia istoriei, au rămas în afara granițelor stabilite abuziv și arbitrar ale României devenite socialiste și, prin urmare, ciuntite ca atare.

La enormul său bagaj lectural, puseurile comparatistice îi sunt mereu la îndemână, să nu spunem la degetul cel mic. Astfel, în poemele lui Arcadie Suceveanu, cernăuțean stabilit la Chișinău, descoperă, de pildă, ceva din frenezia lui Nicolae Labiș, dar și filoane din filozofia lui Blaga, precum și o predilecție specială pentru gingășia culorilor ce-i amintește de Ion Pillat sau de Gheorghe Tomozei; Florin Costinescu se contagiază, pe alocuri, de patosul civic al lui Adrian Păunescu. Pe buzoianul, altruist și capabil în orice clipă de gesturi inscriptibile mecenatului, Marin Ifrim, îl situează, ca atmosferă poetică, între Bacovia și Marin Sorescu. În ceea ce privește poezia circumscrisă sacralului, Victoria Milescu nu se pierde în căutări sterile, ci elaborează „texte de o rară frumusețe amintind parcă de performanțele de odinioară ale unui V.Voiculescu ori Nichifor Crainic sau Blaga” (p.73). Primele poeme ale Carolinei Ilica îl poartă cu gândul la sunurile poetice ale lui Ion Alexandru sau Gheorghe Pituț. Tema psihologiei oamenilor de vârstă a treia, pe care o decelează la Gheorghe Stroe, îi amintește de romanele norvegianului Knut Hamsun, laureat al Premiului Nobel, iar culegerea de povestiri cu titlul **Conacul dintre vii** și avându-l ca autor pe Culiță Ion Ușurelu, nu-l putea duce cu gândul decât la **Hanul Ancuței** al lui Mihail Sadoveanu. Amestecul de planuri temporale și sugestia repetabilității din povestirile Janinei Vadislav sunt raportate, firește, la proza fantastică a lui Mircea Eliade. Tema mahalalei din romanul **Fundătura** al Gabriel I.Năstase îl plasează pe promițătorul romancier într-o companie ce-i face cinste: George Mihail Zamfirescu, Eugen Barbu, I. Peltz, I. Călugăru. Poetul, publicistul și criticul literar Dumitru Ion Dincă, autor, printre altele, a unei cărți despre Marin Preda care a descins în satul Căldărăști unde s-a documentat în vederea scrierii volumului secund al **Moromeților**, este plasat „în directă vecinătate a unui F.Brunea-Fox, Geo Bogza, iar mai aproape de noi de Mihai Stoican și Corneliu Leu” (p.165).

În ipostaza de critic și istoric literar, ca și-n cea de critic de întâmpinare, de eseist sau de recenzent aflat în prima linie de promovare a noii literaturi, Florentin Popescu este, în accepția teoretizată de Gaston Bachelard, un tematist. El vorbește, astfel, de poezie religioasă, de dragoste, de poezie patriotică, de poezie cu substrat mitic, de o pezie a câmpiei, de o poezie ludică, de o poezie a scufundării în arhaic și-n ritualuri folclorice ancestrale, de una pentru copii et. Secvențele teoretice se întâlnesc peste tot, fie că se referă la cerințele unei bune antologii de autor, aici ridicându-se problema moștenirii literare din perioada anilor de glorie ai literaturii cu vâdit mesaj propagandistic (cazul lui Adrian Păunescu sau Nicoale Dragoș), fie atunci când se discută raportul dintre imaginar și realitatea agresivă mult mai priitoare inspirației (cazul lui Florin Costinescu), la „misterul și poeticitatea simbolului” (Dumitru Ion Dincă), ori când se pune pe tapet chestiunea rolului, locului și notei distinctive a unui scriitor în cadrul generației din care face parte, ca și a relației dintre tradiționalism și modernitate. Cartea în discuție are, chiar dacă autorul nu și-a propus-o express, și o latură justițiară. Astfel, un poet nedreptățit i se pare Gheorghe Dobre care, de la debutul editorial într-un volum colectiv din 1982, a stat în uitate până în 1998, deși e un poet înrudit spiritual, prin temele poemelor sale de largă respirație, cu Ion Gheorghe sau, prin ironie și sarcasm, cu Marin Sorescu. Nu aplaudă nici demolarea brutală a scriitorilor care au fost amplu comentați înainte de Revoluție și consideră că trebuie să se aibă în vedere nu caracterul dificil al omului care a profitat cu vârf și strălucit îndesat, vorba lui Anton Holban, de pe urma regimului în slujba căruia s-a pus, ci opera scriitorului cu împlinirile sau/și cu rateurile sale estetice. Trimiterile se fac la D.R.Popescu, Dinu Săraru și Ion Brad. Nu-i exclus ca vremurile să intre în normalitatea lor relativă, acest lucru presupunând tiraje mai mari, o circulație mai bună și mai judicioasă a cărților, diminuarea, cu trecerea anilor, a ranchiunii funciare purtate anunitor autori care uneori au îngroșat numărul nomenclaturiştilor și al osanaliştilor de curte dictatorială. Când procesul demolator n-a fost unul vehement, a funcționat, în anii din urmă și chiar în cei de față, așa zisa conjurație a tăcerii, ca în cazul lui Ion Brad, fost membru al CC. Al P.C.R. și ambasador în Grecia. Uneori nedreptățile nu au neapărat la bază prejudecăți de ordin politic, ci ele țin de faptul că opiniei publice îi vine

întotdeauna greu sau peste mână să admită că un scriitor care a excelat într-un anumit gen s-a mai manifestat onorabil și în altă direcție. Este, printre altele, cazul lui Mihail Sorbul, care e nu doar un dramaturg mai mult decât meritoriu, ci și un prozator la fel de înzestrat. În consecință, Florentin Popescu pledează pentru a-l aduce pe ilustrul autor al *Patimei roșii* în actualitate și ca romancier cu **Mângâierile panterei și O iubești?**, pe care, parcă pe urmele lui Al. Piru, le rezumă succint și convingător. În această ordine de idei, nu-i deloc de mirare, că Florentin Popescu salută din tot sufletul și cu tot entuziasmul efortul urmașilor unui scriitor de a perpetua amintirea acestuia. E cazul poetei Adela Popescu care editează, în memoria soțului ei, cartea **A fost odată George Muntean. Remember.** Volumul de peste 500 de pagini conturează nu numai figura unui cărturar de excepție și cu propensiuni culturale dintre cele mai diverse, ci o întreagă epocă. La loc de cinste în câmpul de interes cultural al comentatorului se află monografiile consacrate, în același scop recuperator justițiar, fie unor personalități peste numele cărora riscă să se aștearnă colbul uitării, fie unor instituții sau unor curente literare. De același nobil scop e călăuzită, de exemplu, poeta Mariana Pândaru când publică interviurile rămase în sertar de la Valeriu Bârgău, soțul ei plecat atât de devreme și de nedrept dintre noi. Amintim aici **Ion Biberi. Suferință și cunoaștere**, de Mihaela Albu, **Max Blecher și noua estetică a romanului românesc interbelic**, de Gheorghe Glodeanu, **Printre cărți și manuscrise**, de Simona Cioculescu. Și, firește, exemplele ar putea continua.

Se pare că panoramistului îi displac, totuși, clasificările, ierarhizările pe plutoane de scriitori, apartenența acestora la curente imediate și la modele etc. El are curajul să recunoască atunci când nu găsește o formulă integratoare sau criteriul după care o operă sau alta a fost structurată (cazul lui Florin Dochia ori Gheorghe Dobre). Mărturisește frecvent că parcurge fără prejudecăți, adică *sine ira et studio*, cărțile pe care le comentează. Nu se grăbește să respingă *ab initio* poemele de factură patriotică sau să le considere compromise (nu-i vorba, firește, de versificațiile patriotarde care au proliferat la noi fără dram de pudoare înainte de 1989. Când trece în revistă mai multe cărți ale unuia și același autor, trasează îndeaproape diagrama valorică, plusurile și minusurile autorului abordat sau doar semnalat (v.Vladimir Udrescu). Citatele sunt alese cu foarte multă grijă și doar ele singure ar putea da seama de talentul unui autor. Procedul predominării citatului revelator în comentariul critic amintește de Eugen Barbu, mai puțin de umorile lui negre cu efect distructiv.

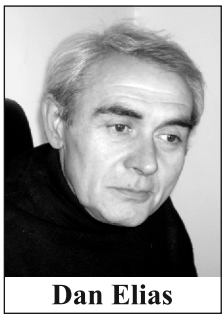
O adevărată resurecție cunoaște în postdecembrism poezia de dragoste, temă abandonată de foarte mulți poeți de dinainte și de după Evenimentele din 1989, deoarece o găsiseră incompatibilă cu atitudinea ironică și bășcălioasă a optzeciștilor. Sunt, așadar, salutați mulți poeți care n-au părăsit, spre a fi la modă și în pas cu vremurile, această temă fundamentală de perenitatea căreia nu s-au îndoit niciodată. Și ei se cheamă, rând pe rând, Victoria Milescu, Adela Popescu, Miron Țic, Alex. Priboescu, Carolina Ilica și alții cărora le sunt consacrate cronici pertinente, ca și celor care au adus în prim plan, după decenii în sir de ateism forțat, florul autentic al credinței, din respectiva paradigmă făcând parte Vasile Voiculescu, Daniel Turcea, Radu Gyr, Lucian Blaga ori Grigore Vieru, spre a aminti aici doar crestele de val.

Comentator justițiar, Florentin Popescu nu poate să nu aplaude atitudinile mult mai virulente ale unor confrăți care, trecând peste prejudecățile și cumsecădenia de complezență, rostesc lucrurile pe adevăratul lor nume. E vorba de Virgil Diaconu sau Magda Ursache care se războiesc de pe poziții mult mai dure cu impostorii și cu toți culturnicii roșii care, în perioada lor de glorie ideologică au sugrumat fără remușcări spiritualitatea românească și au încercat pe toate căile, una mai mârșavă decât alta, s-o deturneze de la rosturile ei valorice. Lumea, și nu doar cea culturală, are nevoie de-o memorie corectă, ca și de personalități care să-i averseze, de pe poziții morale intransigente, această corectitudine. Perpetuarea falselor ierahizări valorice și canonizările literare pripite nu folosește nimănui.

Comentariile la cărțile cu nerv pamfletar alternează, așadar, cu cele încărcate de nostalgie pentru șezătorile literare de altădată când farsele, pe fondul unor boeme ad-hoc, se țineau lanț, ca niște riposte aparent nevinovate la intențiile ideologice încorsetate ale celor ce trimiteau scriitorii pe teren să lumineze masele, de fapt să le îndoctrineze, gestul mobilizator hei-rupist întorcându-se, cel mai adesea, ca un bumerang, împotriva acelora care voiau să ferească forțat masele populare de la orașe și de la sate.

Eu v-am citit pe toți! e o carte bogată și întru totul fermecătoare, utilă și instructivă în egală măsură, ea surprinzând o lume literară în plin dinamism de reaşezare a valorilor pe temelii mai stabile, mai demne și mai trainice. Florentin Popescu, convins, ca și Nichita Stănescu, că sub soarele literaturii se găsește loc pentru toți poezii și prozatorii lumii, este, așa cum el însuși o spune atunci când vorbește despre vrednicul cărturar, bibliotecar cu reală vocație și om de aleasă cultură, Alexandru Oproescu, „un truditor și un izbânditor întru faptă culturală” (p.220).

Ion Roșioru

Dan Elias

Scrisori din Empiria (v)

Risipitoarea

De-ai asculta iubito, sunt gata să îți spun;
Tu risipești prea lesne ce eu abia adun

Cu unghiile-n carnea acestei lumi poftit!
Și eu și tu și timpul sunt toate la sfârșit!

Am palmele rănite de corbi, iar pe obraz
Mi s-au uscat săruturi de câtă vreme-s treaz!

În mângâieri și toamne tu te îmbraci mai des
Decât pot eu din frunze și dragoste să Țes.

O litră doar!

Stau beat în roșul din apus
De trupul tău de tămâioasă,
Dres cu albușuri și pucioasă,
Ori limpezit de Cel de Sus.

Îmi tremur palme fără rost
De nu te află-n jur, năuce,
Din gustul tău să mai apuce
O litră doar! Și cât ai fost!

Metamorfoze

Dantele, fire scumpe, Țesături
Cu forma ta de fluture înduri,

Din nici o fustă ziua s-o descheie
Să creadă toți că ești numai femeie!

Când strânge noaptea păsările-n saci
Și-i suie-n luna mută, te dezbraci

Și fâlfâi doar de poftă, până-n zori,
Croieli de rochii fără croitori.

Destin

Îmi voi opri din tine un lăstar
Să-mi fac deasupra frunții un umbrar,

Ca toți aceia prea grăbiți să urce
În foșnetele noastre să se-ncurce.

Întâi să vină toamna, să ne cadă
Zăpezi de frunze fără de zăpadă

În două zări, surori la fel de large;
Și-abia apoi tăiați pentru catarge.

Gheorghe Dobre

Paranteză la *Nenea Vasilică*

(Imediat ce am publicat în revistă fraza de mai sus, sau nu imediat, ci după cinci zile, că eram deja în 2012, soră-mea a mai mică a dat adunarea la toată strada, copii, tineri, bătrâni, parcă alcătuiau chiar corul antic observat în poeziile mele de către domnul Simionescu, i-a convocat la o ședință de cenaclu fulger pe marginea șanțului, le-a citit textul meu, pe care l-a apreciat dar l-a și criticat puțin, apoi i-a trecut pe toți la luări de cuvânt, ședința fulger ducându-se până spre miezul nopților, pentru că discuțiile au continuat mai mult de o săptămână, cu întrebări diverse și răspunsuri și mai diverse, că de ce mai adaug eu ceva la un text scris în 1985, că de ce plimb povestirea în trei timpi, mai bine zis în trei secole și două milenii, ce, vreau s-o fac roman, că și-așa nu prea se știe ce dihanie o să iasă din textul meu, că până la urmă e bine că mi-am amintit pe ce stradă m-am născut și că de ce doar pe nenea Vasilică l-am băgat în ciorbă, nepoții și strănepoții lui jubilau că a ajuns unul de-al lor într-o carte, și le-a plăcut că l-am lăsat pe nenea să dispară în pădure, era mai frumos așa în comparație cu faptul că, în realitatea lor, l-au îngrijit doi, trei ani până s-a hotărât să treacă dincolo când mai avea doar trei pași și făcea suta, că mai aveam pe stradă oameni de băgat în seamă, de exemplu celebrul haiduc Cioflică, achizitor de cai luați doar noaptea, o poveste chiar fascinantă de la jumătatea secolului XX, că neamul meu avea urmași de la el, neoficiali, și că mi-a fost rușine cu asta dar și teamă ca urmașii lui oficiali să nu mă dea în judecată, dar și că gard în gard cu nenea Vasilică a stat părintele fondator al neamului Prepelițoilor, și merita și el o frază de aia sănătoasă, fondator ce și-a măritat o fată la o stradă depărtare, și care fată a fost văzută de multă lume, inclusiv de mine, spărgând oale la răscruce de străzi, între linii, cum ziceam noi, în vreme ce bolborosea sunete de neînțeles; că la capătul din vale al străzii a trăit alt fondator, asta era o stradă de fondatori, Bordeiașul cel mic și mut, nu că era mut dar nu prea vorbea cu nimeni, nici cu neamurile, misterios rău tare și din cauza asta, care-n tinerețe preluase preocupările lui Cioflică, dar care n-a pățit-o ca el, sau asta putea să fie doar o poveste, că n-a putut nimeni s-o confirme, dar poate că tocmai lipsa omologării o face adevărată, ăia bătrânii știau mai multe, însă niciodată, la toate adunările de pe marginea șanțului, nu scăpau o vorbă mai lămuritoare către cei mai tineri; oricum, fraza mea a aruncat în aer, câteva zile, toată liniștea străzii și i-a reunit, după foarte mult timp, la discuții pe toți

locuitorii ei, ăsta fiind un lucru bun pe care l-am reușit fără să vreau, dar care m-a pus rău în dificultate după ce am citit observațiile lor, scrise pe câteva zeci de pagini și înmânate mie după lungile dezbateri parlamentare pe marginea șanțului, observații de care doreau neapărat să țin cont, că și ei făceau parte din viața mea cum și eu făceam parte din viața lor și-și revendicau, pe bună dreptate, locul în povestire, dificultate de care nu pot să scap, pentru că eu am urmărit altceva, nu să fac saga străzii, nici chiar pe cea a Broșteniului, acum nici nu mai știu ce-am vrut cu adevărat, au reușit să mă zăpăcescă, aproape că o să renunț la fraza despre tunelul făcut de Zipa, în luncă, vă dați seama?, tunel care lega conacul de fabrica de spirt și pe deasupra căruia mergeau vagoaneți cu cereale pe o cale ferată îngustă, pe vremea când nici la București nu se știa ce e aia cale ferată; că o să renunț la fraza despre boala lui Calache, boală care i-a transmis unui broștenar doar numele, fără simptomatologia specifică, urmașii lui trăind și acum bine mersi, fără să aibă nici o boală, doar că-i cheamă Calache; că o să renunț și la fraza în care mă justific la domnul Man, care e supărat pe mine, fiu al satului care urcă treptele consacrării și treptele astea sunt alcătuite din spinările celebrităților locului, că am construit un personaj (dar domnul profesor chiar asta nu vrea să înțeleagă, că vorbim de un personaj care nu există, eu am vrut să construiesc un supra Broșteni, că mi-e drag de el) folosind toate legendele locului, negative complet, personaj care seamănă izbitor cu marele precursor al Jocurilor Olimpice Moderne, că nu va mai conta, pentru că nu va mai exista justificarea mea, că nu am întinat memoria nimănui, că istoria oficială a lui Evanghelie Zappa e scrisă și o știu pe de rost și mă mândresc cu el și nu avea rost s-o mai scriu eu o dată; în sfârșit, am obosit deja, exact ce-am spus la sfârșitul povestirii-mamă, adică o să renunț la toate frazele de pe lumea asta, care pot fi scrise la nesfârșit fără să schimbe esențialul și-o să las povestea exact acolo unde am lăsat-o acum douăzecișisapte de ani; ce-am adăugat după, va rămâne separat, într-o anexă alcătuită din ceea ce citiți dumneavoastră acum, incluzându-l și pe nenea Vasilică dar și toate textele publicate în „Minciuna din literă” după „Istorie locală”, plus cele ce vor fi adăugate după „Inima pământului” în noua carte, că da, lucrez la ea sau lucrează ea la mine.)

Ardelean descins din Ținuturile Năsăudului (Nimiea de Sus), Grigore Spermezan este licențiat al Facultății de Filosofie a Universității din București, cu un doctorat luat în filosofie la aceeași instituție de învățământ superior, actualmente profesor de științe socio-umane la Colegiul Național „Grigore C. Moisil” din Urziceni.

Dincolo de numeroasele articole de aitudine și recenzii publicate în presa centrală și locală ori în diverse culegeri, Grigore Spermezan semnează – alături de Constantin Cotoș, Pavel Filip și Florian Roaș – lucrarea didactică *Economie – ghid pentru elevi și profesori* (Editura Risoprint, Cluj-Napoca, 2002), el fiind și semnatarul cărților de autor *Introducere în gândirea unor mari filosofi* (Editura Didactică și Pedagogică, R.A., București, 2003, ediția a doua 2006) și *America la ea acasă* (Editura Pro Transilvania, București, 2006).

Grigore Spermezan este unul dintre acei oameni de carte care se străduiesc să țină la cote ridicate nivelul învățământului și prestigiul de dascăl într-o vreme de vădită criză economică și socială a societății românești de azi. Exigent cu sine, el este convins că trăim într-o societate a profundelor mutații și că adevărea la noile realități impun o temeinică pregătire de zi cu zi în activitatea de catedră.

Cartea de față este rezultatul gândurilor și îndoielilor sale despre tranziția spre o societate democratică de tip nou, despre demnitatea națională și locul pe care-l ocupăm în concertul națiunilor europene, despre rostul filosofiei într-o lume profund materialistă, despre speranța că viitorul poate fi mai bun, condiția sa implicită fiind munca și autoexigența susținută a fiecăruia dintre noi.”

Conf. univ. dr. Florian Roaș

ISBN 978-973-1944-43-0
9 789731 944430

GRIGORE SPERMEZAN

RĂTĂCIND PRIN TRANZIȚIE

- articole și eseuri -

U univers stylitic

Numele și legea, între sfințenie și rasism

Numele este o moștenire (familiar-personală) și oricât de onorabilă sau neonorabilă, oricât de fudulă sau modestă ar fi această moștenire, numele situează pe individ într-un lanț generațional destul de relevant și indeniabil. Această condiționare prin biologic și microsocial este mult prea evidentă și știută, însă prea puțini comentatori sunt conștienți și de realitatea subtilă, intimă, pe care numele – dat sau moștenit, preluat sau schimbat – o mediază sau condiționează. Iar aici nu este vorba numai de numele de familie, ci și de prenume, ambele reprezentând și o poziționare intimă, nu doar socială, ci culturală și psihologică, sufltească sau spirituală. Ca marcă identitară, de proveniență și apartenență, numele provine din și leagă pe veci individul într-un conglomerat emoțional. Iar în interiorul acestui conglomerat – care este *chiar* persoana umană – sentimentul sau resentimentul, relația sau referința, reprezentarea sau identificarea prin nume constituie constante – dătătoare sau cel puțin subsidiare – ale destinului, ale întregii personalități.

Oricum, nimeni nu pune un nume progeniturii proprii fără cele mai bune intenții, speranțe, emoții pozitive, ca și reprezentări provenind din reclamarea sau chestionarea întregii culturi și sensibilități. Căutarea celui mai potrivit sau preferabil prenume pentru copilul propriu este o chestiune care analizează sau scormonește întreaga cultură și sensibilitate a familiei. În unele societăți tradiționale numele provine din calcule, structuri sau decizii culturale fixate anterior, destul de exacte sau fixe. Oricum ar fi cazul, libertatea de alegere sau de decizie a familiei, a părinților sau doar a mamei unui copil, ar trebui să fie la fel de sfântă precum calitatea de genitor sau tutor. În consecință, nimeni din afara familiei nu ar trebui să se simtă autorizat să intervină pentru a restrânge libertatea respectivei familii (părinți, mamă) de a-și reprezenta și legitima familia și copilul prin nume.

Cu toate acestea, adică în pofida oricărui asemenea bun simț, legea românească legitimează și legiferează și o asemenea intruzie.

În Codul Civil (capitolul III, „Identificarea persoanei fizice”, Secțiunea 1, „Numele”) articolul 84, paragraful 2, spune că „este interzisă înregistrarea de către ofițerul de stare civilă a prenumelor indecente, ridicole și a altora asemenea, de natură a afecta ordinea publică și bunele moravuri ori interesele copilului”.

Ceea ce numai în ochii unor naivi este un lucru pozitiv, în realitate reprezentând un abuz, adică o limitare sau siluire a dreptului la reprezentarea și exprimarea identității personale, familiale, etnice și culturale.

Pe de o parte, articolul legii lasă loc unei subiectivități maximeale, de partea „ofițerului de stare civilă”, căci ce este indecent și ridicol înseamnă altceva pentru fiecare individ. Prenumele ales și pus de părinți reprezintă o chestiune de cultură, mentalitate, identitate de grup, etnie și limbă maternă. De fapt, să recunoaștem cinstit: ce a „deranjat” pe bietul legislator este sumedenia de nume nefamiliare culturii majoritar românești, dar foarte tipice pentru culturile rrome. Iată de ce, în ultimă instanță, legea aceasta este profund rasistă, este o lege clar anti-rromă.

Într-adevăr, între români nu prea există nume precum Mercedes, Lenin, Elvis, Ciaplin, deși popularitatea telenovelelor a făcut ca și în populația majoritară să apare prenume de dive sau actori sudamericani. Dar ce-am avea împotriva împrumutului de nume? Ideea de prestigiu și demnitate, de altminteri, ca și aceea de decent și ridicol, reprezintă rezultatul unor experiențe și al unor profiluri psihosentimentale, mentalitare și culturale proprii; și nu are nimeni dreptul (etic vorbind, căci legic, iată că are!) să-și impună propriile imagini sau idei despre demnitate și prestigiu, decent sau ridicol, asupra cuiva cu experiențe și sensibilități culturale diferite.

Aproape de încă o graniță dintre sfârșit și început. Aproape de a învăța mersul pe valuri.

maturitate, or, în clasa a douăsprezecea, nici măcar točilarii nu mai sunt točilari. Stresul examenelor nu pare, deci, să afecteze prea mult pe cineva, în afară de profesori. Întotdeauna ne spunem că mai e timp. Și mai e, într-adevăr, până când nu va mai fi. Cu o lună și ceva înainte de bac, probabil ne vom mobiliza un pic mai intens. Așa au făcut toți, așa vom face și noi și „ce va fi, va fi”.

După acești ani petrecuți la „doișpe A”, mi-am dat seama că multe dintre lucrurile pe care le credeam a fi diferite la liceu s-au dovedit a fi ca în școala generală. De cele mai multe ori, ideea aceea utopică de colectiv se destramă, rămânând doar un deziderat al visătorilor defazați de realitate. Bineînțeles, la noi în clasă există acele „bisericuțe” tipice, care îi reunesc pe cei cu preocupări comune. De-a lungul timpului, au existat și războaie, și armistiții între bisericuțe. Nu știu dacă acest mod de organizare este cel mai bun dintre toate, dar, cu siguranță, este cel mai realist. Cei cu o viziune ceva mai optimistă asupra relațiilor interumane mă pot contrazice – nu zic că nu ar avea dreptate.

Cred că sună puțin exagerat să spun că am trecut prin multe împreună; este adevărat, au fost clipe frumoase, au fost și clipe mai puțin frumoase, ca să mă exprim eufemistic. Sunt persoane de care m-am atașat și a căror prezență mă bucură în fiecare zi. Sunt oameni de la care am avut ce învăța, oameni care m-au motivat și mi-au servit drept repere în anumite situații. Nu știu, însă, dacă liceul m-a făcut mai responsabilă sau mai iresponsabilă față de cum eram înainte; probabil că puțin din amândouă, în privințe diferite, desigur. Personal, nu am resimțit prea tare dificultatea sa: poate pentru că nici nu a fost suficient de pronunțată, poate pentru că am fost destul de pregătită pentru a-i face față sau poate pentru că nu am făcut totul din obligație. Un lucru e cert, însă: „vremurile bune” sunt pe sfârșite, iar noi vom începe să simțim pe pielea noastră „greul vieții” odată cu prima sesiune.

Să aruncăm o privire și la capitolul „profesori”. Ne bucurăm de diversitate și din acest punct de vedere. Pe scurt, avem din toți și pentru toți. Avem și profesori stricți, cărora le place să se impună sau care adoptă această

Argumentele pentru impunerea legii (implicit libertatea ofițerului de stare civilă de a interzice anumite prenume) nu au logică, adică nu au bunul simț tipic civismului și „corectitudinii politice” de secol 21, ci derivă din prejudecățile și limitele de gândire ale... unuia și altuia, fie ei și intelectuali, fie ei și juriști/legislatori. Am auzit, de pildă, printre așa-zisele argumente în acest caz, că „trebuie” evitată ridiculizarea copilului după nume de către colegii de școală. Dubioasă idee, căci ea exclude eradicarea sau minimalizarea batjocurii în principiu; adică, exclude efortul educatorilor de a sugera copiilor că nu e bine să fie disprețuitori/batjocoritori față de colegi și oameni în genere, că *discriminarea pe bază de nume* este la fel de nedemnă precum discriminarea, respectiv marginalizarea și bajocorirea pe temeiul limbii, apartenenței culturale și etnice.

Așa cum identitatea nu trebuie limitată, nici identificarea nu trebuie fixată în parametri lingvistici, cu-atât mai mult în context multilingvistic (nestăpănit cu finețe de toată lumea), cu-atât mai mult cu cât limbile sau reprezentările lingvistice, chiar în sânul aceleiași națiuni, pot diferi radical.

Exact ca în cazul numelor de familie, individul trebuie să fie lăsat să-și schimbe prenumele abia la maturitate, respectând astfel dreptul părinților de a-și proiecta în numele pruncului propriile idei, idealuri, preferințe sau fantasmе referitoare la ce este tandru, frumos, dezirabil, augural ori encomiastic.

În afara cazurilor de ebrietate, nu există părinte care să dea copilului său un nume de batjocură. Batjocura, respectiv indecentul sau ridicolul sunt numai în ochii acelor maturi care preferă să rămână blocați în propria tipizare sau mărginire lingvistică, în propria sensibilitate sau fobie socio-culturală. În cazul respectivei restricții de Cod Civil, batjocura, indecentul și ridicolul se află în ochii celor intoleranți, disprețuitori față de cultura, experiența lingvistică și sensibilitatea altora.

Prin articolul 84, paragraful 2 (cap. III) noul Cod Civil nu este decât o lege abuzivă, cenzurantă, discriminatoare, rasistă.

Marin MARIAN

atitudine pentru a ne determina să fim mai studioși (strategie care eșuează lamentabil de multe ori). Pe de altă parte, avem și profesori înțelegători, care nu ne stresează mai mult decât ar trebui și ne permit să ne concentrăm pe materiile la care avem examene de susținut. Pe parcursul acestor ani, au existat și situații conflictuale între „doișpe A” și anumiți domni profesori/anumite doamne profesoare. Cauze principale: lenea noastră, ca să o zic verde în față, sau comportamentul nu atât de respectuos pe cât s-ar conveni. Suntem lăudați sau arătați cu degetul, în funcție de situație. Fiind „prima clasă”, ar trebui să fim mai mult lăudați decât arătați cu degetul, însă acest aspect este discutabil.

Cum învățăm mersul pe valuri? Inconștient. Dacă am face-o conștient, nu l-am mai învăța niciodată. Liceul este doar una dintre multele etape sau probe la care suntem supuși. N-aș zice că promovarea examenului de bacalaureat înseamnă că am trecut cu bine de această probă. Important este să preluăm din experiența aceasta atributele care ne sunt necesare pentru misiunea noastră: desăvârșirea ca ființe umane. Liceul ar trebui, cel puțin teoretic, să ne înlesnească adoptarea unui set de valori propriu. Încă un deziderat destul de puțin realizabil în zilele noastre. Vina, cred, este pe undeva pe la mijloc. Noi, elevii, suntem dezinteresați nu neapărat din ignoranță, ci din acea inconștiență inocentă specifică vârstei. E prea devreme să ne gândim la plenitudinea ființei și la faptul că liceul contribuie, fie că sesizăm, fie că nu, la dobândirea acesteia. Peste zece sau cinsprezece ani, nu principiile termodinamicii sau formulele de perspectivă ale monozaharidelor ni le vom aminti; ne vom aminti, însă, frânturile acelea involuntar depozitate în cutiuța cu amintiri. Eu o să-mi amintesc întotdeauna că ora de limbă română are efect sedativ asupra lui Brăduț, sau că Luci stă cam prost cu bunele maniere. O să-mi amintesc negreșit și cum Vasile a inventat un nou tip de variabile în Pascal - „boulean”. Pe Livia, alături de replicile ei originale, nu o voi putea, de asemenea, alunga niciodată din memoria mea – doar dacă, Doamne ferește, mă voi îmbolnăvi de Alzheimer. Vom aluneca, desigur, „în valul diafan”, așa cum spune și Nichita în poezia sa, dar ne vom ridica de fiecare dată. Stă în firea noastră să fie așa și nu altfel, pentru că de noi depinde bunul mers al poveștii. Iar povestea este departe de a se termina acum... Ea nici măcar nu a început bine.

ION ANCUȚA
clasa a XII-a A, Colegiul Național
„Mihai Viteazul” Slobozia

DIANEI

O rochie însângerață de roșul vinului
Avea să intre în pământul greu.
Preotul turna picuri mari peste albul trupului.
Gestul părea sadic, mulțimea privea descompusă.
Moartea nu era la un pas de ei, ci în privirile și neputința lor.
Toată frumusețea lumii, tot albul strâns într-o viață de copil
Erau pângărite acum.
Pământul parcă avea să-i dea un alt trup și suflare
Și ea ar fi putut să se ridice plâpândă, mirată și căutându-ne din priviri.
Și ei voiau să plece frumoasă.

Baladă știută

Sunt cea mai simplă femeie din lume,
Nu am ie și nici maramă,
Nici opinci cu care să frământ glodul.
Nu am furcă și fus,
Nu am brațe pline de copii rugători,
Nu am jivine pe care să le mân de la spate,
Dar sunt cea mai simplă femeie
Când alerg după dragostea ta.
Sunt cea mai tristă femeie din lume
Când mestec resturile iubirii,
Sunt cea mai veche femeie din lume
Când te strig ca dintr-o epopee,
Sunt cea mai bătrână femeie din lume
Când dragostea moare la televizor
Și pleacă să-și curețe sufletul într-o altă iubire.

Versus

Toată lumea scrie poezie fără să știe că e mai ușor s-o trăiești.
Toate versurile bune au fost scrise, nimic nu mai e de împachetat și de pus în vitrină.
(Și rândurile acestea le-am scos din groapa de gunoi personală.)
Urâsc orele în care toți oamenii s-au costumat în literați și scriitori prolifici.

Aștept civilii fără bărbi și cărți transpirate de-atâta lăudat.
Mai există vreo limbă care să nu încapă vocea străzii și murmurul nesătul al rebelului?

O oră

Ora 8. Omul negru a venit. Privire din spate. Siluete se ridică, unele diafan, dar fără chef, altele mai ferm și săltăreț. Se privesc din față. Se pun întrebările de început. Cine vrea aude întrebarea cheie, cine vorbește doar ca să răscolească aerul e sancționat. Se lasă tăcere. Atmosfera a cam înghețat. E un arătat de colți din ambele părți, dar colții nu sunt bine ascuțiți, încă nu e totul pierdut, nu o să muște nimeni, nu o să fie nimeni mușcat, nu o să curgă sânge. Cineva spune ceva ce trebuie. Ceva tot a fost salvat. Se trece mai departe. Nu se aude respirația ușurată, dar tensiunea pare că a fost eliberată. Unul își scutură bretonul, alta își admiră unghiile proaspăt lipite și pictate cu steagul Americii. Într-un colț se văd niște mușchi de care posesorul e tare mândru. Frumoasa e la fel de frumoasă, fetele serioase sunt la treaba lor. Blondul își examinează mâinile. Și le pipăie ferm. I se atrage atenția. În fața omului negru, omul atent răspunde monosilabic, dar sigur pe el. Tupeista odăii pare mai liniștită azi. S-a convins, probabil, că trebuie să scrie și să fie cât de cât atentă. Omul cu freza perfectă răspunde ceva fără legătură cu subiectul, dar e apreciat. La gât, fularul îi atârnă atent, iar el pare atent și la ce mișcă afară. Cineva e bosumflată, probabil e încă supărată pe cineva. Ea trebuie să se impună și nu poate să rădă oricum. Omul negru vorbește, îi privește, le spune că dacă s-ar privi din afară ar râde. Timpul trece. Unul e epuizat, alții indiferenți, alții sunt la fel cum sunt mereu. Omul din față se ridică, ei s-au ridicat deja. Unii și-au luat în primire telefoanele, alții au ieșit din incinta în care s-a respirat același aer (nu cu același efect pentru toți). Omul negru iese. În trecere, îl vede cineva, spune câte unul ceva, în rest, trece ca o umbră. De acum e istorie. Măine se reactivează amintirile despre el. Creierile lor nu mai au loc acum să găzduiască amintirea omului negru. Este înlocuit de alt fericit. Omul negru e fericit că e bine. Inima nu i-a tresărit. Capul nu îl doare. Tot înainte!

Loredana Stan

Ana-Mihaela NUȚĂ
(Republica Moldova)

Punct

încearcă să modelezi
o distanță
una mai mare decât cea dintre noi
măsoară fiecare centimetru
ca să nu dai greș
încearcă să-ți imaginezi pe o clipă
că în spatele tău e un alt tu
și du o linie dreaptă
spre el(tine) urcînd pe umărul drept
întinde mîna spre ochii lui(tăi)
și scapă minutul în ei
acum
continuă linia
inventează
un orizont
suspendat între două clipiri
și-încearcă să te ascunzi
în el
dispari în el
volatilizat
absorbit
simte
cum se modelează din acel orizont o distanță
cum își întinde
capătul pînă la un punct
pe care nu-l mai distingi
din mulțimea
de puncte care respiră
e prea departe
dar ce mai contează
doar e
un simplu
punct
ai reușit.

despre iepuri și alte jurăminte

se văd cercuri
printre liniile duse
tangențial la limitele noastre
petru liniștea lor
continuăm să născocim adevăruri
ca să nu vadă nimeni
cît de speriați suntem
cînd iepuri ne fug prin măduva spinării
mișcînd o bandă rulantă
din care imaginile scui pă în noi
săgeți curbate
nedefinite ca cercuri
dar
nu asta era ideea
iepurii noștri
mănîncă împreună din același trup
încolăcit
în jurăminte
respir(ă)
pînă la coaste
se întinde
stadiul larvar al disperării
pînă aproape de miez
se strecoară
cel mai dureros jurămînt
dicolo
e doar o clipă
respiră

Insigne și umbrele

Pe unde calc răsar minuni,
de scui pe vînt agit blesteme,
într-o cutie de chibrit
adun insigne și umbrele.

Din ochi îmi picură arginți
să-și cumpere nebunii stele,
cu mîna desenez pustiul
și îlucid apoi zevzec
cu pietre aburinde a tăcere.

ochii-morminte

mi-s ochii două gemene morminte
săpate de părinți pentru copii,
în ei îngrop albastrele-oseminte
ale căderilor în infinit.

din când în când,la ploi radioactive
din ei cresc flori cu brațe de granit

ca să buzunărească soarele de gloanțe,
de acte false și argint.

mi-s ochii două searbede morminte,
în ei îngrop de vii îngeri și pietre
ca viermii violeți să îi mănânce
și să-i renască-n chip de verighete.

Romeo Aurelian Ilie

Ion Roșioru

Să

S-aștepți să vină. Să nu vină. Să fie-nmormântarea ei. Să se-ntâlnească la o cană de vin. Să fie iarăși trei.

Să cadă-o ploaie mocănească. Să plângă florile de tei. Să plece trenul. Să se plimbe taximetriștii între ei.

Să nu răspunzi la SMS-uri. Să-ți pară că zărești idei. Să curgă noapte din oglindă. Să-ncerci de martoră s-o iei.

Să se instituie cod galben pe Prut. Să nu mai știi ce vrei. Să bată clopotul. Să-și scape dricarul caii pe alei!

Rol

Surâsul tău s-ar vrea grenada cu care-n aer să-mi arunci Singurătatea oferită cândva ca un pahar de punci.

Te străduiești să-mi dai binețe c-un fagure de miere-n glas, Deși-s convins că-n el veninul de altădată a rămas.

Te-apropii șovăind și mâna mi-o-ntinzi, iar eu aștept năuc Să-mi spună îngerul de-i bine sau nu la buze s-o aduc.

Nu prea-nțeleg, inexistento, de ce râvnești iertarea mea Când acest rol te depășește și nici blestemul nu te vrea!

Tei

Ies în balcon. Dau teii-n floare. Mireasma-n palme o adun. Mă spăl cu ea și dintr-odată mă simt mai tânăr și mai bun.

Casa e parcă o nacelă. Un zbor de îngeri o ridică Și sufletul care se-nalță în ea se vindecă de frică.

Tămăduit de toate trupul își doarme somnul în nadir: Să-i umplu golu-o stea-n cădere mă strigă tot mai abitir.

M-atrage paroxistic sorbul divin și-o să rămân mereu Parfum al unui tei edenic sub care plânge Dumnezeu!

Crâng

Profa de mate poartă bluze cu decolteul violet: Îndură-Te, mărite Doamne, să-mi dai destinul mai încet!

Dacă-o aud de la fereastră cum scade vectori și-i adună, Mi-o și imaginez silfidă cu care zbor sub clar de lună.

Parfumul ei e mai hipnotic decât al crângului de tei Când troienesc edenic iarba chihlimbarie de sub ei.

Numai să vrea ar face-o vrajă să curgă timpul înapoi Să fim cum n-am fost niciodată la fel de tineri amândoi!

Prag

Privirea n-o să mai tocească febril minutele pe ceas: Ai revenit ca o lumină și iarna-n urmă a rămas.

Până și cumpăna fântânii să scârțâie lugubru va Uita din însăși clipa-n care se va propti în fața ta.

Lingoarea câinelui din curte a dispărut și ea subit Inexplicabil în secunda în care, tandră, i-ai vorbit.

Mușcata care în fereastră a fost la nici un vârf de ac De moartea ei a dat în floare de cum ai apărut în prag!

A

A mă minți că-n amintire o să-ți persist e ca și cum Ziua de ieri i-ar face semne birjarului ieșit în drum.

A crede că mi-i scris să intru trufaș în grațiile Lui E ca și cum aş scoate apă dintr-o fântână care nu-i.

A nu privi decât la ceasul din turnul oglindit în lac E ca și cum m-aș reîntoarce în increat să-i fac pe plac. A-i cere cu-mprumut arginții Iscariotului e ca Și cum l-aș absolvi de vină și-n locul lui m-aș spânzura!

Dan Elias

Despre cum l-am cunoscut pe poetul Pithagora...

(urmare din pag. 5)

Aceste propoziții par la limita naivității absolute și chiar dacă mi-ar place să spun că îmi aparțin, trebuie să recunosc că nu este nici pe departe așa.

Când pionierii arheologiei au descoperit în nisipurile dintre Tigru și Eufrat tăblițele de lut „cu nume”, nici ei n-au înțeles nimic. Erau sute de tăblițe pe care trestia scribilor semnifica realitatea sub forma unor șiruri nesfârșite de „nume”: „copil”, „copac”, „trestie”, „dragoste”, „sânge”, „apă”, „nisip”, „cetate”.... Nu aveau nici un sens și nu erau un „text” care voia să spună ceva coerent. Părea joaca unor copii care și-au însemnat concretul din jurul lor, la întâmplare și fără vreun scop. Sigur că nu era așa! Traducerea altor mii de tăblițe a elucidat misterul „numelor”, dar a complicat și mai mult înțelegerea unei realități istorice veche de trei-patru mii de ani. Concret, cuvintele care desemnau obiecte, ființe, sentimente și uneori chiar acțiuni se constituiau într-o Carte a Creației, un soi de inventar al lumii *recunoscute* de Om. Vechii sumerieni, continuați de asiro-akado-babilonieni, considerau că lumea există doar dacă poartă un nume, dacă fiecărui obiect, ființă sau acțiune i se asociază un cuvânt. Privite din acest punct de vedere, tăblițele „cu nume” erau un fel de *certificat de naștere* al universului acceptat. Nu întâmplător din același spațiu geografic, dar mai ales uman, își începe călătoria spirituală sintagma creștină a „cuvântului care zidește”.

Una din întrebările fundamentale pe care nu ni le-am pus încă este dacă Dumnezeu articulează cuvintele asemenea nouă, sau dacă nu cumva El nu mai folosește de mult limbajul sunetelor dispartate, ci ne vorbește direct prin sensurile acestei lumi. Așa cum o fac copacii de exemplu. *Am cunoscut în urmă cu 40 de ani o femeie care știa să comunice cu arborii și care îmi povestea despre lumea a cărei poartă îi fusese deschisă. Maria era o femeie obișnuită în toate situațiile, cu excepția uneia singure, atunci când întâlnea un pom, sau când printr-o întâmplare fericită ajungea într-o pădure. Am cunoscut-o ca fiind o rudă mai îndepărtată a bunicii mele, venită în vizită cu familia. Soțul ei a avut grijă să ne spună aproape rușinat despre felul Mariei de a se comporta în prezența pomilor. Omul, altfel avocat și cu o anumită eleganță a trăitului în societate, se scuza față de noi cu privire la eventualele reacții ale soției sale și o făcea aproape jenat, ca și cum ar fi fost vorba de un lucru mai rușinos decât nebunia. În schimb, eu nu am putut să dorm nici o clipă în noaptea ce a urmat sosirii lor. Îmi amintesc sentimentul de atunci în fiecare zi, acela că-mi lipsește ceva, dincolo de dorință și de puțința învățării. Toată săptămâna cât a stat la noi, am urmărit-o peste tot pe femeia aceea, privind-o numai, ascultând-o sau punându-i întrebări fără sens, la care îmi răspundea fără să zâbească. Grădina noastră era pe atunci plină de pomi, deveniți deodată misterioși și înțelepți . Aveam aceea fericire a copilului descoperind că lumea lui se poate prelungi mai mult decât îmi spuneau ceilalți că se poate. Cei doi copii ai Mariei, de-o vârstă cu mine, chicoteau urmărindu-ne plimbările și dialogurile, dar nici eu și nici „învățătoarea” mea nu-i luam în seamă. „Ce s-a întâmplat?” Maria nu m-a privit ca să-și poată ascunde lacrimile mici în podul palmelor. „Nimic. E trist! Este foarte trist!” Priveam amândoi cu capetele aplecate pe spate în frunzișul părului de lângă gard, un păr despre care mie îmi plăcea să spun că semăna foarte bine cu un brad singuratic. Apoi, Maria s-a apropiat de trunchiul cu riduri adânci și la mângâiat o singură dată, retrăgându-ți imediat palma. „Ieri, din cuibul pe care nu-l poți vedea de aici, au plecat, așa cum o făceau în fiecare zi, cei doi porumbei sălbatici pe care probabil că i-ai auzit de multe ori. Nu s-a mai întors decât unul și verdele frunzelor s-a umplut de lacrimi.” S-a aplecat spre mine și m-a privit în ochi de parcă de ce voia să-mi spună depindea soarta lumii. „Să știi că **ei** nu vorbesc așa cum o facem noi. Eu le simt doar gândurile și încerc să le așez sub forma cuvintelor ca să mă înțelegi tu. Voi, oamenii, nu dați două parale pe ce simt cei din jurul vostru, dar eu îți spun ție ca să poți fi altfel.” Într-o altă zi am întrebat-o ce spun copacii de faptul că nu se pot mișca, stând mereu în același loc și dacă nu suferă din această cauză. A zâmbit ca de o naivitate fără margini. „Așa pare. Așa am crezut și eu multă vreme, până ce, doi brazi îndrăgostiți, ținându-se în brațe pe o culme lângă Sinaia, și care mi-au auzit aceeași întrebare fără ca măcar să o rostesc, m-au făcut să înțeleg. Poți cunoaște lumea în două feluri. Mergând tu la ea, așa cum facem noi cei care credem că libertatea înseamnă mișcare, alergatul dintr-un loc în altul, dar la fel de bine se poate și invers, să ai puterea să-i aștepți pe ceilalți să vină la tine. Câți oameni poți cunoaște mergând pe o potecă; o sută, două? Nici măcar atât. Dar imaginează-ți câți oameni a cunoscut poteca, cea pe care tu o crezi prizoniera unui loc neschimbat. Când îmi spuneau*

toate acestea, cei doi brazi chicoteau ca doi copii”: „Este deosebirea dintre „a pleca” și „a rămâne”, cuvinte pe care voi le-ați inventat.

Înainte de a ne despărți, Maria a făcut cu mâna un semn de bun rămas. Bunica mea i-a răspuns și m-a îndemnat și pe mine să fac la fel , dar eu știam că semnul ei nu era pentru noi.

Pentru mine sonetul este o călătorie într-un tren cu trei vagoane și o fereastră; mică și la sfârșit. În față, șinele se așează din mers pe un terasament din pietre moi și calde. În spate curge un râu, iar dacă îți lipești urechea de podeaua compartimentelor poți auzi nașterea peștilor. Sigur că trenul este o mașinărie din fier, lemn, fire și piele; are butoane și uși, roți și tampoane. Dar atunci când ajungi în sfârșit la fereastră și o deschizi, toate aceste lucruri reci și tăcute încep să-ți vorbească.

Ceea ce trebuia să fie o carte de sonete și *spărturi de sonete* a devenit dintr-o dată *cartea cu elide*, adică o carte în care pe fiecare pagină am tăiat, cu o foarfecă imaginară, câte o fereastră sub fiecare distih. Sigur că distihul putea ajunge un tren întreg, așa cum am explicat mai sus, dar pentru aceasta aveam nevoie de o întreagă *fabricație*, cu materiale și rețete bine alese. Nichita spunea că nu poate să scrie proză, pentru că nu poate descrie pe o pagină întreagă succesiunea mișcărilor unuia care vrea să se așeze pe un scaun. Dacă ar fi obligat să o facă, atunci ar prefera să o sugereze numai. Acest *numai* era pus acolo din modestie, *sugestia* fiind infinită, în comparație cu *descrierea*, oricâte pagini ar avea. De aici o întreagă discuție despre *siguranța informatică a sugestiei*. Adică, poți sugera un răsărit de soare și povestea ta să-i declanșeze cititorului gânduri și imagini despre fiul său jucându-se cu câțelul! Ei, și!? Asta nu înseamnă că nu ai reușit, ba dimpotrivă, că ai transformat o simplă sugestie într-o *reflectare*.

Astfel de ferestre se găsesc peste tot în jurul nostru. Am crezut tot timpul că rolul meu nu este să vă conving de ceva anume, ci doar să vă arăt de unde se deschid. *Ce vedeți dincolo, vă privește!*

Florian ABEL

Din plânsul celor care nu cuvântă Călugărițele

Când trei călugărițe, mergând pe rămurea, S-au întâlnit cu una, de muscă-un pic mai rea, Aceasta le grăi: "ce naiba v-a venit? Vă luarăți după nume de v-ați călugărit Și v-ați trădat menirea? Bărbații îi salvați În loc să faceți... chestii în timp ce îi mâncați? Rușine! Nu știu cine vă bagă-n cap prostii, Dar știu cu siguranță că proaste veți muri". Și cele trei vestale, spre-a nu mai fi de-ocară, Pe starețul călugăr îl... și-apoi îl mâncară.

MORALA
O inocentă n-are habar de chin și gratii
Cât timp nu are șansa de a-ntâlni pramatii;
Și,-oricâtă puritate în suflet ar avea,
Tu riști să te mănânce, de-ncepe... și pe ea.

Cocoșul

Cocoșul, deșteptat de dimineată,
Simțind de frig cum ciocul îi îngheață,
A hotărât să stea în cotineată.
Găinile, simțind a lui tăcere,
Își ziseră că nu mai e-n putere
Și deci, de azi 'nainte nu mai are
Cum să le calce întru fecundare.
Atunci organizară un cartel
Să le îndrume spre-a fugi de el.
Făcură chiar demers la gospodină,
În strămoșescul spirit de găină
Că, dacă-i stinsă-n veci a lui văpaie,
Ar fi mai indicat rapid să-l taie.
Sărmanul, ce ofense a-ndurat
Când îi venea minutul de călcat!
Era respins și n-avea niciun spor
De tropăia, galant, la coada lor.
Fugeau din calea lui urgent, taman
Ca și de frica marelui curcan.
Până-ntr-o zi, când vremea s-a-ncălzit,
Și el se puse pe cucurigit.
Iar ele, care mai de care,
I se-aruncară în spinare.

MORALA
La dame, dacă vrei să ai cârlig,
E indicat să dai din cucurig.

(urmare din numărul trecut)

II

În capitolul 7 al cărții *Împotriva iudeilor*, Tertulian scrie că dacii cunoșteau deja învățătura creștină, înainte de anul 313, după Hristos și cu mult înainte de edictul lui Constantin cel Mare.

Acest fapt este meritul apostolului Andrei după cum amintește Hipolit în *Cei 12 apostoli*, dar și a sosirii evreilor prin aceste ținuturi. Legiune a V – a Macedonia, prezentă în Israel în timpul *Răstignirii*, va ajunge în anii 167-168 la Potaissa, aducând cu siguranță învățătura lui Hristos. Cohorta a V – a Iudaica, componentă a Legiunii a XIII – Gemina – participantă la războaiele daco – romane și mobilizată la ridicarea podului lui Apollodor din Drobeta, din 106, încartiruită la Apulum cu siguranță că avea în rândurile sale și adepți ai noii religii.

Ușurința cu care dacii au îmbrățișat credința Apostolului Andrei se datorează laturii lor sufletești. O parte din ei duceau o viață înclinată spre ascetism.

Astfel poporul dac s-a aflat mai pregătit decât alte popoare pentru primirea Evangheliei – *Am putea spune că dacii erau aproape creștini înainte de creștinism* (Simion Mehedinți *Creștinismul Românesc*).

Știm că dacii nu se temeau de moarte, că vechea lor credință le promitea o noua viață alături de zeul lor Zalmoxes, așa că există și aici o concepție care are un punct comun cu creștinismul.

Daca am fi convinși de existența lui Dumnezeu și deci a lumii de dincolo, n-am avea frică de moarte. Așa se explică eroismul înaintașilor noștri, ai celor care au murit în prigoanele anticreștine, ori pe câmpul de luptă, sau în închisori. Ei credeau în Dumnezeu și nu se temeau decât de judecata Lui.

Iustin Pârvu F.A.S., nr. 760, 2007, 13

Sfântul Apostol Andrei a ajuns în Dobrogea în anul 60 după Hristos, împreună cu ucenicii săi. Peștera care i-a fost sălaş se afla într-o pădure de tei în apropierea celor nouă izvoare ce împreună formau pâraul *Cuzgun* (în limba turcă veche însemnând porumbel – să fi fost vre-o aluzie la primul botez?) din care în zilele noastre au mai rămas patru râuri poziționate surprinzător în formă de cruce...

Se spune că, în aceste izvoare se găsește cea mai bună apă din Dobrogea și că mulți îi atribuie însușiri tămăduitoare.

Aici ar fi răsărit crucile sfinte în clipa martiriului Sfântului Andrei, cruci păstrate până astăzi la Mănăstirea Dervent, alături de unele obiceiuri canonice, dar și practici ori superstiții obscure legate de noaptea Sfântului Andrei (Martiriul Sf. Andrei a avut loc la Patras, crucile de la Dervent aparțin, se pare, unor creștini din primele secole, martirizați pe aceste locuri).

E adevărat că religia creștină pe aceste meleaguri uneori continuă religiile precreștine – multe din practicile credințelor dacilor, celților perpetuând tradiții, obiceiuri, chiar unele ritualuri pseudocreștine.

Poate așa era mai accesibilă și mai ușor de adaptat și păstrat într-o atât de complexă răspântie a împrejurărilor.

În *Descrierea Moldovei*, Dimitrie Cantemir amintea că *se poate ca mulți daci să se fi plecat cu multă vreme înainte asupra învățăturii însângerate a mucenicilor, ca să urmeze Steagul lui Hristos*.

(Ed. Tineretului 1961, p. 181)

Dacă Apostolul Andrei și-a găsit locaș într-o peșteră, tot peșterile sunt cele ce păstrează urmele trecerii primilor creștini.

La Basarabi-Murfatlar, pe dealul Tibișirului, au fost descoperite în vara anului 1957, săpate în adâncimile de cretă, resturile unor galerii, catacombe, o bisericuță, două camere funerare, două paraclise, numeroase cruci și tipuri de sfinți pe pereții acestora.

(Materiale și cercetări arheologice, vol VI, *Șantierul arheologic Basarabi*, Ed. Academiei 1959, p. 245-265)

În toată lumea creștină, piscurile și coastele râpoase, vulcanii stinși, au fost populate de călugări și pustnici din labirinturile Capadociei până în peninsula Sinai și din peșterile Mediteraneene până-n ținuturile Pontice.

De la Peșterile Dobrogei până la chilia săpată în piatră a sihastrului Daniil, de la grotele de pe văile Buzăului, Oltului, Jiului, Nistrului sau Argeșului, de la Nămăiești, Corbii de Piatră, Turnu, Dumbrăveni până la Defileul Dunării, înțelepții sihaștrii, au predicat și au călăuzit continuu locuitorii din împrejurimi sau veniți de aiurea.

Chiar domnii cetăților și voievozii găseau aici un sfat, un sprijin. Lângă cetatea Enisala de pe malul lacului Razelm se găsea o peșteră ascunsă în adâncimi, unde stăpânul locului cobora cu sfială să ceară binecuvântarea înțeleptului ce-și găsise ascunziș acolo, din calea vremurilor pustiitoare, a marilor năvăliri, a popoarelor pornite pe jaf și distrugeri: *puterea acestor barbari nu a mai putut fi stăvilită, iar săbiile și lăncile lor se ascuțeau împotriva creștinilor, astfel că au fost mereu lupte, războaie și măceluri. Cetățile erau distruse, provinciile prădate și tot pământul era pătat de sângele creștinilor. Groaza îi*

Valeriu Stoica

CÂMPIILE VERTICALE

părinților mei, pre lume, Vasile și Polixenia

Valeriu Stoica

stăpânea pe toți și se grăbeau să se adăpostească de pericolele care îi amenințau, în peșteri și în păduri, prin munți și dealuri...Nu există nici o întâmplare lipsită de lacrimi și gemete.

(Ana Comnena, *Alexiada*, BPT. 1977, vol. 2, p.342-343)

Eu simt ruinele acestei lumi, dăinuind și astăzi în regiunile de stepă, în spinii ciulinilor, în întinderea galbenă, mirosind a rozmarin și pelin, străbătută de corăbiile, de ierburi, cu foșnetul lor, ca o poveste veche, fără sfârșit.

Despre aceste fapte s-a scris prea puțin; lipsa literaturii de gen autohtonă și dezinteresul pentru conservarea acestor vestigii ne-a apropiat și mai mult de imagini, de chipuri, de fapte și de mituri străine.

Poate că a fost mai bine, că așa au rămas neatinse în aura lor de taină - forțele misterioase ale miturilor noastre și-au păstrat puterea.

Așa am putut auzi o poveste recentă cu rădăcini în alte secole, o poveste trăită și spusă de oameni pe care încă îi mai poți întâlnii în Lunca Siretului, sub dealul Suhurlui.

Aici în locul ce se cheama Valea Gerului fînța până în 1877 o mănăstire de călugări. Ca represalii aspra intrării României alături de ruși în războiul pentru Independență, turcii au trecut Dunărea la Brăila și-au prădat ținutul Siretului. Au ars totul, inclusiv mănăstirea, au ucis călugării și s-au retras pentru totdeauna.

A mai rămas pe dealul Gurguiata numai un gard viu, din care lumea rupea câte-o ramură sfințită, după cum povestește pictorița de icoane Elena Constantin, ce a viețuit câțiva ani între zidurile Mănăstirii Vladimirești, pictând și încercând să aprofundeze cunoașterea celor văzute și nevăzute. După cel de-al doilea război mondial, constructorii mănăstirii au descoperit sub brazdele negre osemintele călugărilor uciși în 1877.

Și ne întoarcem iar în mit si-n poveste, într-un mit ce se reclădește sub ochii noștrii, în urechile noastre, în sufletul nostru...

Mănăstirea a fost ridicată și Dumnezeu a îngăduit o minune atât de binecuvântată în vremuri așa tulburi...

La prima slujbă, peste glasurile înalte ale corului de maici, toți cei prezenți au auzit cu teamă și încântare corul bărbătesc al călugărilor uciși, venind din străfunduri, tulburător și grav, împletindu-se armonios și profund într-un imn înălțător și sfânt.

De atunci uneori, seara, crivățul, vuietul și răbufnirile vântului poartă în acordurile lor ecourile imnurilor sacre, înălțate desupra dealurilor Suhurluiului și Văii Gerului, peste vârfurile pădurilor strălucind în argintul Lunii...

III

Sub cerul întreg, în noaptea plină de stele, când toate torțele ard vii, Steaua Nașterii Domnului luminează etern singurătățile albastrelor câmpii verticale.

Încremenirea orizontului înghețat poartă nimb hieratic, drumuri barbare tremură și se intersectează în cearcănul neliniștii. E timpul prigoanei. Solitar și înspăimântat ca sălbăticiunile câmpiei, duc în spate un zid, un zid imens, aproape fără început și fără sfârșit, atât de mare încât nici nu-l mai văd. Nici nu mai știu pe ce parte a zidului mă aflu, pe partea cu noaptea sau pe partea cu zi?

Ce-i de făcut? Se spune că singurul drum pe care te poți regăsi duce spre biserică dar cerurile acestor tărâmurî, nu profilează nici o turlă.

Poate câte-o cruce uitată sub un povârniș de movilă, înghițită de pământ și nisip, de ierburi sălbatice, vânturi și ploi, de aromele puternice ale stepei; aici creștinul caută loc de închinăciune, ca și oriunde, pentru că rugăciunea - cea mai mare putere ce i s-a dat - trebuie să se înalțe sub cer.

O veche baladă amintește de creștinul aflat în căutarea unui loc de închinăciune:

Închina-m-aș bradului

C-are cruce-n ramul lui

Și e stâlpul cerului

La casele Domnului

(Număr omagial al revistei Uniunii membrilor corpului didactic primar din România) 1913.

Întotdeauna a fost timpul prigoanei. Creștinul își va transfera biserica de-a lungul și de-a latul eternelor câmpii verticale, navigând într-un nesfârșit timp al pribegiilor pomenite de cronicarii acestor spații, de ieri și de azi.

A fost un timp al bisericilor purtate de-a lungul istoriilor și geografiilor plane, de la est la vest și de la vest la est, fiecare popas purtând teama ca lumina dimineții să nu-i risipească povestea...

Nu știu pe ce meridian și în ce secol mă aflu... Fiecarui creștin i s-a dat biserica lui călătoare...

Am alcătuit un iconostas portativ sculptat în lemn de nuc și bine articulat în balamale de fier, după ce mulți ani l-am purtat și l-am închipuit în minte – acum îl port la propriu asemenea călugărilor rătăcitori pe noile drumuri migratoare de prăpăd și pârjoliri.

Cuprinde toate registrele unei mari tâmples, complete și miniaturale: crucea și moleniile, Deisis, Cina, Bunavestire și Evangheliștii, Profetii, Apostolii, Praznicele împărătești, Sfânta Treime, icoanele împărătești, ușile diaconești, Sfinții Arhangheli, Arhidiaconi, Ierarhi, Sfinți militari, în total 60 de icoane.

Iconostasul nu-mi mai aparține și nu-i mai aparțin, vine dintr-un trecut învăluit în neguri, dintr-o călătorie îndepărtată care și-a pierdut urmele pentru totdeauna... și trbuie să meargă mai departe...atât timp cât va dura lumea.

Povestea icoanelor portative e mult mai veche, dinaintea Sinodului de la Niceea, din 767 care a legiferat cultul icoanelor sau din 843 când în Duminica Ortodoxiei în cadrul Sinodului de la Constantinopol s-a consfințit dogma cinstirii icoanelor, punându-se capăt perioadei iconoclaste. Chiar dacă la început Biserica primara s-a arătat potrivnică picturii de orice fel, murale sau a icoanelor. Picturile paleocreștine se rezumau la cruci și inscripții având o decorație săraca fiind executate pe materiale ieftine.

Încetul cu încetul, icoanele bizantine și orientale zugerăvite în encaustică devin din ce în ce mai prețioase...lucrate pe plăci de aur cizelat, cu smălțuri fine, în filigrane de aur și argint, cu pietre scumpe... difereau foarte mult de primele iconostasuri portative, metalice, învelite în ceară ce însoțeau ostașii creștini din armatele basileului de care pomenesc cronicarii bizantini.

La ascensiune rapidă a picturii icoanelor a contribuit în mod decisiv faptul că după Iustinian, orașele și războinicii (mai ales în timp de război) se slujeau de icoană ca amuleță și ca scut.

V. Lazarev *Istoria picturii bizantine*, vol. 1.66,p. 216

Venerate, icoanele erau oferite în dar cu diferite prilejuri sau purtate în călătorii și în război și sunt din ce în ce mai complexe: dipticuri, tripticuri, polipticuri, iconostasuri portative.

Gh. Brătianu în *Marea neagră* amintește la rândul său de dipticul împăratului Anastasios I (491-518) și exemplele referitoare la primele astfel de opere sunt nenumărate.

La mănăstirea Sfânta Ecaterina de pe muntele Sinai se mai păstrează încă două batante foarte deteriorate ale unui triptic (Bunavestire și apostolii Petru și Pavel. Executate în encaustică, aparțin sec. al VII - lea) (Victor Lazarev, pag. 216)

Constantin al VII – lea Porfirogenetul (913-959) comandă miniaturi precum cunoscutul *Rotulus al lui Iosua* de la Vatican. De aici istoria iconostasurilor portative devine din ce în ce mai amplă, fiind purtate de creștini dintr-o parte în alta a lumii. În Rusia medievală, în marile spații ale Nordului, iconostasurile pe lemn, pe sidef, ferecate în metale și pietre prețioase ajung la un rafinament de neegalat... Ele sunt semnalate de-a lungul istoriei creștinismului, ca un semn că prin prezența lor ne apropiem mai ușor de taina rugăciunii.

IV

Drumurile istoriei, la sfârșitul celui de-al doilea mileniu, au dus la redimensionarea misionară a creștinismului.

Urmașii apostolilor au pornit în lume și au predicat popoarelor nehotărâte venirea Mântuitorului chiar și celor atât de nehotărâte, încât te face sa-ți iei lumea-n cap și să fugi, să fugi până la capătul Pământului, ca-n vremurile de bejenie... Fericite vremuri...

Pe atunci creștinii își luau cu ei și biserica, astfel construită încât sa te poți retrage din calea năvălitorilor cu ea cu tot. Pare de necrezut, dar în zilele noastre mai există așa ceva; biserici care se întorc în locurile de unde au fost izgonite dupa tragicul octombrie roșu. La sfârșitul deceniului nouă al sec. XX, agențiile de presa ruse transmiteau o știre, preluată și în România, despre o biserică plecată într-o călătorie misionară pe liniile de cale ferată, pe uriașa magistrală Baikal-Amur. O știre ce putea trece neobservată, cum e bine de altfel să treaca mai toate știrile din orice cotidian banal, sortite imediat uitării, vulgului și politicienilor.

Pe șinele largi circulă un tren obisnuit, lung ca de obicei purtând un vagon deosebit – un vagon biserică – plecat să lumineze un teritoriu imens binecuvântat de lumina draperiilor fosforescente, multicolore ce-și desfășoară cântecul înalt și straniu în văzduhul puternic ionizat al aurorelor boreale.

(continuare în nr. viitor)

POEȚI DIN REPUBLICA MACEDONIA

RADOVAN P. TVETCOVSKI

S-a născut în satul Sopotnița, Demir Hisar pe data de 03.09.1931. Poet, prozator, critic literar, folclorist. A primit două premii. Bibliografie lirică: *Climatul meu* (1971); *Cercuri de cicatrice* (1974); *Piatră și cer* (1977); *Albele insomnii* (1982); *Bunicul meu în luptele balcanice* (1985); *Când stelele cădeau spre cer* (1993); *Noduri pe suflet* (1996); *Rădăcini de sub prag* (1998); *Urme* (1999); *Timpul rupt* (1999) etc.

COPERIȘUL

Astăzi când aud
cum că un meșter
pe acoperiș strigă, îngrămădind daruri
îmi amintesc de casa noastră
când nu am avut
ce să punem pe cruce.

Părinții mei
puseseră mâinile lor
cu palmele ca să fie gata acoperișul casei,
eu și cu fratele meu jocurile,
iar calul le-a pus și oasele lui.

Cel mai mult l-am plâns pe el.
Fără de el
am rămas fără de nimic și fără de nimeni.

Ei, ani procleți de ocupație
când nu am avut de mâncare și acoperiș
darmite jocuri copilărești.

PRIVIGHETOREA ȘI AMINTIREA-MI

Aud cum privighetoarea cântă iar în dimineața aceasta.
Mă opresc și mă proptesc
pe gardul grădinei.
Pun mâinile sub cap,
Mă întorc pe spate ca să mă odihnesc puțin.
Cândva, altfel
am ascultat cântecul privighetorii.
După cântecul ei
puteam să stabilesc și unde se afla...
Și vânzarea sufletului meu.
Uneori mă împleticeam
în cuvinte, ca și acum,
dar totdeauna găseam o scăpare.
Am urmărit-o, inima,
ca o intrare în prăpastie.
Acum zile întregi
îmi încordez memoria
ca să găsesc poza de lângă râu,
dar ea tot mai mult fuge,
lăsându-mă iarăși
la începutul gândurilor mele.

MĂRUL

Acum câteva zile, toamna aceasta
mărul a înflorit iar.
E pentru prima dată...
Nu-i așa că nu-i e timpul?
Să n-o fi cobit cumva spre rău înainte de a adormi?...
Așa cândva
și bunicului bunicului meu
într-o toamnă părul i-a înflorit.
Azis: Cobește a rău...
Război va veni
sau iarnă grea și flămândă.
Și el a murit—
și război a venit,
și foamete,
și ger care în oase a lovit.
Acum noi câte războaie avem?
Mi-e teamă
toamna aceasta să nu înflorească
pomii toți.

PANDE MANOILOV

S-a născut în satul Porodin, Bitola, pe data de 02.05.1948. Poet, prozator. A obținut două premii. Bibliografie lirică: *Roșie nelinite în roșu bucnește* (1971); *Constelația durerii* (1977); *Pământul de foc* (1983); *Fericire* (1988); *Pentru Bitola, secolelor și dragostea* (1989); *Zborul din vis asupra turnului Eiffel* (bilingvă, 1998), etc.

ZIDURI

Nu există zid în care nu e nimeni,
nu există zid în afara vremii.
Nu pier semnele
pe care le ascundem,
semnele
pe care le ascunde sufletul.

Suntem zidiți
în pasajul dimensiunilor
cu dragoste
și boli.

aș zice ceasurile
infinitelui.

POET

Până arată cu mâna la mine,
clipa luminii
revine în poezie
și, după fiecare poezie,
puiul eternității.

PATRIA

Ne-a dăruit
lacurile,
câmpiile,
munții!

Ne-a dăruit
și depărtările,
și nostalgia
după Tine.

Tăcere greșită,
răbdare,
exil
în singurătate.

Cum să-l așteptăm
Pe Bucefal
să ne dea înapoi
șoapta nădejdi?

KIRE NEDELCOVSKI

S-a născut în Bitola pe data de 28.09.1954. Bibliografie lirică: *Zguduituri* (1982); *Pulbere* (1986); *Straturi* (1989); *Sufletul* (1992); *Anumitele chestii* (1992); *Nemăsurat* (1997); *Eșire den timpul* (1999); *Minuni* (2000); *Sorți și vise* (2004); *Cinste* (2008).

ÎNMORMÂNTAREA TATĂLUI MEU

Numai la înmormânarea tatălui meu
Am putut să văd toate rudele mele
Cunoscuți și necunoscuți

Doamne-Dumnezeule, mi-am zis în gând,
la câte înmormântări
ar trebui să mai iau parte?...

CINEVA

În fiecare zi Cineva
Se uită la mine
Și deschide imensul
Cer.

Un simț ciudat
Cineva
Mă urmărește -
O constantă

Plutește
Dacă e Dumnezeu
Neapărat că mă înțelege

Dacă e Alt Cineva
Are ce să învețe
Din această viață a mea.

OCHII MORTILOR

Sunt lacuri înghețate
În palmele noastre fierbinți
Ei văd
Noua Primăvară doar a lor
Departate printre stelele

RADOVAN P. TVETCOVSKI

Drumul și-l recunosc
Cu dulce surăs
Sau
Ironie-i aceea
Pe care noi oamenii simpli
N-am deslușit-o încă...
Și când îi vei închide
Te vei simte
Mic
În fața Drumului
Necunoscut
Dintr-o casă pustie.

VELE SMILEVSKI

S-a născut în satul Novo Selo, Demir Hisar, pe data de 06.01.1949. Poet, eseist, critic literar, profesor universitar. A obținut mai multe premii pentru poezie și jurnalistică. Cărți publicate cu poezii: *Fotografie care arde* (1974); *Colivie* (1978); *Răsuflă adânc* (1980); *Ecoul respirației* (1987); *Puncte mobile* (1990); *Zgârieturi* (1995); *Cincizeci de poezii* (2000); *Cincizeci de cântece* (2005); *Liniște perfectă* (2009); *Carte interzisă* (2011).

POEZIE NOSTALGICĂ

Prin oraș se văd tot mai multe ziduri noi
și tot mai puține graffiti.

O veche imagine de la colț
pătimește de absența simțurilor.

Inscripțiile de cândva, scrise cu cerneală,
le mănesc cu culoare proaspătă,
cu culoare albă.
Totul e alb
în alb dispar cuvintele.

Uneori trecătorii sunt zăpăciți de
culorile roz, verde, galben și albastru,
dar totul e numai amintire.
Ei suferă de vechimea
rezistenței lor față de graffiti.

Prin oraș se văd tot mai multe ziduri noi
și tot mai puțini poeți.

ULISE SCRIE PENELOPEI

Poate că nu voi mai călca vreodată
în Ithaca.
Și dacă va fi așa
nu te voi putea vedea la război
cum îți țeși și destrami covorul
ca să amâni ofertele pisălogilor.
Poate voi fi înghițit de Ciclop
și nu voi putea fi Nimeni.
Sau voi cădea
în lupta cu Scilla și Charibda.
Sau cântecul Sirenelor îmi va trezi
putere supraomenească, și voi rupe odgoanele,
voi pluti pe mare,
și, poate, mă vor îneca.
Poate voi rămâne cu Circe
sau cu Calipso,
nu că-mi sunt mai dragi ca tine,
ci pentru că întoarcerea e grea și anevoioasă,
și anii mei – și mai grei și mai anevoioși.
Poate că nu voi mai călca iarăși
în Ithaca.
Dar, dacă mă întorc...
Dacă mă întorc...

EURIDICE ÎI CÂNTĂ LUI ORFEU

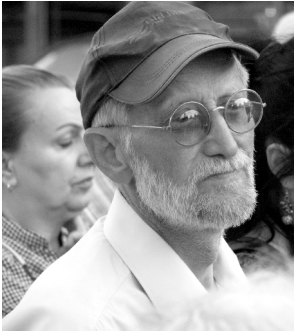
Am să plec după tine
cu pas ușor
așa cum n-au morții
așa cum n-ar trebui să am
fiindcă sunt moartă.
Am să plec după tine
nu din dragostea
mea către tine, a ta către mine,
voi pleca
de dragul poeziei
ca să te acompaniez
la cântat.
Am să plec după tine,
cu pas ușor
chiar dacă, zic, după tine a plecat
numai capul meu.
Iar capul tău...
Iar capul tău...
Orfeu, să nu te-ntorci!
Traducerea în limba română: **DINA CUVATA**

VELE SMILEVSKI

KIRE NEDELCOVSKI

S-a născut Macedonia, în satul Dobroșani, lângă orașul Știp, la 9 iulie 1952, într-o familie de oieri. A absolvit Facultatea de economie de la Universitatea din Scopje. Activist pentru câștigarea drepturilor aromânilor. În anul 1991 fondează și e primul redactor al emisiunilor de limba aromână de la Radio Televiziunea din Scopje, Macedonia, unde și azi este angajat ca jurnalist. Este membru al Asociației Scriitorilor din Macedonia ca scriitor în aromână din anul 1992. **Cărți publicate:** *Carabeu, lăi carabeu* (folclor aromân), București, 1985; *Zghic di moarti* (poezii), Siracuza, USA, 1989; *Sămta umuti* (poeme, aromâne și macedonene), Ohrid, 1990; *Sărmănitsa* (proză), Siracuza, USA, 1990; *Sămta umuti* (ediție bilingvă), București, România, 1993; *Abetsedar Armănescu* (în colaborare), Constanța, România, 1994; *Scumpă-i dada* (poezii pentru copii), Știp, 1996; *Voi Armânji-Machidunits. Folclor di la Armânjlji-Grămusteanji di Ovci Pali*, Scopje, Macedonia, 1998; *Piriġan hilj di picurar* (poezii pentru copii), Scopje, Macedonia, 1999; *Picurarlu di la Pind. Antologhii-a puiziiljei armănească dit sec. XIX shi XX*, Scopje, Macedonia, 2001; *Scriitori armăneshtsă*, Scopje, Macedonia, 2001; *S-nă-acăchisim* (ediție în patru limbi, în colab.), Scopje, Macedonia, 2002; *Multsă earam* (folclor trilingvă), Scopje, Macedonia, 2004; *Calea-mbar* (poeme, trilingvă), Scopje, Macedonia, 2004; *Dictsionar armănescu-machidunescu*, Scopje, Macedonia, 2006; *Dictsionar machidunescu-armănescu*, Scopje, Macedonia, 2009; *Bat cămbânjlji* (poezii), Scopje, Macedonia, 2009. **Din literatura universală a tradus și a publicat:** Homer *Iliada* și *Odissea*; Firdouși, *Shah-Name. Cronica-a Shahanjlor*; Ovidius, *Eneida*; Dante Alighieri, *Divina Comedie*; *Cântecul Nibelungilor*, *Biblia*. Din literatura română a tradus și publicat 20 de cărți, din care 5 romane. Din literatura macedoneană a tradus și publicat 15 cărți.

CA-ADILJEATIC

Doamne, mash suflă *fuuu*, shcurtu, ca-adiljeatic, vluisea!

Ashi cum picurarlji dit pishtireauûa-a Betleemlui s-featsiră-apanghu ti-nfășearea-a Ta sh-picurarlji-Armânji dit Machedonia shi Tesaliea fură-atsełji cari lĵ-griră shi lu-ashtiptară-apostolu Pavlu.

Vini Pavlu shi lu spusi Zborlu tu Balcanlu-aestu shi-acătsă Zărtsinji sh-la dunjeai s-featsi Buneatsă, Isihii, Pistusini shi Nădii, că-Ascăpătorlu va s-yină shi tuti-a li giudică.

Geanlu-ashteaptă judicari cari sh-lipseashti s-pâltească ti tuti: shi mintea tsi li fatsi shi gura tsi li spuni. Suflă *fu* shi vluisea-l ti eti-Armânlu.

Tsă cântăm tu-un adiljeatic: *Tora, daima sh-ti eta-a etilor. Amin!*

CA O SUFLARE

Doar să suflî, *fuuu*, ca o suflare, Doamne, binecuvântează!

Așa cum oierii în peștera din Vicleim
Făcutu-s-au paznici ai nașterii Tale,
La fel și aromânii din Macedonia și din Tesalia
Fost-au aceia care chematu-l-au pe apostolul Pavel.

Și veni Pavel și rosti Cuvântul peste Balcani
Și s-au fost prins rădăcini, iar pentru norod se făcu Bine,
Pace, Încredere și Nădăjduire că Mântuitorul
Va veni și va judeca și va cântări.

Sufletul judecată așteaptă
Fiindcă el trebuie să plătească pentru toate:
Și mintea pentru cele făcute și gura pentru cele rostite.
Suflă, *fuuu*, și binecuvântează-l pe aromân.

Așa îți cântăm într-o singură suflare: *Acum și în vecii vecilor. Amin!*

PUIZIILI - DISHTIPTAREA-A ARMÂNJOR

Li-ngrăpsii, li-ndrepshu puiziili-a meali,
Li-anvălîi cu-'nă iambulă

DINA CUVATA

Shi li-alăsai s-ashtearnă niheamă.
“La s-ca yină”, nj-dzâsh cu mintea.
Puiziili-a meali lipseashti s-hibă coapti
Ca oaminĵlji-atsełji mintimenĵlji.
Di eali s-ashteaptă mari, sântu lucru.

Eali nă suntu Patrida,
Eali nă suntu Episcopatlu-a Pindului,
Academia di Moscopoli,
Gramili-a Tipografiljei
Arafurli shi signaturili-a Bibliotecăljei...
S-adunară tu eali nai ma mintimenili lucrî.

Ashitsi-agiumti, coapti shi măturati,
Eali s-featsiră cămbânji băsericheshtsă
Cari tăshi-acló didindi-ù hăbărsescu
“Cutsearea”-a Armânĵlor!

POEZIILE - DEȘTEPTAREAAROMÂNILOR

Mi-am scris, mi-am rânduit poeziile,
Mi le-am învelit cu velințe de lână
Și le-am lăsat să dospească un pic.
“Lasă să crească oleacă”, mi-am zis.
Poeziile mele trebuie să se pârguiască
La fel ca oamenii cu minte multă.
De la ele se așteaptă lucru mare și sfânt.
Ele ne sunt Patrie,
Ele ne sunt Episcopatul Pindului,
Academia din Moscopole,
Literele Tipografiei,
Rafturile și semănturile din Biblioteca ...
Pe ele s-a adunat tot ceea ce a fost mai înțelept.

Astfel crescute, rumenite, răscoapte,
Ele au devenit clopote bisericești
Care de departe îngână
“Înțelepțirea” aromânilor.

S-NU DATS DI PUIZIEA-A MEA!

Mini-ngrăpsii 'nă puizii ti tată-nju,
Ti dadă-mea, ti oaminĵlji di-anvârliga di mini.
Deapoaea-ahurhii s-u frimit, s-u frec,
Ca-atsel tsi li-adară poacili di nigljina.
Tu soni nj-si păru musheat lucru -
Sheasi dzăli-ashitsi lucrai.
A sheaptea, nj-dzâsh cu mintea, va s-apustusescu!
Shi, ca ghini mi discurmai, cum fac masturĵlji tuts!
Lunea - ia s-vedz ciudii:
Tu loclu-a tată-njui shidea-Ascăpătorlu,
Tu loclu-a dadă-meai Stă-Măriea,
Tu loclu-a oaminĵlor Oani Pătîdzătorlu shi-Sămtsălji!
Anvârliga di mini văzea:
HRISTOLU S-FEATSI - DEALIHEA CÁ S-FEATSI? - MATORASHI TI-ARMÂNĴLJI!
Amin! Aliluia! Amin! Aliluia!

Tsi musheat lucru-adrai, nj-dzâsh cu mintea!

S-nu dats di puiziea-a mea, vă plăcărsescu!
Amin! Aliluia! Ti multsă-anji!...

NU VĂ ATINGEȚI DE POEZIA MEA

Am scris o poezie pentru taică-meu
Pentru maică-mea, pentru oamenii din preajma mea,
Apoi am prins s-o mărunțesc, s-o frământ,
Ca olarul care frământă huma.
În cele din urmă mi s-a părut c-am făcut ceva bun -
Șase zile am tot lucrat.
În cea de a șaptea voi da odihnă, mi-am zis.
Și bine mai adormii, la fel ca atâția meșteri!
Dar, luni, să vezi minune:
În locul tatei ședea Mântuitorul,
În locul mamei, Născătoarea de Dumnezeu,
În locul oamenilor, Ioan Botezătorul și Sfinții!
În jurul meu izbucni:
HRISTOS-S-ANĂSCUT, ADEVĂRAT S-ANĂSCUT!
DAR DE DATA ACEASTA ȘI PENTRU AROMÂNI!
Amin! Aleluia! Amin! Aleluia!

Ce lucru minunat am făcut, mi-am zis eu!

Nu vă atingeți, rogu-vă, de poezia mea!
Amin! Aleluia! Amin! Aleluia!

TI OANI CIULLI SHI-AUTONOMIEA-A PINDULUI

Naudzàts di-anji tricură, frats Armânji,
Asprândits pit tut Balcanlu,
Di-anda fu-adrată ***Autonomiea-a Pindului***,
Statlu-armănescu-n cap cu Oani Ciuli.
O, cătă harauûă s-featsi-atumtsea!
Tsi chefi să spusi tu Samarina musheată
Dit Pindul armănescu:
Shi nu dzătsea măratsĵlji că taxiratea
Vrea lă yină di la banditsĵlji di Bucureshti.
Valahutsĵlji fanariots nu vrură s-avdă ti-ashitsi...
Elĵi s-minduea la-ngărmarĵli-a Gretslor.
Tsi ironii!
Tsi taxirati! tsi ghideri!
Tu laili să-nviscură Tesaliea sh-cu Pindul:
Gilats să spusiră ehtsărlĵi di-Atina!
Tsi pătșără-Armânĵlji nu s-fatsi nitsi la-agrinĵli!
Măcară cārnuri di oamĵi crăshĵinĵlji-ortodocshi,
Cinushi li-adrară-averli shi horli-armăneshtsă!
Biură shi sândză-armănească
Shi vluisiră disputadzĵi
Făr di pisti di Tsarigradlu
Shi sh-featsiră chefea prăvdească...
Valahutsĵlji tăcură, tsiva nu griră.
Oani Ciulî surghuni lu-arcară
Fana s-nu lĵ-si veadă Oradea tăshi
Ta s-poată-arăhati sh-si priimnă Bucureshti
Apishtsălĵi di-Atina
Shi fanariotsĵlji valahuteshtsă!

Tricutlu nu s-agărsheashti: shi bunili shi slabili!
Samarina, Tesaliea shi Pindul s
Shi-ază suntu-aclo iu di totna eara:
Armânĵlji
Lĵi-ashteaptă-a lor!

Scopia, 2007.

DESPRE IOAN CIULLI ȘI AUTONOMIA PINDULUI

Nouăzeci de leaturi au trecut, fraților aromâni
Voi, împrăștiații prin Balcani,
De la proclamarea *Autonomiei Pindului*,
Țara aromânească, în frunte cu Ioan Ciulli.
O! cât de mare le-a fost bucuria atunci!
Ce satisfacție s-a văzut în frumoasa Samarina
Din Pindul aromănesc:
Nici prin ruptul capului nu le-a trecut că nenorocirea
Le va veni de la bandiții din București.
Fanarioții români să nu audă de așa ceva ...
Ei se gândeau numai la arginții grecești.
Ce ironie!
Ce nenorocire! ce necaz!
În negru se îmbrăcaseră Tesalia și Pindul:
Călăi se dovediseră dușmanii din Atena!
Câte au pățit aromânii - nu găsești nici la jivine!
Carne de om au mâncat creștinii ortodocși,
Cenușă se făcuseră averile și satele aromânilor!
Se săturaseră și de sângele aromănesc
Și binecuvântaseră mitropolii
Necredincioșii Țarigradului
Și satisfacția bestială și-au făcut-o ...
Românii au tăcut, nimic nu au zis.
Pe Ioan Ciulli l-au surghiunit,
Numele să nu i se audă, la Oradea chiar
Ca să poată liber să se plimbe la București
Necredincioșii de la Atena
Și fanarioții români!

Trecutul nu-i de uitat: și binele și răul!
Samarina, Tesalia și Pindul există și astăzi:
Pe aromânii îi așteaptă!

Scopje, 2007

SCANDAL LA NEW YORK: ZVASTICĂ ȘI SEX

Imaginea României a primit atunci, la New York, o lovitură grea din partea Institutului Cultural Român. "Afară cu naștii!" s-a scandat în fața sediului său din Manhattan, investigat de poliție – NYPD. Era în 25 iulie 2008, seara. Expoziția "FREEDOM FOR LAZY PEOPLE" (Libertate pentru leneși) de la Galeria Română etalase ca artă reprezentativă un ponei roz cu zvastică nazistă pe crupă și Menore profanate, aruncând asupra țării noastre vina antisemitică.

Într-o reclamă a ICR-NY, un monstru stătea pe oală și citea ziarul cu "FRIDOM FOR LAZI. PARTI". Ceea ce se numea "Zacuska Senzual" era un trio alcătuit din Nuclear Fairy, IRLO și Omar, considerați a fi "dintre cei mai activi și mai provocatori street artiști români". Ei au fost invitați să le arate americanilor cum 'se combină o estetică lowbrow, un graffiti figurativ și o abordare neobișnuită a textului'. Pentru asta, au dat 'viață pereților mohorâți' și au 'discutat cu mediul', amestecând graffitiuri falusologice și bellisme cifrate cu morcovi excitați, banane și ejaculări succesive... Numai că... oops... o zvastică hitleristă și pângărirea Menorei au preschimbat 'abordarea neobișnuită a textului' din "FRIDOM FOR LAZI. PARTI", într-alta, mult mai primejdioasă - aceea de "FRIDOM FOR NAZI PARTI". În flacăra galbenă din mijlocul unei Menore, o bestie scotea foc pe nări, lângă cuvintele 'Fuckin Funny'. Apărea și litera I, de la Israel. I-ul conținea în interiorul lui un os, un femur - probabil o aluzie la ce s-a întâmplat sau la ce ar urma să se întâmple unui popor atât de greu încercat. Tot un os stătea agățat și de poneiul roz cu zvastică. Lui Liiceanu, "metafora" aceasta îi "sugerează o bătaie de joc la adresa nazismului". La noi, scandalul ține loc de afirmare, stârnește admirație și face prozeliti. ICR a folosit acuzațiile presei ca să atragă atenția asupra meritelor sale închipuite. 'Zacuska Senzual' a împins organismul nostru cultural de importanță națională, patronat de președinție, până în pragul unui conflict diplomatic, prin profanarea explicită a simbolurilor de pe Steagul și Stema Statului Israel.

PONEIUL ROZ

Ca reacție la Scandalul 'zvastică și sex' declanșat de "New York Magazin", ICR a organizat la București o Conferință de presă în 7 august 2008. "America continuă să fie o țară liberală, slavă Domnului!" – a spus Patapievici. Acolo, nici un simbol nu este interzis." Chiar așa? El nu auzise nici de ORDONANȚA DE URGENȚĂ nr.31 din 13 martie 2002 privind interzicerea organizațiilor și simbolurilor cu caracter fascist, rasist sau xenofob și a promovării cultului persoanelor vinovate de săvârșirea unor infracțiuni contra păcii și omenirii... Patapievici a luat în derâdere poneiul stigmatizat, pe motiv că "de fapt, el este cât o palmă". Cât de mare trebuie să fie palma ce lovește Imaginea României? În acel moment, Patapievici ar fi privit mai ușurat cum i-ar fi ars institutul decât să-i fie ieșit în cale acel "fel de ponei", ce încăpea într-un pahar. Și Liiceanu s-a revoltat: cum o "imagine (nu mai mare decât o palmă)" stârnește atâta vâlvă? Măsurând simbolul cu palma, sau cu centimetrul, Cotidianul.ro debita aceeași idioțenie: "Poneiul care a inflammat Senatul este o jucărie de 10 centimetri!!!" Între timp, imaginea poneiului creștea, până la dimensiunea unui coșmar. 'Cotidianul' trăgea o concluzie iresponsabilă: "Intellectualii țin cu poneiul roz". Ei mai țineau,

implicit, și cu Litera I de la Israel, în care zăcea un os de mort, țineau și cu un rabin purtând stigmatul SS pe umăr, țineau și cu Menora plină de dolari, și cu Steaua lui David dată la schimb pe sex, așa, ca între întemeietori de neam ales. Mari intelectuali au mai ținut o dată cu Swastika de pe crupa istoriei - desigur, un nobil simbol solar oriental, desenat însă invers de către graficianul Adolf... și numai de nenorociri avurăm parte. 'Cotidianul' falsifica evidențele: "Mass-media s-au inflammat pe tema expoziției organizate de ICR la New York. Liiceanu, Pleșu și Cărtărescu, secundați de alți intelectuali, susțin că scandalul este artificial și ținut la Patapievici și la Băsescu".

IDENTIFICAȚI-LE PATAPIEVICI!

Sub titlul "Să râdem cu Patapievici - falusul patologic și poneiul profund", Anastasia Neagu relatează: "Patapievici și-a continuat expunerea cu o explicație a unei lucrări de artă prezentată de ICR la New York ca fiind reprezentativă pentru cultura românească. Astfel, scriitorul a dezvăluit că tabloul cu Moise, care îi oferă lui David un falus și primește steaua în schimb, are semnificații ascunse, dar nu antisemite. 'Se vede, clar, cum Moise îi dăruiește un falus lui David. Identificați-l pe David! Identificați falusul! Identificați-l pe Moise! Tabloul are semnificații ascunse...', a continuat scriitorul. 'Falusul este o cheie, care caută să penetreze o ială, care e sexul feminin. Mai pe românește, Moise îi spune lui David că vor să facă sex.' Blasfemia din "Moise și David" sărea-n ochi. Cu o Menoră verde, pictată în spatele lui, un personaj își încolăcea central scârbavnicul mădular. Al doilea personaj întindea Steaua lui David, ca pe o monedă de schimb. 'Falusul încârligat' era litera Z, de la ZAIN - ceea ce în ebraică înseamnă armă. Aici, însemna exact și ceea ce vedeam. Zain! Ce 'semnificații ascunse' să-i mai fi căutat? Era clar: se expusese la Galeria Română o replică plastică la cunoscutele "versete satanice". Marwan Anbaki, născut la Bagdad, a mutat anatema, din lumea arabă, în cea ebraică. Dar, pentru președintele unui institut de înaltă cultură, în rang de secretar de stat, zvastica nazistă nu era chiar zvastică și antisemitismul porno afișat nu era chiar antisemitism. Ascunderea de probe și evidențe, alterarea informației, deturnarea sensurilor, introducerea amuzamentului macabru în actul infracțional se numeau, pentru promovatorii Imaginii României în lume: "expoziție... în progress" de mare succes! Identificați-o!

POLIȚIA ȘI IMUNITATEA DIPLOMATICĂ

Un amănunt foarte important a fost mereu trecut cu vederea: descinderea poliției. Ce căuta NYPD la ora 21, în sediul centrului cultural? Expoziția se deschidea între 10 am și 6 pm, de luni până sâmbătă. Poliția însă a acționat vineri 25 iulie, la 3 ore de la închiderea galeriei. Nu-i cum zice Patapievici: "Toate acuzațiile care au fost făcute sunt riguros false și nu au nicio bază". În urma unei reclamații, Police a năvălit în sediul celor trei reprezentanțe ale României, țară suverană, cu imunitate diplomatică. Mai pe românește, ni s-a aplicat o procedură de rutină, ca în cazul infractorilor de rând, al borfașilor internaționali.

PERFORMANȚA RISIPEI

Dacă și-a câștigat încrederea prin eforturi considerabile pe piețele culturale, de ce nu a trecut ICR pe autofinanțare? Câtă artă reprezentativă exportă? A prospectat destul, și-a mărit numărul sucursalelor. Dacă se laudă cu

VICTOR NICOLAE

beneficiul de imagine până la obsesie, de ce nu profită din vânzarea produsului autohton, acela promovat prioritar și pentru care toate ziarele newyorkeze nechezau admirativ (!?!). Iceriștii mint că au impus definitiv valori în conștiința străinătății. Ia să valorifice acum caricaturile lui Perjovschi, cinematografia noastră tânără, premiată, să vândă traduceri ale lui Cărtărescu orbitorul și tratatele vetuste ale lui Pleșu, rapoartele de condamnare a comunismului de către Tismăneni sau carpetele cu teroriști și ostatici răpiți, bibelourile svasticate-n crupă, streetartul profanator și omagiile seminale ale iudelor excitate cu ștreangul de gât...! Nici măcar marele Andrei Șerban nu poate vinde teatru românesc la New York. ICR și-a confecționat valori nevandabile și o faimă derizorie. Lipsesc studiile de audiență, măsurarea impactului, ceea ce ar fi permis economisirea fondurilor. Nu s-au definit cu precizie nici țintele. Publicul scapă printre degete, pentru că nu i se cunoaște deloc comportamentul. Nu se analizează obiectiv zonele de plasament. ICR plutește la voia întâmplării, fără un director competent de strategie, dezvoltare și afaceri publice. Institutul oferă gratis o marfă de care nimeni nu are nevoie. Chiar Patapievici a recunoscut că el nu și-ar pune pe pereți tablourile selectate de comisiile lui de superexperți. În ce se măsoară autoritatea ce pretinde susținerea în continuare prin milioane de dolari? Mizeria de la Galeria Română s-a numit "Freedom for lazy people". Patapievicii cer și "Money for lazy people".

ELITAFALITA

Prin scandalul izbucnit la New York, "neutru moral" Patapievici ne atrăgea senin într-un conflict internațional, cu repercusiuni regretabile. Cine-i poate ierta dezonorarea simbolurilor sfinte, aparținând unui popor prieten? Dar pângărirea valorilor române? Secretarul de stat Patapievici nu și-a renegat încă vechile injurii: "Radiografia plaiului mioritic este ca a fecalei: o umbră fără schelet, o inimă ca un cur, fără șira spinării". Români, în viziunea sa, ar fi 23 de milioane de omuleți patibulari buni de spânzurațoare, "un popor cu substanța tarată. Oriunde te uiți, vezi fețe patibulare... guri vulgare, trăsături rudimentare". El modernizează imaginea unei țări pe care o detestă? Dacă "Românii nu pot alcătui un popor fiindcă valorează cât o turmă", ce respect să mai aibă pentru onoarea celorlalte popoare? Doar s-a pronunțat public: "Mai pe românește, Moise îi spune lui David că vor să facă sex." În ce iresponsabilitate mai mare se poate bălăci un diplomat, în rang de secretar de stat, decât să expună oficial, între Menora și Steaua lui David, un ditamai Z-ZAIN (un penis supradimensionat)?

(New York, iunie 2012)

Festivalul Internațional de Folclor „Floare de pe Bărăgan“

ediția a XV-a, 24-27 mai 2012

Perioada: 24-27 mai 2012

Organizatori: Consiliul Județean Ialomița, Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Ialomița, Consiliul Local Slobozia.

Ansambluri participante:

ITALIA: Ansamblul folcloric „LILYBETANO“

TURCIA: Ansamblul folcloric „FOLKLORE CLUB OF EGIRDİR PUBLIC EDUCATION CENTER - ISPARTA“

UCRAINA: Ansamblul folcloric „KANAREYKA“

MACEDONIA: Ansamblul folcloric „KOLE NEDELKOVSKI“

BULGARIA: Ansamblul folcloric „SHIKOVTSI“

ROMÂNIA: Ansamblul folcloric „DOINA BĂRĂGANULUI“

Alți participanți: formații, grupuri, ansambluri folclorice și artiști amatori din județul Ialomița.

Program festival:

Joi, 24 mai 2012

Orele 18.00 – Spectacol folcloric la Drăgoești (Italia)

Orele 19.30 – Spectacol folcloric la Făcăeni (Ucraina)

Orele 20.00 – Spectacol folcloric la Coșereni (Macedonia)

Vineri, 25 mai 2012

Orele 11.00 – Întâlnire protocolară la Centrul Cultural UNESCO „Ionel Perlea“ Slobozia

Orele 18.30 – Parada portului popular la Slobozia

Orele 19.30 – Spectacol folcloric la Slobozia (Italia, Turcia, Ucraina, Macedonia, Bulgaria și România)

Orele 20.30 – Spectacole folclorice la Miloșești (Turcia) și Andrașești (Ucraina)

Sâmbătă, 26 mai 2012

Orele 19.00 – Spectacole folclorice la Fetești (Turcia) și Jilavele (Macedonia)

Orele 20.00 – Spectacole folclorice la Vlădeni (Ucraina), Reviga (Italia)

Duminică, 27 mai 2012

Orele 16.00 – Spectacole folclorice la Buești (Turcia)

Orele 18.00 – Spectacol folcloric la Mihail Kogălniceanu (Ucraina) și Gârbovi (Bulgaria)

Orele 20.00 – Spectacol folcloric la Slobozia (Italia, Macedonia)

IX

Iov coabitase cu un Dumnezeu apropiat dar exterior ființei sale. El își apropiase exigențele divine, astfel că, prin ele, Dumnezeu îi devenise un fel de a fi, o arhitectură interioară. Și, tocmai în momentul culminant al comuniunii cu Dumnezeu, intervine ruptura.

Ca și cum, nemulțumit de ceva, Domnul îl părăsește intempestiv, ducându-se de lângă el și ascunzându-se... Unde ?

X

Iov este adus, de încercările la care îl supune Satana cu acceptul lui Dumnezeu, într-o criză de timp sau, mai exact spus, într-un timp mort. În starea fizică în care se află, Iov nu mai poate făptui nimic, și, prin urmare, o posibilă reabilitare a lui printr-o făptuire viitoare conformă cu voința divină mai atent urmărită, este exclusă. Iov nu se mai poate deplasa în viitor prin el însuși. Ca având o anumită vârstă – Iov se afla în toamna vieții -, el se apropia de moarte.

Ca fiind ținut în nefăptuire de corpul bolnav și sfâșiat de durere, Iov era deja un cadavru viu.

Apropierea lui de Isus răstignit pare, până la un punct, permisă. Lui Iov nu-i mai rămăsese ca vehicul reactiv decât glasul și cuvântul tânguitor. Ceea ce i se întâmplă este, din punctul său de vedere, absurd. Aceleași gesturi și gânduri, ce-i aduseseră cununa divină și prestigiul comunitar, îl împing acum, ca un cataclism, în hău și dezastru. Fără niciun semn prevenitor și cu o furie inexplicabilă, bunăstarea devine subit calvar, liniștea – cutremur depresiv, iar seninătatea – groază siluită. Ceva rămăsese, însă, neschimbat: Dumnezeul de la care vin toate și, pe de altă parte, semnalele transmise de Iov până în momentul supliciului. Dacă, trebuie să fi gândit Iov, de la mine au pornit aceleași input-uri către receptorul divin, și el scoate evaluări diametral opuse celor de până acum, atunci rezultă cu necesitate că s-a produs ceva la nivelul recepției: fie o defecțiune, fie o schimbare radicală a parametrilor de funcționare.

XI

Problemă fundamentală: Cum este Dumnezeu lui Iov ? În ce fel de raporturi se poate afla Iov – un drept-credincios evreu -, cu acest Dumnezeu? Și, paralel, cum este Dumnezeul lui Socrate ? “Cartea lui Iov” citită ca parte a “Bibliei”. Dumnezeul lui Iov este Dumnezeul lui Israel și se află între copertile aceleași colecții de cărți – “Biblia”. Are el, totuși, același fel de a fi în toate cărțile ? În general, se poate spune că Dumnezeul “Bibliei” are un proiect uman a cărui derulare o urmărește începând cu faza inițială a creării primului om; el are obiceiul să marcheze exemplarele umane deosebite, care corespund în cea mai mare măsură exigențelor sale: Noe, Moise, Iov sunt câteva dintre ele; pare o predilecție a divinității lui Israel de a lucra cu vârfurile și de a evita, cât se poate, masa de oameni – incertă, răzvrătită, alunecoasă și incapabilă de a respecta un set de reguli asumate printr-un legământ; își arată nemulțumirile și frustrările prin intervențiile directe în diferite stadii ale evoluției umane - potopul, de exemplu -, sau se apleacă asupra celor mai mici detalii – cum a fost conceperea copilului lui Avraam; devenind neîncrezător în natura umană, simte nevoia punerii la încercare, fie a vârfurilor speței umane, cum a fost Avraam, fie a colectivităților – Sodoma și Gomora sunt de pomină; de multe ori duce dorul comunicării cu oamenii apropiați, primindu-le sfatul – vezi cazul lui Avraam și al lui Moise; suprema nemulțumire a Dumnezeului lui Israel este provocată de neascultarea poporului.

XII

Problemă: autorul legendei lui Iov și, mai apoi, poetul “Vorbirilor” - poemul lui Iov -, îl cunoșteau pe Dumnezeu tot așa cum ne apare nouă astăzi ca cititori ai “Bibliei”, de la “Facerea “până la “Cartea lui Iov” ? Altfel spus: elanul volițional al eroului nostru urmează cumva linia deja trasată în universul scris al “Bibliei” sau este un avânt abia acum râvnit în deschiderea cuvintelor din discursul lui Iov ? De exemplu: să stea de vorbă cu Dumnezeu ca Moise sau să-l întrebe și să-i dea răspunsuri, ca Avraam și

Alexandru Bulandra

IOV, SOCRATE
ȘI DIVINITATEAPartea a doua
Eseu

Nepotului meu, Rareș

Moto:

“Psyhe conține ceva divin, iar interesul fiecăruia este să aibă grijă de sănătatea acestuia”.

(Proverb al lui Socrate)

Moise. Iov îi reproșează lui Dumnezeu întrucât Dumnezeu este parte a unui legământ care nu este respectat. Aici nu este vorba de o rugăciune adresată unei divinități atotputernice, ci de atenționarea unui partener. În “Cartea lui Iov”, Dumnezeu vorbește despre el, îl și evaluează, dar, ca fiind acela care îl pune la încercare, Domnul nu I se adresează niciodată robului său, nici la începutul experimentului, nici la finalul său. Comparativ, vezi comunicarea lui Socrate cu daimonul său. În lipsa dialogului dorit de Iov, s-ar părea că nici sfătuirea nu s-a petrecut. Asta numai dacă spusele lui Iov nu au fost auzite de cel căruia îi erau adresate. Dar Dumnezeu confirmă nu numai recepția vorbelor lui, ci și buna lor primire.

XIII

Atenție la fluxul de idei și de vorbe, de întrebări și răspunsuri pierdute și apoi regăsite, ca torenți care suieră pe pantele munților și dispar ascunși prin văi tainice de gând, ca să reapară, exuberante, izbucnind ca din nimic. Observație valabilă și pentru poemele mesopotamiene și pentru “Cartea lui Iov”. De exemplu: saltul pe care Iov îl face din când în când de pe orbita trăirii personale pe aceea a interogației mai generale – vezi 7,16-19, membrana subiectivă a gândirii lui Iov - și 7,17, 7,18, nucleul obiectiv, general omenesc al meditației sale.

XIV

În poemul sumerian aflat la originea “Cărții lui Iov” este vorba de înțelepți de profesie, care gândesc asupra problemelor lumii divine și dau sfaturi pentru a o face cât mai bună. Eroul suferind, strămoșul lui Iov, este un astfel de gânditor. El are curajul să pună în discuție dogma fundamentală care spunea: omul este vinovat înaintea divinității – omul, adică, nu poate fi curat. Peste câteva secole, discuția se mută pe relația zeu-om, și pune problema: credința îndeplinită în mod regulat aduce bogăție ? Și răspunsul a fost “nu”! Are vreo legătură această concluzie cu dogma omului curat din poemul sumerian ? Are, pentru că vrea să îndulcească marginea nevinovăției omului, adăugându-i puțină vină nevinovată, așa cum se mai întâmplă în existența cotidiană - exemplele sunt suficiente, - în care regula răsplătirii nu se aplică, și asta nu din cauza omului ! Dumnezeu sancționează omul tot așa cum omul este nevinovat – cu unele scăpări... Această ceartă a înțelepților, Iov vrea s-o rezolve tăind nodul gordian care sugruma pe cei aflați în această dispută, impunând principiul: cine acuză să și dovedească ! - chiar dacă însuși Dumnezeu este în postura de acuzator. Nu, adică, o vină și generică și inerentă condiției individului uman, ci una concretă, reală, care poate fi și îndreptată.

XV

Satana intuise un lucru: că sub pulpana caldută a unui principiu se poate ascunde ceva neprincipial; și era în interesul lui Dumnezeu să cunoască acest sediment. Și avusese dreptate ! Iov, cel de la sfârșitul experimentului, nu mai putea fi descris cu aceleași cuvinte de la început: el nu mai avea teamă de Dumnezeu deși se ferea, ca mai înainte, de păcat.

XVI

Discursul lui Iov se centrează pe sine ca om care a îndeplinit tot ce i-a cerut Dumnezeu. Asta e știința lui. Și în acest perimetru strict personal, pe care, cu

certitudine, și Dumnezeu îl cunoștea la fel de bine, s-a produs un incident: Domnul, se pare, și-a încălcat o prescripție, pedepsind când ar fi trebuit să răsplătească. Întâmplarea neașteptată era evidentă pentru cine lucra cu acest sistem de prescripții și se cunoaștea pe sine.

Incidentul s-a transformat într-un conflict dintre conștiința de sine a lui Iov care-i spunea, lui și numai lui, ori de câte ori o întreba, că este în ordine, pe de o parte și, de cealaltă parte, rezultatul aparent al evaluării divine, care transmisea tuturor celor integrați în sistem că ceva nu era în regulă cu Iov.

În adevăr, însă, defecțiunea se petrecuse cu acceptul inițiatorului sistemului care a permis infiltrarea unui virus ce a dat peste cap codul informațional din legea mozaică: ideea de test – punere la încercare, o probă acoperită de control și coerciție -, străină, în fond, Divinității atotștiutoare. Sau, în ceea ce-l privește pe om, era mereu ceva de aflat ?

XVII

Miza încercării nu era ca Iov să apară ca nevinovat, ci ca el să afirme cu putere, de la început până la sfârșit, această nevinovăție. Fundamentală era conștiința nevinovăției. Nevinovăția a devenit o valoare de apărut și un temei pe care se poate construi.

E vorba de nevinovăția obținută pe un anumit segment al vieții, minuscul, aproape imperceptibil, asemenea particulei lui Dumnezeu apărută în experimentul european de astăzi în condiții excepționale și pentru o milionime de secundă.

Concluzie fundamentală: Dacă nu ar fi fost încercarea lui Dumnezeu, nevinovăția nu ar fi ajuns la statutul de conștiință de sine demnă de a fi afirmată și apărută.

XVIII

Îndeplinirea întocmai a unor reguli, porunci etc. de către Iov era însoțită de gândirea care torcea, neștiută, firul ideilor unei reflecții tăcute. Ce aduce la suprafață criza lui Iov ? Autoevaluarea și nevinovăția lui Iov. La fel: ce aduce la suprafață procesul lui Socrate ? Autoevaluarea și nevinovăția lui Socrate. Dar nu poate fi găsită vinovată chiar acea reflecție tăcută ca fiind tăcută, adică tănuită și neadusă la cunoștință lui Dumnezeu ? Și la Socrate: în spatele acuzației de impietate se ascunde presupoziția conform căreia, în relația ei cu daimonul interior, la care nimeni altcineva nu avea acces, mintea gânditorului din Atena o lua pe căi necunoscute...

Reflecția tăcută – concept fundamental -, adus la lumină, scoasă cu forcepsul din mintea lui Iov în poem. Vezi, paralel, reflecția ascunsă în spatele semnelor daimonului transmise lui Socrate.

XIX

Înainte de cădere, Iov nu simțise nevoia unui Răscumpărător ca mijlocitor între el și Divinitate, aceasta fiindu-i aproape nemijlocit. Abia când apare conștiința posibilului păcat și convingerea iminenței morții, în mintea lui se ivește și ideea Răscumpărătorului care iartă păcatele și înviază omul din morți. Și, mergând mai departe, către problema pusă încă de sumerieni la începutul istoriei omenesti, curățenia omului numai astfel ar putea fi realizată.

Bibliografie

- 1.Bulandra, Alexandru, “Experimentul Iov”, Editura Paideia, București, 2008
- 2.Bulandra, Alexandru, “Minunata istorie a Cărții lui Iov”, Editura Paideia, București, 2011
3. - “Cartea lui Iov, Ecleziasul, Cartea lui Iona, Cartea lui Ruth, Cântarea Cântărilor”, traduse și comentate de Petru Creția, Editura Humanitas, București, 1995
- 4.Platon, “Scrisorile, Dialoguri suspecte, Dialoguri apocrife”, Editura IRI, București, 1996
- 5.Xenofon, “Amintiri despre Socrate”, Editura Univers, București, 1987
6. - “Gândirea egipteană antică în texte”, Editura științifică, București, 1974
7. Platon, “Opere” vol. V, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1986
8. Vlăduțescu, Gheorghe, “Cei doi Socrate”, Editura Paideia, București, 1996

(continuare în numărul viitor)

Un adevărat ospăț literar la Stelnica

Un moment cultural de mare satisfacție sufletească s-a desfășurat în ultima zi a lunii mai, când în comuna ialomițeană Stelnica s-a realizat lansarea celui de-al doilea volum din Monografia comunei Stelnica, intitulat „**Stelnica în epoca modernă 1820 – 1921**”.

Parcă și limitele temporale au iz de istorie adevărată, de la marea răscoală condusă de Tudor Vladimirescu, până la înfăptuirea reformei agrare promisă de Regele Ferdinand I în tranșeele Mărășeștilor.

Bine documentată istoric prin izvoare de referință, în fotocopii de epocă sau contemporane realizate chiar de autor, volumul capătă aspectul de album, cu raportări la evenimentele naționale ale timpului. **Scriitura d-lui inginer Ion Munteanu a adunat un tezaur de mare preț.**

În cultura Stelnicii s-au îngemănat elementele anticilor greci din colonia port – Mazale, care exista pe malul stelnicean dacic rămas în tradiție, obiceiuri și mai ales cultura grăului așa cum atesta Herodot și a băștinașilor, care și-au apărut granițele, când localitatea se învecina cu imperiul otoman. Cartea aduce ineditul din viață și lupta țărănimii ialomițene pentru emancipare, documentele istorice arată cum răscoala țăranilor de la 1888 a luat forme destul de tragice în localitățile Stelnica, Maltezi, Cegani, Bordușani și Fetești și chiar momente de represiune, care au afectat mult pe țăranii din zonă.

Grafica pe care o realizează chiar autorul, bine intercalată în text, ilustrează momentele relevante ale istoriei localității.

Conținutul volumului doi este structurat pe două capitole distincte: Viața spirituală a stelnicenilor (cartea a IV –a) și Religia, Credința, Biserica și Preoții (cartea a V –a), ambele trecute prin filtrul mintal al autorului.

De mare întindere și de varietate este folclorul din sat, datinile bine scoase în relief, care face în Stelnica o vatră folclorică aparte, toate culese din memoria colectivă a localnicilor.

Mă simt părtaş la bucuria realizării actului de identitate a locului natal, dar și a Stelnicii statornicite de milenii în zona cerealiară mănoasă ca parte componentă a grănarului României.

Mă regăsesc în partea I-a, intitulată sugestiv: obiceiuri și datini, și sunt mândru de folclorul laic și religios din satul meu de baștină care a menținut veșnicia oamenilor prin oralitatea care a circulat prin ștafeta generațiilor.

Pentru înțelesul de azi al unor regionalisme, autorul ne-a dat și un mic dicționar explicativ.

Și acum am înregistrat în memorie cetele de colindători, pregătite din timp la sărbătoarea Crăciunului, pe vârste și cu colinde specifice, gerul aspru al Crivățului pe care îl suportam pentru a ne manifesta credința curată în Nașterea Mântuitorului și ofranda pe care ne-o da gospodarul casei: mere, nuci și chiar scovergii.

Remarc la acest capitol varietatea, autenticitatea și specificul național din vatra folclorică Stelnica, și mai ales credința nealterată a enoriașilor Stelnicii.

Cum și eu studiez folclorul moșilor din Apuseni, ca și colecționar înrăit, dar și redactorul acestor nestemate în multe monografii sătești pe care le-am realizat (10 localități) și scoțând de sub tipar un volum intitulat Folclor și folcloriști din comuna Mihai Viteazul de lângă Turda, face dese comparații mintale cu cele din Stelnica, care îmi folosesc în documentare și ca ingeniozitatea culturii populare românești.

Meritul autorului constă și în trimiterile unor situații similare istorice ale întregii țări, păstrând însă parfumul local al limbii vorbite, al investigațiilor cercetării și a sădării speranței de viață, stelnicienii trecând prin vremuri de restriște, dar optimismul le-a fost călăuză de viață.

Bogăția folclorului și a datinilor face din Stelnica un perimetru productiv, pentru toate perioadele istorice, zestre cu care contemporanii se pot mândri, iar preluate, putem menține statornicia și civilizația satului.

Ca specialist în studiul istoriei pot să afirm că bogăția proverbelor, ghicitorilor, a credințelor populare, bine conservate și cu mîgală adunate și selectate, aduc un inedit

al stării culturale din Stelnica și provoacă cititorul la meditație și la lectură, iar forma literară prin care sunt prezentate este talentul literar al autorului, care a cochetat ca elev și care în anii studenției la Silvicultură era cunoscut sub numele de „Poetul”.

Căsătoria sănătoasă a țăranului stelnicean este bine conturată în manifestările rituale care păstrează cu sfințenie. Amintesc doar că însuși autorul acestor rânduri a fost bărbierit simbolic chiar de Ionel Munteanu.

Vorbele de duh, jocurile din copilărie sunt bine reprezentate și specifice vârstei. Amintesc doar câteva: „era un privilegiu ca băiețandru să-ți petreci nopțile de vară la păscutul cailor, în grupul de copii pașnici, făceam foc din scaieți și organizam fel de fel de discuții sau ne întreceam în a fura din bostan și a pregăti la jar, porumb moale, îmi amintesc că eram invitat de verii mei, din familia Vișan, să dormim în ceardac la vie sau la bostan și însuși arhitectura simplă țărănească era pentru protecția noastră și a avutului pe care ne străduiam să fim buni străjeri. Schița autorului confirmă autenticitatea adăpostului pentru paznicii din moșie.

O deosebită atenție o dă scriitorul Ion Munteanu credințelor strămoșești. Blagoslovit de Dumnezeu a fost autorul monografiei că parohia Stelnica are o arhivă bine conservată și are acte doveditoare pentru a dovedi existența credinței străbune încă din secolul XV și a încheiat capitolul „Biserici” cu un material vestit de mare încărcătură informatică. Să fie în Stelnica o școală de pictură bisericească în timpul Stolnicului Cantacuzino, să ai relații cu mănăstirea Suzana de lângă Vălenii de Munte, să ai cultul eroilor și respectul pentru cimitir, este dovadă de bună administrare a lăcașului de cult și moralitatea enoriașilor.

Norocul pe care l-a avut autorul monografiei Stelnica, este și faptul că a locuit lângă distinsul preot Nicola, om dăruit de Dumnezeu în a-și face în biserica „Sf. Pantelimon” o emblemă a credinței și a biruinței binelui. Cel mai distins preot îi îndrumă pașii lui Ionel Munteanu către școli înalte, cunoscându-i voința și setea de învățătură. Fire evlavioasă, a crezut și crede că biserica noastră din sat este cea care a fost torța de lumină pentru stelnicieni, în prelegerile populare din serviciul divin, au fost sfaturi bune pentru tinerii și vârstnicii din localitate.

Picanteria cu care redă unele momente din viața sătenilor, la care am fost și eu prezent le gust, acum ca nonagenar, și dau o tentă optimismului în exprimare. În acest sens mi-am îmbogățit și eu cunoștințele cu unele manifestări ale consătenilor mei, așa cum sunt episoadele: „Rebotezări” și mai ales: „Frumosul legământ al Sultanei Ciorbaru”. Pe Ioana, fiica acestui cuplu am cunoscut-o în Constanța, ca elevă a liceului „Domnița Ileana” și apoi ca refugiată în Stelnica la bunicii ei, cu care desfășuram o activitate culturală. Era o fată distinsă, comunicativă și tare frumoasă.

Tabelele sinoptice comparative bine concepute de autor, aduc un surplus statistic care argumentează conținutul de idei.

Elementele demografice comparate, cauzele deceselor, existența unor meserii casnice prospere și a comercianților români din satele Stelnica, Maltezi și Pârțani (azi dispărut ca localitate), sunt tot atâtea surse de informare a trecutului istoric, iar statornicia „cultului eroilor” și chiar a locuitorilor obișnuiți, este un respect care se vede în simboluri mortuare sau în cimitirele bine îngrijite, ieșind în relief respectul pentru moși – strămoși.

Cartea de istorie a comunei Stelnica este o reușită, un volum în care textul și fotografiile se împletesc într-o grafică deosebită la care Editura Helis din Slobozia și-a spus cuvântul.

Redactorul acestei cărți, biblioteca Ionelia Șerban și tehnoredactorul, doamna Veronica Panțuru - cea care a ilustrat și copertile, au lucrat cu multă știință pentru a-i da forma artistică și formatul ca o prețioasă lucrare de știință.

Însuși acest sat pur românesc de pe malul Borcei cunoaște un eveniment economic și cultural și este mai bine cunoscut în țară și chiar în străinătate și prin manifestări folclorice, dar și prin această monografie a localității – care poate fi lectură și de pe blogul Bibliotecii :

<http://stelnica.blogspot.ro/p/monografia-comunei.html>;

<http://stelnica.blogspot.ro/p/monografia-volumul-ii-stelnica-in-epoca.html>.

Dă-le Doamne sănătate și putere de muncă, d-lui profesor Silvan Ciupercă – Președintele Consiliului Județean Ialomița și d-lui ing. Costel Brateș – Primarul comunei Stelnica, cei care au găsit resurse financiare, concepând utilitatea investiției într-o carte de istorie unde s-a îngemănat trecutul, prezentul și viitorul, din Stelnica, o carte a țăranilor în conștiința lor de români adevărați și a intelectualilor, formatori de oameni din vechea așezare din inima Bărăganului.

**Cercetător istoric,
Prof. Valentin Vișinescu**

Alege viața!

Dimineața, după ce mă trezesc, deschid fereastra și trag aer în piept. Privesc cerul, pomii, florile, păsările. Uneori, mai zăresc câte-un bătrân târându-și cu greu pașii, câte-un câine amușinând după vreo bucată de pâine, câte-un copil desculț alergând pe lângă vreo țigancă cu sacul în spate târându-și existența între două tomberoane. Alteori, mă gândesc că, în timp ce eu mă bucur de priveliștea din spatele blocului, în aceeași clipă, un om nu se poate da jos din pat, un altul nu poate deschide fereastra, un altul ochii... Îi mulțumesc Lui Dumnezeu că nu sunt eu aceea, apoi mă las absorbită de „văjâiala” cotidiană. Și uit. Uit că, în timp ce eu mă vait (în sinea mea numai) că iar trebuie să mă duc la serviciu, că iar va trebui să mă confrunt cu diversele provocări profesionale, că iar am rămas în urmă cu scrisul, că trebuie să spăl vasele, să șterg pantofii, să..., uit că sunt oameni care ar da orice să facă toate acestea, numai să poată. Desigur, am o consolare: că n-aș fi eu singura care procedează așa. Să fim serioși! Și să nu ne mai ascundem după cireș. Uităm. Toți uităm! Uităm că cele pe care le-avem sunt mai de preț decât cele pe care ni le dorim. De-aceea, uneori, Dumnezeu ne mai zguduie, fie direct, fie prin alți semenii ai noștri. Să ne amintim.

Cazul **Danielei Simion** este unul care a avut acest rol pentru o parte din comunitatea în care trăim. Suferința unei tinere de 21 de ani a pus în mișcare niște forțe care s-au mobilizat rapid, niște oameni care au înțeles că sunt lucruri care nu așteaptă. Și că nici șansa de-a oferi nu ne este permisă la nesfârșit. Constantin Noica a scris undeva în jurnalul său că: „Ceea ce nu facem repede, nu facem”. Sunt cazuri în care aceasta se aplică mai mult ca în altele. Așadar, repede și bine au făcut cei care au avut inițiativa laudabilă de a susține un concert cu scop caritabil – **Asociația „Din inimă pentru aproapele” a Protopopiatului Slobozia**, împreună cu doamnele **Doina Dumitru și Doina Roșca**. Împreună, au mobilizat câțiva vorbitori, printre care m-am aflat și eu (le mulțumesc!), pe elevul **Andrei Stancu** și profesoara **Elena Mocanu**, precum și pe violonistul **Ionuț Bolozan** și grupul de copii **„Fiore Blue”** de la **Școala Generală nr. 2 „Sf. Andrei” Slobozia**. Nu mai spun despre prestația excelentă a **Coralei** Protopopiatului, pentru că, aici, accentul se pune pe altceva. Chiar dacă nici nu putem trece cu vederea faptul că soliștii au ridicat sala în picioare. Ca, de altfel, și talentatul Ionuț care a încântat publicul cu vioara sa. Desigur, gingășia și talentul copiilor de la Școala 2 au fost, de asemenea, la înălțime. Ca și discursul lui Andrei și al doamnei Mocanu. Dar nu, nu despre asta vorbim. Ci despre faptul că niște oameni și-au lăsat pentru un timp treburile care nu se mai termină, familiile, odihna, pasiunile, pentru a fi acolo, atunci când era nevoie de ei. Desigur, aici includem și pe **minunații elevi** care au participat voluntar la desfășurarea evenimentelor și care au pus atât de mult suflet în tot ce au făcut (vă felicit din inimă, dragilor, și fac o plecăciune în fața voastră! De multe ori, noi, adulții, ar trebui să luăm notițe de la voi. O spun cu toată seriozitatea și cu toată admirația). Dar și pe **minunatul public**, care a rezonat cu cele petrecute joi, 07 iunie 2012, la Casa Municipală de Cultură și care a contribuit, după posibilități, la strângerea unei sume reprezentative de bani. Eu nu discut cât, cum și în ce monedă. Contabilitatea mi-e nesuferită. Eu vorbesc aici de o altfel de monedă, aceea pe care ar trebui s-o folosim mai des la schimb, fără calcule, fără zecimale, fără alte fasoane: omenia!

Ceea ce s-a petrecut joi la concertul umanitar a dovedit că se poate. Că se poate să mai fii om într-o lume de neoameni (contrazicând vorba lui George Ranetti: „Ce de-a lume, ce de-a lume, și niciun om!”); că, într-o lume dezbinată, în care diversele categorii sunt asmuțite unele împotriva altora pe motive de cele mai multe ori absurde, se poate să existe consens, comuniune și efort comun pentru sprijinirea unei cauze. Trebuie amintit faptul că a existat și o categorie de persoane care, deși nu au putut participa, au transmis gândurile bune, încurajări, felicitări și chiar sume de bani prin reprezentanți. Bravo tuturor celor implicați! Bravo tuturor celor care au pus un bănuț (mai mare sau mai mic) în coșul omeniei! Tuturor celor care au ales viața pentru Daniela, la îndemnul celor care am urcat pe scenă.

Dimineața, după ce mă trezesc, deschid fereastra și trag aer în piept. Privesc cerul, pomii, florile, păsările. Și mă gândesc prin ce minune pomii înverzesc ca să îi pot privi, florile înfloresc pentru a-mi bucura mirosul, păsările cântă pentru a-mi mângâia auzul. Și, dacă ele fac acestea fără să primească ceva în schimb, mereu și constant, fără contabilitate, fără fișa postului, eu de ce n-aș putea să fac ceva, măcar din când în când, pentru un seamăn de-al meu? Suntem grăbiți? Unde ne grăbim? Suntem săraci? Să ne-amintim mai des proverbul care spune: „M-am tot văitat că n-am pantofi, până când am întâlnit un om fără picioare”. Suntem blazați? Teiul de ce nu se plictisește să înflorească în fiecare an? Chiar și în seara în care am ieșit de la concert, își răspânda cu generozitate mireasma. Să învățăm de la teiul în floare! „Învață de la toate!”, îndemna poetul, adăugând: „Ia seama, fiu al jertfei, prin lumea-n care treci/ Să-nveți din tot ce pierde - cum să trăiești pe veci.”

Florentina Loredana DALIAN

Slobozia, 10/11 iunie 2012

După Concertul caritabil din 07 iunie 2012

Cum își vedeau românii țara lor? În ce măsură și-o cunoșteau? Ce însemna pentru ei neamul românesc?

Dacă urmasse cele patru clase primare, orice român aflase din cartea de citire câteva lucruri esențiale:

„Țara în care locuim noi se numește *România*. Eu sunt *român* și România este *patria* mea, pentru că într-însa m-am născut, trăiesc și-o iubesc ca și pe mama mea; tot într-însa s-au născut și au trăit *părinții, moșii și strămoșii mei români*. Țara noastră se află între două împărății mari și anume: la răsărit e împărăția *rusescă*; iar spre apus și miază-noapte e împărăția *austro-ungară*. România se desparte de aceste împărății prin hotare păzite de *grăniceri* și de-o parte și de alta, ca nici de la noi să treacă fără învoire cineva la dânsii, nici de la dânsii la noi [...]. Țările *Basarabia, Bucovina, Transilvania și Țemișana* sunt locuite tot de *români*, frați cu noi [...]. Românimea până la 1859 era despărțită în două, prin pâraul *Milcov*, și anume: partea de-a dreapta Milcovului se numea *Valahia* sau *Muntenia*, iar cea de-a stânga se chema *Moldova*, având fiecare câte un domnitor. Dar la anul 1859, în 5 ianuarie și 24 ianuarie, românii din aceste țări și-au ales un singur domnitor, pe *Alexandru Ion I Cuza*. Și, în sfârșit, la anul 1862, ianuarie 24, aceste țări s-au făcut una, cu numele mai întâi *Principatele Unite Române*, apoi *România*. Moldova era înainte mult mai mare de cum e astăzi, căci de dânsa se mai ținea încă Bucovina și Basarabia. Însă Bucovina, de la 1777, adevă de 100 și mai bine de ani, se stăpânește de nemți fără nici un drept [...]. Basarabia, asemenea, fără nici un drept, ni-au luat-o rușii la 1812, adevă mai bine de 70 de ani. Până la 1877 românii plăteau *tribut* turcilor, după învoiala ce avusese cu dânsii de mai înainte. În acest an însă, începându-se război între ruși și turci, turcii bombardând câteva orașe românești de pe malul Dunării, românii, în ziua de 10 mai, hotărâră a nu li mai plăti tribut și intrară în război cu dânsii alături de ruși. Și atunci turcii rămânând învinși, românii, ca despăgubire de război, dobândiră *Dobrogea*, o țărișoară de-a dreapta Dunării. Așadar, România se alcătuiește acum din Moldova, Valahia și Dobrogea.

La 1881 România se făcu *Regat*, și domnitorul Carol I, în ziua de 10 mai același an, se încoronă *rege* al României, în *București*.

În țara noastră locuiesc vreo 5 milioane de români...“ (C. Grigorescu, I. Creangă, V. Răceanu: Învățătorul copiilor. Carte de citire în clasele primare, Iași, 1883 [ediție anastatică realizată de Editura Oscar Print, București, 2010, pp.102-103]).

La toate acestea se adăugau poveștile bunicilor și părinților, trăitori ai unora dintre evenimentele relatate în cartea de citire. Și tot așa, din citite, din trăite, românul secolului al XIX-lea mai afla că țară lui fusese dăruită de Dumnezeu cu de toate: câmpii mănoase, dealuri domoale, pline de pometuri și prisăci, păduri și munți falnici, cu izvoare limpezi și cristaline, Dunărea, Marea cea Mare...

Un lucru însă i se părea de neînțeles: așa cum era ea, România se învecina peste tot, cu excepția Mării Negre, tot cu români!(1) Poate și din această pricină, de la o vreme, toți, de la vlădică până la opincă, cum se spunea pe atunci, visau doar România Mare.

1. O realitate pe care, la începutul secolului XX, *Almanahul de la Gotha* o exprima astfel: dintr-un total de 11.000.000 de români 6.585.534 trăiau în Vechiul Regat, 2.799.479 în Transilvania, 1.121.669 în Basarabia, 230.963 în Bucovina, 83.942 în Bulgaria, iar 89.873 în Serbia.

Să vedem cum erau percepute aceste realități în paginile pe care ni le-au lăsat unii dintre trăitorii acelor vremuri:

INCOGNITO LA SIBIU

„Eram, un an după Războiul Independenței, în vacanțele de vară la Florica – își amintea Ion I.C. Brătianu. Ne aflam numai cu guvernantele și cu frații mei mici, părinții și sora mai mare [Sabina], tovarășa mea de studii și petreceri, fiind la Paris, unde tata fusese trimis de doctori...

Sfârșisem cele patru clase gimnaziale și mă simțeam nerăbdător să inaugurez și eu «independența», ce cu o mândrie lesne de înțeles socoteam că se cuvine unui licean din cursul «superior».

Nu puteam să-mi manifest mai cu drag neatârarea decât mergând, fără mentor, să îmbrățișez pe scumpa noastră mătușă Anica Furduiescu, care ne îngrijise ca cea mai iubitoare bunică în tot cursul copilăriei noastre și care de curând se retrăsese pentru totdeauna la mănăstirea Vălenilor de Argeș, unde cu câțiva ani mai târziu, sora ei mai mare, maica Maximilia, murise ca stareță.

Cu o geantă în mână și cu jambiere la picioare, mă urcai la Pitești în brișca zisă diligentă, care, prin Curtea de Argeș și Tigveni, lega Râmnicul Vâlcei cu Bucureștii.

Lângă vizitiul care, chiuind și plesnind din bici, mâna patru bălani în ceatlău, suii răzătoarea vale a Argeșului până la cel «mal frumos», unde Negru Vodă a ridicat Biserica Domnească, în care mai târziu s-au descoperit minunate picturi și așa scumpe rămășițe ale întemeietorilor statului muntenesc...

Depărtându-ne de biserică... urcăm în tropot și galop, cu spor de strigăte, de înjurături și de bice, pe un drum ce veșnic se năruiește, greul deal al Mămăii... Prin pădurea de stejari seculari, care astăzi a dispărut și în care altădată haiducise Căpitanul Radu, brișca diligentă coboară coasta în goana mare până la Tigveni.

Avanpremieră editorială

ȚARA ȘI OAMENII EI

Aici ne oprirăm la hanul poștei, pe malul Topologului, sub zidurile înconjurătoare ale bătrânelor curți în fundul cărora se vede micul turn al bisericei, iar în mijloc, între bătătură și ograda cu pomi, se ridică casele cu foișor și cu înalt acoperiș șindrilit. Ele găzduiseră prin veacuri călătorii de seamă ce intrau în țară prin Căineni, în ele copilărise tata și locuia fratele lui mai mare, Teodor Brătianu, pe atunci, în toate verile, în cură la Elöpatac [numele unguresc al stațiunii din comuna Vâlcele, jud. Covasna].

La poștă mă aștepta Petre Slăvescu, nepotul de fată al mătușei noastre și proprietarul Bârseștilor Cepari din Tigveni și Șuici. La dânsul mă dusei în gazdă, după ce mai întâi, în trecere în lungile grajduri care închideau pe două laturi spațioase curtea lui Teodor Brătianu, admirasem parte din herghelia lui, una din cele mai renumite din țară. Ea se trăgea din faimoasa herghelie a Tigvenilor, pe vremea ei vestită până la Țarigrad și fusese, de atunci, de bunicul și de unchiul neîncetat primenită cu sânge arăbesc și englezesc. Împărtășeam și eu ca nepot mândria stahmeisterului, căci cu un an înainte pe unul din caii ei intrase regele Carol la Plevna...

Călări pe mici cai de munte cutreerăm astfel lunca în sus și jos, de la Tigveni până la Sălătruc, împreună cu Slăvescu și prietenul nostru Dinu Păianu, elev proaspăt intrat la Școala de poduri din Paris, precum îl arăta tuturor șapca lui nouă cu două ciocane încrucișate, pentru care îl zeflemisise că nu o scotea din cap nici când se culca.

La bălciul anual de la Rudeni, în pajiștea de lângă noile case ale lui Dumitru Brătianu, cu turnuri ce îi dau în ochii țăranilor chip de mănăstire, întâlnirăm mulțime de bărbați și de femei voioase și în haine de sărbătoare. E îndeosebi frumos tipul și portul țăranimei de pe Topolog și în genere al celei din munții Argeșului, în trăsăturile ei regulate și fine, cu ținuta ei ageră și elegantă, cu vorba ei aleasă și demnă.

De câte ori mergeam la Văleni și era să ne abatem la Puntea Oii către Mănăstire, ne ispita să urmăm înainte drumul Sălătrucului spre Căineni. Știam că în acest sat de graniță voi regăsi, păstrată cu dragoste, amintirea bunicului meu; mi se spunea că în cale se aflau sate și priveliști frumoase, iar Slăvescu socotea că dacă n-ar fi fost decât vederea nevestelor și fetelor din Titești și tot făcea să nu pregetăm.

Astfel, îndemnându-ne unul pe altul, într-o dimineață de sărbătoare pornirăm câteși trei pe bidiviii noștri, cu calabălăcul și merindele în desagi...

Mai departe, tot suind și coborând, sosirăm la Titești... Din Titești până în Căineni, alte dealuri și alte gârle, drumul era anevoios și pe lunga vale a Boișoarei și pe urcușul de la Greblești, dar de aci, din deal, se înfățișa ca o bucurie valea Oltului, cu Căinenii, pe malurile sale amândouă.

Cu casele lui de zid albe, strânse în jurul bisericilor cu clopotnițe sclipitoare, satul apărea ca un mic și gingaș orașel de munte. Trăsesem în gazdă la Ștefan Daneș, al cărui neam, cu acela al «mocanilor», stătea în fruntea moștenilor. Ele avuseseră vechi și trainice legături de prietenie și de afaceri cu străbunul și bunul nostru, cu care în tovarășie exportau vitele, pe care le creșteau, în Ardeal și mai departe în Ungaria...

Daneș și soția lui ne primiră cu aceea voioasă și nestângace ospetie a munteanului român. Cu păstrăvi proaspeți și afumați, cu mămăliguță cu urdă, cu pui fripiți și cu zmeură, cinaram cu poftă deschisă de aerul munților, de plăcerile drumului și de trudele lui.

Seara, de vorbă cu gazdele noastre și cu alți săteni, nu rezistarăm dorinței de a împinge călătoria noastră mai departe, peste graniță, la Sibii și a doua zi, dis-de-dimineață, în loc de a pune șeile pe cai și a ne întoarce pe Topolog, îi prefăcurăm în telegari, înhămându-i la brișca lui Daneș. Cu el ca vizitiu pornirăm câteșu patru pe singuratecul crâmpiei de șosea frumoasă, care, pe marginea dreaptă a Oltului, mergea de la Căineni la Vama din Râul Vadului. Trecurăm întâi peste podul umblător, bine întocmit și cu funii de oțel, de curând înființat între Căinenii de Argeș și cei de Vâlcea...

Ajungând fără pașapoarte la vama, Daneș și Slăvescu, care cunoșteau pe vameș, i-au cerut, precum eram înțeleși între noi, bilete de trecere la Sibii pentru câte patru, arătându-mă pe mine ca pe un tânăr Slăvescu, văr al lui Petre. Nu voisem să-mi dau numele, fiindcă nu aveam încuviințarea părinților pentru a trece în Ardeal și îmi era teamă de vreo năzbâtie a ziarelor de dincoace sau de dincolo de graniță, atunci ca și acum, totdeauna gata la așa ceva...

Inima-mi svâcnea când pășirăm peste hotar spre Turnu-Roșu... Așa, cuprins de friguri și uitător de vreme, mă pomenii la Tâlmaci, unde mă mirai că atât de grabă Daneș afla de nevoie să-și odihnească caii. Ne oprirăm în mijlocul satului, în fața morii...

Un morar bătrân, cu plete albe, ne privea din pragul ușei și răspunse prietenos la cuvintele noastre de bun găsit, poftindu-ne să-i intrăm în casă. De vorbă cu dânsul aflărăm că avea un fecior catană la Viena, iar pe pereții camerei văzurăm o gravură colorată, înfățișând luarea Smârdanului de către roșiori.

E ușor de înțeles mulțumirea ce da această gravură în acest loc. Mă grabii să întreb pe moșneag de rostul ei și de cum se află aici. El îmi răspunse:

– Apoi bine, domnule, e doar intrarea roșiorilor la Smârdan și e aici ca să ne bucurăm cum au biruit ai noștri pe păgâni.

– Dar cum zici d-ta «ai noștri» la aceste catane care de-ar veni aici, feciorul d-tale le-ar împușca?, întâmpinai eu.

– O fi scriind asta la carte, zise bătrânul cu vorba apăsată și rară, dar om ști noi ce să facem, dar să vie ei.

Cu răsunetul acestor cuvinte mi-am urmat drumul către Șelimbergul lui Mihai, cu ele m-am întors în țară și de atunci nu le-am uitat. Străbătând câmpul cumplinei bătălii, prin care Mihai dobândise stăpânirea Ardealului, sosirăm pe inserate la Sibii.

La hotelul ce ni se recomandase ca cel mai bun, furăm primiți cu vădită neîncredere. Nici brișca noastră cu cele două pisicuțe, nici zeghele pe care le cumpărasem în drum spre Căineni, ca să ne ferim de răcoarea nopților de la munte, nu inspirau respect chelnerilor.

Dar scandalul cel mare a fost, spusu-mi-s-a, seara la teatru, unde, pe când eu mă dusesem la culcare, obosit de drum, Slăvescu și Păianu se așezară în primele fotolii, între eleganțele sibiene, care nu-și ascundeau neplăcuta surprindere de a se găsi în așa moșicioasă vecinătate.

A doua zi, oricare ar fi fost rostul și graba călătoriei noastre, nu ne răbdară inimile să trecem prin acest centru al intelectualității românești din Ardeal, fără a saluta pe acel care era aci cea mai de seamă căpetenie a românimei, pe cel care înfățișa juvenilei noastre păreri pe urmașul lui Șaguna și merserăm tustrei la mitropolitul Miron Românul, eu tot sub numele de Slăvescu.

La această față bisericească fusese dat în gazdă tata, doi ani mai înainte [1876], când venise să salute pe împărat din partea guvernului român și să afle de la Franz Iosif care era să fie atitudinea Austriei, în fața unui iminent război ruso-turc. El se reîntorsese cu impresia că înțelegerea între cele două împărății era făcută și că nu ne rămânea și nouă, la rândul nostru, decât a ne înțelege cu rușii cum vom putea mai bine. De aceea, chiar în toamna aceuiași an, se duse la Livadia, unde, nu fără împotrivire, susținu în fața împăratului Alexandru al II-lea și a cancelarului său, prințul Gorceakov, punctul de vedere român, pe care mai târziu reuși să-l facă al Convenției româno-ruse ce regula trecerea armatelor ruse prin România și stipula garantarea independenței și a integrității noastre teritoriale... Mitropolitul, ca și ceilalți români, se simțeau măguliți de atențiunile grațioase pe care împăratul le avea pentru primul ministru român...

Mitropolitul ne-a primit binevoitor, cu laudă pentru tânăra glorie de la Plevna, dar cu alte cuvinte și cu altă rezervă decât morarul din Tâlmaci, astfel încât ne-am despărțit de înalt prea Sfințitul mai impresionați de înflăcărarea stacojiului brăului și al găitanelor sale, cu care nu ne deprinseseră episcopii noștri, decât de para focului patriotismului său. A doua zi ne-am suit din nou în brișca lui Daneș și ne-am reluat drumul spre casă“.

RUDE, PRIETENI ȘI CUNOȘTINȚE

Mai există un lucru demn de remarcat în paginile acestor memorialiști: pentru mulți dintre ei, copii fiind, patria era un cumul de imagini concrete, decupate din viață. Când pronunțau acest cuvânt, le veneau în minte în primul rând chipurile părinților și bunicilor, ale rudelor apropiate, locurile în care au copilărit, pridvorul sau prispa casei părintești. Cuvântul creștea însă odată cu omul. Cu timpul, își pierdea din concretețe, dar omul, prin cultură și educație, îl înnobila cu acea putere magică ce dă naștere sentimentului de dragoste pentru patrie.

Iată cât de firesc se petreceau aceste lucruri:

„Pe lângă influența exercitată asupra noastră de către instituțiile și profesorii noștri – povestește Elisa Brătianu, născută Știrbei –, neamurile părinților și conmesenii lor au lăsat și ei urme adânci în sufletele noastre. Am fost primiți la masa părinților noștri încă de la cea mai fragedă vârstă. Datorită acestei rânduiei la care tata ținea foarte mult – și care era părți bune, dar și rele – am putut căpăta puținеле mele cunoștințe și o parte însemnată din experiența mea în probleme de oameni și lucruri. Și aici, cred eu, o importanță mare a avut influența cucoanelor în vârstă. Astăzi doamnele bătrâne au dispărut, dar nici influența feminină n-a câștigat în valoare.

Ni s-a impus un respect deosebit față de cucoanele bătrâne înrudite cu noi, dar și față de acelea care o vizitau pe mama. Acest respect nu era legat de vreun sentiment de afecțiune din partea noastră, în afara câtorva dintre ele, dar în amintirile mele îmi apar cu multă duioșie. Pe unele dintre ele, prietene și rude din Moldova, le vedeam când și când, pe altele, care locuiau în București, le vedeam mai des. Cele din urmă ni se păreau mai puțin amuzante decât cucoanele moldovence, care – hotărât – aveau mai multă ținută și mai multă originalitate și din această cauză sunt și mai vii în amintirile mele. Independente, fanteziste, voluntare și elegante, ele aduceau ceva neprevăzut în disciplina vieții noastre. Mai ales una dintre ele, Catinca Balș, ne plăcea mult. Ea apărea o dată pe an; mama ne ducea în vizită la ea; ocupa un apartament în hotelul Frascati – un hotel dispărut de mult, care ocupa o parte din locul pe care se ridică astăzi Palatul Telefoanelor. În acel apartament – fiind încă copil – am văzut pentru prima oară pe Vasile Alecsandri. Catinca Balăș era o femeie mică de statură, foarte vioaie, foarte veselă, care purta rochii de culoare deschisă și o pieptănătură tot atât de fascinantă ca aceea a doamnei Santa: bucle albe, rânduite simetric sub bonetă, în jurul tâmpelor și frunții. Aceste frumoase bucle erau oare ale ei? Aceasta era întrebarea care ne munea pe când ședeam cumiști în colțul nostru pe tot timpul vizitei.

Ni se adresa ca unor oameni de vârstă ei, cu aceeași libertate de exprimare și aceleași nostimade, ceea ce ne încânta. Se zice că tinerețea ei ar fi fost foarte zbuciumată, dar acest fapt nu

Marian Ștefan

(continuare în pag. 19)

(urmare din pag. 18)

supăra pe nimenii; era atât de amuzantă și, pe deasupra, era o cucoană în vârstă și rudă cu noi, două titluri care pe vremea aceea aveau o valoare însemnată.

Apoi bătrânele moldovence aveau și unele obiceiuri, pentru noi, surprinzătoare: aproape toate fumau, lucru nemaipomenit în anturajul mamei mele, unde așa ceva nu se întâmpla.

O verișoară a mamei, mulț mai în vârstă ca dânsa, Zoe Sturdza, mătușa reginei Nathalie a Serbiei, făcea excepție. Apărea rar, trăgea la hotel Boulevard – cel de astăzi – și acolo ne și duceam s-o salutăm. Această femeie inteligentă, care a murit centenară pe la sfârșitul Primului Război Mondial, venea rar la București. Înaltă, distinsă, elegantă, foarte sulemenită – altă pricină de mirare pentru noi, deoarece la acea epocă nu se folosea sulimanul în nici o împrejurare –, contrar doamnei Balș ni se adresa pe o limbă pe care o credea pe înțelesul nostru, ceea ce noi nu apreciam deloc. Era cam prețioasă, mare prietenă a lui Vasile Alecsandri. Mamă-sa, sora bunicului meu Ghika, la fel ca și dânsa, juca un rol însemnat în societatea Iașilor. Această mătușă a mamei mele, doamna Maria Roznovanu, pe care n-am văzut-o decât odată – deoarece, ca bună moldoveancă de viță veche, cred că evita să vină în București – păstra încă urmele unei mari frumuseți și un surâs atât de tineresc și seducător, pe care încă nu le pot uita. Și dânsa avusese o tinerețe foarte furtunoasă și mai târziu – mult mai târziu – făceam haz, văzând cum nepoatele sale încercau să găsească un nume potrivit pentru eroina isprăvilor legendare despre care li se povestise, fără însă a li se dezvălui identitatea fermecătoarelor lor bunici.

Cucoanele moldovence aveau puncte de vedere foarte personale, rețete culinare, tabieturi cărora le erau cu totul supuse și aveau o vioiciune, o gingășie în simțire, o eleganță care le deosebea de contemporanele lor muntene. Prejudecățile lor ne indignau – în ascuns bine-nțeles – dar ne distrau prin neprevăzutul fanteziei și conversației lor. Știau sumedenie de povești atât de hazlii, bunăoară povestea frumoasei cucoane, amatoare de călărie, plecată de la Iași la Viena cu iapa sa favorită, cu mânzul acesteia și o vacă pentru cazul în care laptele iepei n-ar fi fost de ajuns mânzului; fetele pe care le jucau și escapadele lor, călătoriile lor cu trăsură închise. Știau să învăluie aventurile lor într-un farmec de basm, dar uneori alunecau pe o pantă de unde numai privirea mamei le oprea să mai continue. Așa se face că niciodată nu am putut afla sfârșitul unei povești de vrăjitorie începută în prezența mea și care mă urmărește și azi. „Foarte nostim“, zicea Catinca Bals.

Dar dintre toate, singura pe care o iubeam cu adevărat era sora bunicii noastre din partea mamei, prințesa Aglae Moruzi, născută Plagino. În prima mea copilărie, această cucoană zveltă și subțire, cu tenul de fildeş, atunci abia de vreo 40 de ani, avea o înfățișare rece și severă care ne împunea. Ea nu iubea copiii și își arăta nemulțumirea când joaca noastră era prea gălăgioasă, aducându-ne repede la ordine. În acea epocă venea de două ori pe an s-o vadă pe mama, în drum spre Atena, și la întoarcere. Ea o iubea pe mama, nepoata ei, cum ar fi iubit pe propria-i fiică și avea pentru dânsa, cred, mai multă afecțiune decât pentru fiii ei. Ne-a și dovedit-o la moartea mamei și în anii următori prin cea mai duioasă grijă. Firea ei independentă, patima pentru adevăr, felul ei deschis și drept ne împuneau nouă și părinților noștri. Felul său repezit și unele apucături, care pe atunci ni se păreau puținel supărătoare, astăzi mă înduioșează. Pregătirea cafelei cu lapte căpăta importanță rituală. Laptele trebuia să fie de bivoliță, trebuia să fie fiert de două ori de cu seară și adăpostit într-un loc răcoros, ca să poată prinde mult caimac și pe toată suprafața; recipientul trebuia adus la masă cu cea mai mare băgare de seamă. Apoi dânsa puneă acest caimac într-o cafea foarte tare. Dacă un singur amănunt era neglijat în acest ritual era indispusă toată dimineața. Toate acestea îl cam iritau pe tata, care avea oroare de manii și tabieturi, dar fiindcă o iubea, se mulțumea s-o tachineze.

În fiecare an venea să petreacă câteva săptămâni la noi la țară și își aducea și câțelul. Cel mai ridicol câine de pe lume, „fiul unei șoricare cu un șoricar“, spunea mătușa pe un ton care nu permitea nici o replică, dar înfățișarea lui permitea toate posibilitățile. Partea dindărăt – afară de două smocuri, unul alb și altul de culoarea focului – era neagră și fără urmă de păr; o coamă de păr lung, alb și roșu ca focul, îi acopera gâtul ca o coleretă și o parte din față a corpului. O pată neagră pe un ochi – doi ochi vii și negri – și o limbă neagră, completau personajul care era Azor. Un exemplar unic – spunea mătușa – pe care îl moștenise de la o prietenă pe care a iubit-o mult, și deci trebuia tratat ca o rudă. Aceasta nu era ușor; el nu ne putea suferi și considera anumite gesturi ale noastre drept ofense: bunăoară, nu era permis să-ți pui mîna la nas când îl priveai. În toată copilăria noastră și chiar mai târziu, am manifestat toate atențiile față de Azor, tovarășul nedespărțit al mătușii, iar când a murit, foarte bătrîn, i-am trimis stăpânei sale scrisori de condoleanțe care au impresionat-o mult, pentru că prietenele ei cele mai bune n-au înțeles ceea ce noi înțelesesem: rolul prietenului Azor în viața ei singuratică.

Mătușa mea era mare amatoare de jocuri de cărți și partidele de pichet cu nepotul său Eugen, fratele mamei, erau deliciul nostru, pentru că dacă ei nu-i plăcea să piardă, apoi el devenea furios când pierdea, iar victoriile mătușii erau bucuria noastră ascunsă. Ea juca pichet și cu tata, cu toate că ea găsea că el joacă foarte prost și-l dojenea continuu. Privea jocul de cărți ca pe ceva foarte serios, ceea ce noi nu înțelegeam, fiindcă la noi în casă jocul de cărți era cu desăvârșire interzis.

Când era bine dispusă, mătușa ne povestea din tinerețea ei, despre căsătoria sa, ocolind însă cu grijă să vorbească despre

Avanpremieră editorială

ȚARA ȘI OAMENII EI

bărbatul ei. Văduvă la 26 ani, cu trei fii, luptase cu mari greutăți financiare, datorate în mare parte – după cum am aflat mai târziu – fanteziei soțului său, care participase la Războiului Crimeei, alături de ruși, în fruntea unui batalion, după câte am înțeles, echipat de el. Despre aceste greutăți ne-a spus lucruri mișcătoare. Bunăoară, despre umbrela sub care dormea în timpul ploilor mari, când apa trecea prin acoperișul casei pe care n-o putea repara din lipsă de bani, sau despre anii ei cei mai frumoși, petrecuți cu trudă pe câmp.

Dar despre soțul său nu mi-a vorbit decât de trei ori. O dată pentru a-mi spune: „Iată ce făcea Panaiot”. „Dar cine era Panaiot?”, am întrebat eu cu candoare. „Cum cine era Panaiot?”, mi-a răspuns ea repezit; era bărbatul meu, se-nțelege“. Acest „se-nțelege“ mi s-a părut puțin neîndreptățit, pentru că nici ea nici altcineva nu pronunțase vreodată numele acestei persoane față de mine.

Altă dată ne-a povestit că în timpul unei moliمة de holeră, în 1849, pe când era însărcinată cu al doilea fiu, toți din jurul ei erau îngroziiți și se fereau să mănânce fructe. „Eu, spunea ea, mănancam prune toată ziua și dormeam pe o saltea, pe jos, căci casa era plină de refugiați de la 1848. Bărbatului meu îi era frică să doarmă pe jos și când am născut, închipuiți-vă că dobitocul de surugiu, trimis la oraș s-o aducă pe moașă, s-a întors în goana mare, lăsând pe drum jumătate din trăsura cu moașă cu tot. Am fost moșită de o țărancă bătrână, care a murit de holeră chiar în aceeași noapte“, adaugă ea triumfătoare [...].

Ca și cele mai multe dintre contemporanele sale, mătușa era mai apropiată de natură ca noi. Ca toate moldovencele epocii sale, ea susținea că nu se mănca bine decât la Iași sau la Paris, că numai la Iași se știa a se face dulcetuiri și aceasta încă atunci când nu se utiliza zahărul din sfeclă.

Ea era convinsă că oamenii politici moldoveni din timpul
 tinereții sale erau mult superiori celor valahi, că Moldova fusese
 sacrificată la Unire, că Ceahlăul era vârful cel mai înalt al
 Carpaților și că Matei Cantacuzino (1) era singurul
 contemporan remarcabil. Dacă îi respectai toate aceste idei fixe
 și nu te împotriveai fățiș convingerilor sale, era foarte agreabilă
 și – ceea ce e mai important – te puteai bizui pe ea. Toată viața a
 știut ce vrea și și-a respectat totdeauna angajamentele, calități
 datorită cărora se bucura de un mare prestigiu. Spre sfârșitul
 vieții, după ce a împărțit fiilor ei averea pe care o salvase, s-a
 devotat spitalului de copii „Caritatea” din Iași, instituție a cărei
 existență se datorează ei și doctorului Russ.(2)

1. **Mattei B. Cantacuzino** (1854-1925), jurist, profesor de drept civil la Iași, conservator-jurimist, ministrul Cultelor și Instrucțiunii Publice (ianuarie-februarie 1918) și al Justiției (martie-august 1920). Schimbându-și opțiunile politice, în aprilie 1918 s-a aflat printre fondatorii ligii Poporului, iar în decembrie 1923 a intrat în Partidul Țărănesc, din care a demisionat însă în ianuarie 1924.

2, Cu acest nume au existat doi medici la Iași: Ludovic (1816-1888) și fiul acestuia Ludovic L. Russ, ambii profesori la Facultatea de medicină din capitala moldavă.

[...] Rudele muntene ale tatălui meu contrastau puternic față de neamurile mamei. Erau bigote, ascetice, foarte puțin elegante, mai puțin originale și foarte pudice [...].

Cea mai în vârstă, mătușa Phenareta, primul copil al bunicului meu din partea tatei, era cu 15 ani mai în vârstă ca tata. Ea îl îngrijea când, copil fiind, se îmbolnăvise de tuse măgărească și bănuiesc că a fost singura alintare pe care a cunoscut-o în copilăria lui. Tata o venera și mergeau la ea la Adjud s-o vedem, de câte ori ne duceam în Moldova. Îmbrăcată în rochii negre, strâmpțe, pieptănată ca maicile ortodoxe, mătușa Phenareta era mică de statură și avea un nas mare. Vărșă, Elisa Filipescu, îmbrăcată la fel, îi semăna. Moșteniseră de la tații lor urâțenia. O strânsă prietenie le unea. Toată viața lor, în pofida neînțelegerilor dintre părinții lor și a lungilor despărțiri dintre ele – una locuind la Paris, cealaltă în Moldova – ele își scriau la zile fixe. Mamele lor fuseseră crescute împreună în casa unchiului lor Grigore Brâncoveanu, educația amândurora urmând aceeași linii simple, stricte, monotone și pătrunse de o sensibilitate romantică.

Amândouă au fost foarte nenorocite, dar credeau – fără a se înșela prea mult – că aceasta era soarta femeilor și au acceptat această soartă cu demnitate, urmând o linie de conduită severă și simplă. Mătușa Elisa Filipescu avea aceeași înfățișare de maică, asemănătoare cu a mătușei Phenareta, care era cu 10 ani mai mare; aveau aceleași gusturi literare și amândouă aveau în serviciu câte o călugăriță [...].

Rămasă văduvă foarte tânără, mătușa Elisa a trebuit, cu prețul unor mari sacrificii, să refacă averea risipită de bărbatul său și să crească un fiu, Alexandru Filipescu, foarte anevoios de crescut bine. Filosofia ei, remarcabilă dar ciudată, era pătrunsă de realism, de scepticism, cu mare predilecție pentru cea mai strictă rutină și o mare zgârcenie. Nepoții, verii și prietenele ei au iubit-o cu duioșie, respectând-o foarte mult. Eu am cunoscut-o puțin deoarece locuia la Paris și o vedeam rar și dacă simțul ei pentru realitățile esențiale îmi impunea, eram destul de prostuță ca să râd de micile ei pseudo-sensibilități [...]. Foarte bogată spre sfârșitul vieții, nu-și schimbase cu nimic felul de a trăi, mai mult modest, pe care și-l impusese din tinerețe și aceasta pentru a achita creditorii bărbatului său [...].

Mătușa Alina, cealaltă soră a tatălui meu, trecea drept insuportabilă în familie, ceea ce, poate, era adevărat. Noi am cunoscut-o puțin. Se zicea că fusese foarte frumoasă și, într-adevăr, când un surăr îi lumina uneori fața deobicei plictisită, constatai că cele ce se spuneau erau adevărate. Vorbea prea mult, tuna și fulgera când împotriva unuia când a altuia dintre dușmanii ei închipuiți sau adevărați și avea un fel de a spune tale: „Bine, Alexandre, dar ce dracu', dragul meu...“, care ne distra și ne scandaliza în același timp, fiindcă nicodată nu se pomenea de Satana față de noi sau de mama. Prin felul repezit și neprevăzutul exclamațiilor ei, semăna mai mult cu contemporanele sale moldovence, dar prin înclinările ei spre economie, așa spune chiar zgârcenie, cu toate că poseda o frumoasă avere, amintea pe sora sa și pe vara sa, fără a avea însă nici ținuta și nici reținerea acestora.

Cu 10 ani mai tânără ca mătușa Phenareta, deci de-o seamă cu mătușa Elisa Filipescu, doamna Marie Cantacuzino, soacra lui Dimitrie Sturdza și Petre Caru, juca un rol de seamă, atât prin voiciumea spiritului, cât și prin finețea inteligenței. Amintesc aici despre această femeie remarcabilă, pe care am vizitat-o mai des în anii de mai târziu, fiindcă era prietena credincioasă a mătușelor mele și pentru că am admirat-o foarte mult. După ce a crescut și măritat șase fete și ani de zile a îngrijit un bărbat bolnav, s-a hotărât – la bătrânețe –, înzestrată cum era cu o energie și o curiozitate neobosite, să se bucure de tot ce viața putea oferi ca frumos și interesant. A mers la Bayreuth cu fiul ei, a urcat piramidele cu unul din ginerii ei și îmi spunea la 70 de ani: „Dragă prietenă, m-am chinuit o viață întreagă pentru a îngriji pe bărbatul meu, pentru a-mi înzestra copiii și a le administra averile; acum vreau să mă bucur de viață, am încă cel puțin 10 ani înaintea mea“. Soarta a hotărât însă altfel și a murit curând, în urma unei boli nemiloase, exact atunci când părea a fi pe deplin sănătoasă.

Pe sora sa, prințesa Ion Ghica – foarte prețuită în familia soțului meu – aproape nu am cunoscut-o. Aceste două doamne primiseră o creștere deosebită, erau bune muziciene – mai ales doamna Ion Ghica – și se exprimau desăvârșit în mai multe limbi. În tot timpul vieții lor, mătușa Phenareta, mătușa Elisa și doamna Marie Cantacuzino n-au încetat să-și scrie la date fixe – o dată pe săptămână – scrisori lungi. Am citit unele dintre aceste scrisori, uimindu-mă lipsa lor de conținut. Astăzi îmi dau seama că aceste doamne își scriau nu pentru a comunica sau povesti ceva, ci pentru a menține o legătură între ele [...].

Conmesenii părinților mei, mai ales după 1877 și mai cu seamă la țară ca la oraș, erau numeroși și diverși. Neamuri, diplomați români și străini, prieteni români și străini [...]. Vasile Alecsandri, Lăscăr Catargiu, Manolache Costache Epureanu nu erau din generația tatei, din generația sa erau Petre Carp, Teodor Rosetti, Maiorescu, Mihai Sutu și generalul Argetoianu. Acești bărbați pe care-i vedeam des la tata își făcuseră studiile în Franța și Germania. Conversațiile lor erau dintre cele mai interesante, dar ceea ce puteam pricepe despre punctele lor de vedere ni se părea cu totul străin. Plini de zel pentru propășirea țării, într-o măsură pe care n-am mai întâlnit-o la generațiile următoare, nu aveau totuși legătură cu solul natal, care pe noi ne unea atât de strâns de țară și care legasera într-o măsură atât de puternică generațiile premergătoare lor, generații care cunoscuseră regimul turcesc, ocupațiile străine, toate târăgănelile justiției și care, totuși, reușiseră să întemeieze România liberă și unită de care noi ne bucurăm. Conversațiile erau numai în franțuzește; nimeni nu se gândea să vorbească românește în societate [...].

Bineînțeles că cei care veneau cel mai adesea în casa noastră erau conservatorii de viță veche [...]. Liberalii au semănat mult și au recoltat mult pe ogorul patriei. Ce datorează România Partidului Liberal este covârșitor. Acest fapt – odată recunoscut – trebuie să se facă dreptate plugarului răbdător, legat de brazda sa, care a fost Lascăr Catargiu, care nu s-a hrănit cu utopii străine, care a știut să spună „Nu!” când trebuia și să tacă într-o țară în care se vorbește prea mult [...].

Reprezentanții puterilor europene la București erau și ei deseori mușafirii părinților mei. Îmi aduc aminte de baronul Saurma, ministrul Germaniei, un uriaș blond, cu privirea limpede, care venea la Buftea cu bazeții săi la vânatoare de vulpi. El a introdus bazeții la noi în familie și de atunci nu ne-au lipsit niciodată, negri sau galbeni, blânde și arțăgoși, toți înzestrați cu o puternică personalitate, care-i făcea atât de interesați.

Pe baronul Saurma l-am auzit povestind numeroase anecdote despre Bismarck. Fusesse atașat de legatie pe când acesta era ministru al Prusiei la Petersburg. Ne aduna seara – povestea baronul Saurma – și ne schița politica sa viitoare, aceea pe care avea s-o urmeze punct cu punct; noi ieșeam de la el și ne spuneam: a înnebunit bătrânul.

La epoca despre care vorbesc, 1881-1882, [Alexandru Petrovici] Iswolsky [1856-1919] era un tânăr palid și subțirel – când l-am revăzut după aproape 40 de ani devenise greoi și rubicond [...]. Acest tânăr, spunea contele Torinelli, este de o ambiție cumplită. Contele Torinelli, care mai târziu a ajuns ambasadorul Italiei la Paris, era un om rece și tăcut, foarte apreciat de tatăl meu. Contesa, soția sa, era rusoaică, vorbăreată, amabilă. Iubea dansul și nu se plictisea la București, unde bunii dansatori erau numeroși și balurile se țineau lanț. Nepoata acestei perechi cam nepotrivită era o ființă slabă și colțuroasă, poreclită „Țânțarul”, dezagreabilă. Mi-a fost dat s-o revăd după 40 de ani, având înfățișarea unei doamne groase și am constatat că puțină simpatie pe care i-o arătau Bucureștii de la 1881 dispăruse acum cu desăvârșire...”

(Fragmente din volumul *Din vremea lor*,
aflat în pregătire la Editura Oscar Print)

Alb-Umor la Alba Iulia

Festival Internațional de literatură umoristică, fotografie și caricatură, 08-10 iunie 2012

Consiliul Județean Alba, împreună cu partenerii săi – Biblioteca Județeană „Lucian Blaga” Alba, Asociația Caricaturiştilor Profesionişti din România, Muzeul Național al Unirii Alba Iulia, Filiala Alba-Hunedoara a Uniunii Scriitorilor din România, Alba Mall, Fundația Popa's și Radio Cluj, au avut, în 2010, inițiativa înființării unui festival de umor la Alba Iulia, intitulat, destul de inspirat, „**Alb-Umor**” (că de umor negru e lumea plină) . M-am bucurat de onoarea de mă număra atunci printre premianți (locul III ex-aequo la proză) și de a participa la prima ediție. Dat fiind că fusesem foarte încântată de cele petrecute acolo, m-am bucurat nespus când, anul acesta, am primit înștiințarea prin e-mail de la doamna **Elena Anghel** – sufletul acestui festival – că mă situez din nou pe podium (de data aceasta, locul II, tot la proză) și, totodată, invitația de a participa la festival.

Astfel că, vineri dimineața, mai bine zis cu noaptea-n cap, m-am imbarcat în autoturismul personal cu destinația Buzău, urmând ca, de acolo, să îmi continui drumul împreună cu epigramistul, scriitorul și avocatul **Mihai Sălcuțan** – Vice-președinte al Uniunii Epigramiştilor din România. Pe domnul Sălcuțan, ca, de altfel, pe marea majoritate a umoriștilor, îl cunoscusem tot la unul dintre festivalurile de umor. Și am acceptat cu bucurie invitația domniei sale de a parcurge drumul împreună, întrucât știam deja că nu va fi un simplu drum, ci o incursiune în istoria, geografia și cultura poporului român. Incluzând aici și pe frații noștri basarabeni. Întrucât nu ne mai văzusem de 4 ani (de la festivalul de umor din Buzău – „Cât e Buzăul de mare”, al cărui neobosit organizator este), noutățile și veștile pe care mi le-a dat au fost multe. Mi-a spus cu bucurie că, numai cu o seară înainte, primise vestea că va fi investit cu titlul de cetățean de onoare al orașului Soroca din Basarabia. Încă din 1990, imediat după revoluție, eforturile și acțiunile domniei sale în vederea străngerii legăturilor dintre cele două țări au fost multe și eficiente, iar vestea aceasta a venit ca o recunoaștere oficială a tuturor meritelor sale. Mi-a dat cele mai recente cărți ale sale (dintre care una premiată și la Alba Iulia), mi-a spus ce proiecte are în lucru (cel mai interesant mi s-a părut construirea unei biserici în Basarabia, împreună cu bunul său prieten, **Părintele Mihail Milea**), toate acestea, evident, în timp ce conducea. Dar înainte de asta, avusese grijă să-mi „planteze” o papornică-n brațe, plină cu de toate bunătățile, de la bomboane de peste Prut, covrigi de Buzău, mere, banane, până la celebrii cârnați de Pleșcoi – de piatră să fii și tot nu reziști! Dacă mai pun la socoteală și bucătăria exemplară ardelenască pe care am tot gustat-o pe parcursul șederii la Alba, nu m-aș mira să fiu nevoită să-mi schimb ușa apartamentului. Sper ca banii de la premiu să îmi ajungă.

Am parcurs drumul printr-un peisaj mirific, mergând pe Valea Buzăului, într-o splendidă zi de vară. Am mai oprit din loc în loc să facem fotografii. Simțeam că nu mi-ajung ochii să mă uit în toate părțile, mai ales că domnul Sălcuțan mă tot dirija: „Acum te rog uită-te în dreapta!” Și nu trecea multă vreme și mă puneam să mă uit în stânga. Sau în spate sau mai la vale sau mai la deal. Cunoștea drumul piatră cu piatră, îmi spunea dinainte ce urmează să îmi arate, un copac care îi place, sau o casă părăsită care până nu demult era plină de flori. Nemaiavând nicio floare, a tras concluzia că stăpâna, o bătrânică, probabil murise. În locul florilor, crescuseră bălării. În locul bătrânei, o necunoscută, rămăsese o dără de lumină, o urmă în amintirea cuiva. Mi-a vorbit companionul meu despre multe, despre doamna Neaga, despre regi, despre războaie, povești de viață, povești de istorie, aruncându-mă în alt timp. Mi-a arătat locul în care se întâlneau ciobanii odinioară să facă schimburi, să facă preparate. Dar nu mai știu ce nu mi-a povestit!

Ajunși la Lancrăm, localitatea natală a poetului și filosofului **Lucian Blaga**, mi-a propus să vedem Muzeul Blaga. Pe care dumnealui îl mai văzuse, dar eu nu. Evident că am acceptat. Aici, altă istorie, altă poveste, alt timp. Mă emoționez de câte ori calc pe urmele oamenilor mari. Și aproape mă sfiesc să calc, de parcă aș săvârși o impietate. Muzeul este, de fapt, casa părinților lui Blaga (după cum se știe, provenea din familie de preoți), căci Blaga nu a avut niciodată o casă a lui. În apartamenul din Cluj în care a locuit ultima dată, unde e o placă memorială care amintește de acest lucru, stătuse cu chirie. I-aș întreba pe cei care cred că împărașesc lumea construindu-și o mie de case cu un milion de camere, ce părere au, cam câte case ar mai trebui să construiască, pentru a egala „moștenirea” pe care a lăsat-o Blaga cel puțin nouă românilor, asta ca să nu zic omenirii? Câte milioane de camere ar mai trebui, ca să egaleze un singur vers de-al lui Blaga: „Eu nu strivesc corola de minuni a lumii...” ? Curtea muzeului avea vreo 4 cireși

copți, atât de frumoși. Doamna care ne-a fost ghid ne-a spus că sufletul acelui Muzeu fusese doamna Elena Anghel, până să se mute la Consiliul Județean. Ea fiind, după cum s-a declarat, îndrăgostită de Blaga. Ghidul nostru ne-a spus și povestea versului scris pe frontispiciul uneia dintre clădiri: „Laudă semințelor, celor de față și-n veci tuturor!” Se pare că ceea ce l-a inspirat pe Blaga să scrie acest vers au fost semințele pe care și le lua în buzunar atunci când pleca să-și viziteze muza – doctoriță stomatolog și pictoriță – **Elena Daniello**.

În fine, ajunși la Alba, am fost întâmpinați cu multă căldură de gazde – doamna Elena Anghel, neobosita și inimoasa, și domnul **Dorel Lazăr**, simpaticul și haiosul. Am fost repartizată în cameră cu **Florina Dinescu**, soția regretatului doctor **Mircea C. Dinescu** – pe care, de asemenea, îl întâlnisem o dată la un festival la Mizil. Pe care l-am admirat că, deși era în fază terminală de cancer, a stat în picioare la festival, neîndrăznind să ridice vreunul dintre tinerii care ocupau locurile, a urcat pe scenă să-și ia premiul, a spus câteva cuvinte, parcă și o epigramă, și abia apoi a plecat. La vreun an, avea să plece definitiv.

După masa de prânz (că n-a fost chip să conving gazdele că eu mă îndopasem tot drumul), servită la restaurantul „Cetate” al hotelului cu același nume, în care eram cazați, în zona istorică a Albei Iulia, am intrat în programul propriu-zis de festival. La ora 16 (am apreciat punctualitatea nemțeacă), a avut loc deschiderea, în Sala Marii Uniri de la 1918, apoi, la Muzeu, vernisajul unei expoziții de caricatură a unei personalități locale (trecute nu demult la cele sfinte) despre care am înțeles că fusese foarte iubită și apreciată– **Eugen Handelsman**, căruia apropiații îi spuneau Handy. La acest punct, trebuie spus că ardelenii merită toată stima pentru felul în care știu să-și omagieze valorile locale. Și pentru felul în care știu să prețuiască valorile și să le protejeze.

Pe parcursul festivalului, la ore bine stabilite, studenții academiei Popa's, înființată de Maestrul Caricaturist **Ștefan Popa Popa's**, au făcut, gratuit, caricaturi participanților la festival. Eu, ca și acum doi ani, cum nu mă pricep să dau din coate, am rămas tot necaricaturizată. Păi nu-s eu caricatură destul? După ieșirea de la expoziție, întrucât mai rămăsese ceva timp până la cină, oamenii au ales un program în funcție de preferințe. Am zăbovit un pic prin Piața Toboșarului, împreună cu epigramiștii **Laurențiu Ghiță** (București), **Vasile Larco** (Iași) și **Eugen Albu** (Cluj), am asistat la cum erau caricaturizate moacele altora, l-am salutat pe **Mihai Viteazu**, cu tot cu cal, ne-am amuzat fotografiindu-ne cu anonima doamnă de fier plantată pe la mijlocul pieței, întoarsă cu spatele la statuia domnitorului, de parcă tocmai plecase supărată de la dânsul, apoi drumurile ni s-au despărțit, pentru un timp. Companionii noștri s-au dus la o bere, iar eu, împreună cu Eugen Albu, am intrat în biserică (de fapt, Catedrala Reîntregirii, sau Catedrala Încoronării, cum i se mai spune, cu hramul **Sfinților Mihail și Gavriil**, un simbol al unității noastre naționale); prea se auzea frumos de afară Acatistul **Maicii Domnului**. Am preferat să participăm. Din păcate, nu până la sfârșit, întrucât nu voiam să stricăm programul participanților. Venea doar masa, deh!

Și doar masa n-ar fi fost nimic, dar înainte de aceasta, ne-a așteptat o surpriză interesantă de la Jidvei. Doar ce ne așezasem, când am văzut o tânără și draguță domnișoară, cu microfonul în mână, printre mese. Zic: „Hai! Ne-au adus și dizeuze!” Când colo, domnișoara... era ea tânără și frumoasă, dar se pare că mai era și deșteaptă, fiind inginer tehnolog la celebra companie de vinuri „Jidvei”. Lecția pe care ne-a predat-o domnișoara inginer s-a referit la degustare. Ne-au fost servite 4 soiuri de vinuri, printre explicațiile dumneaei: Fetească Regală (o combinație de Fetească Albă cu Grasă de Cotnari), Pinot Gris (gama Grigorescu), Sauvignon Blank și Riesling Italian, în ordinea menționată. Eu n-am gustat decât Fetească Regală și Rieslingul Italian; dacă m-aș fi aruncat și la celelalte, cred că m-ar fi adunat colegii epigramiști de sub masă și, nu de alta, dar nu voiam să le dau prilej de inspirație pe un an de zile. Și-așa după Riesling, începusem să văd fluturași. Dar trebuie să recunosc că mi-a și plăcut acest din urmă soi, deși am fost un pic dezamăgită că nu s-a servit și un vin roșu, preferatul meu.

În niciun caz dacă „ne-am îmbătat”, nu înseamnă că ne-am terminat programul. Abia după cină a început. Păi ce, ne-au dat să mâncăm și să bem degeaba? Participanții au fost împărțiți în două grupuri, unul rămânând la Alba, la restaurant „Cetate”, celălalt, din care am făcut parte și eu, mergând la Sebeș, la un local intitulat „Leul de aur”. Clădirea cu pricina este veche de 500 de ani, fiind, însă, renovată. Evident, nu ne-am dus tot să mâncăm, ci pentru a susține lecturi publice în fața celor doritori. La „Leul de

aur” am avut vreo 15 persoane ca public (cam câți eram și noi), un public receptiv și doritor de a asculta literatură umoristică. Seara a fost chiar interesantă și frumoasă. Cu doi ani în urmă, fusesem la Blaj, în același scop, unde ne-a onorat cu prezența chiar Primarul Blajului. După ce ne-am întors, fiind deja târziu și fiind obosiți după o zi plină, ne-am retras fiecare în camerele noastre.

A doua zi, după micul dejun, programul a început cu aniversarea cunoscutului umorist clujean **Cornel Udrea** – 65 de ani (împliniți în martie) și 70 de cărți. Doamne, cât pot scrie unii! De unde atâta inspirație, mă întreb. Cornel Udrea scrie în principal proză umoristică și teatru (are piese jucate pe marile scene), însă anul acesta, printr-o carte de epigrame, a intrat și-n rândurile epigramiştilor. Au rostit alocuțiuni domnii **George Corbu** – Președintele Uniunii Epigramiştilor, totodată Președintele juriului la concursul Alb-Umor, Ștefan Popa Popa's – celebrul caricaturist și **Aurel Pantea** – Conferențiar Universitar și critic literar. Am aflat, cu această ocazie (dar mai știam și dinainte, întrucât îl mai întâlnisem de vreo două ori), cât de apreciat este SPP în străinătate, iar la noi aproape că trece nevăzut (în ciuda staturii sale deloc sghinașe). Lucru valabil, din păcate, nu doar în cazul său. Printre altele, are o expoziție la Vatican și a fost primit de însuși **Sancțitatea Sa Papa**. La Alba, acum doi ani, m-a impresionat povestea sa despre cel căruia îi poartă recunoștință veșnică și în memoria căruia a instituit un premiu, fără de care „eu n-aș fi fost ceea ce sunt acum”. Omul respectiv (ce păcat că i-am uitat numele) i-a oferit cândva o sumă mare de bani, investind în talentul pe care îl descoperise și în care credea, pentru a merge să studieze la Paris.

Cu mențiunea: „Banii o să mi-i dai tu când vei putea, când vei ajunge celebru și bogat”. Popa's n-a mai apucat să-i restituie banii, întrucât acest om generos a fost chemat la Domnul, dar, simțindu-se dator, an de an oferă un premiu unui tânăr talentat în caricatură, în memoria binefăcătorului său, considerând că astfel îi restituie ceea ce a primit. Maestrul e hotărât ca acest premiu să fie acordat cel puțin cât va fi el în viață. Iată un gest care arată că a înțeles atât de bine că atunci când primești, trebuie să oferi și tu. La adresa oficialităților culturale, are, în schimb, numai *cuvinte de laudă*. Vorbind despre literatură, s-a exprimat franc: „Destinele literaturii române la ora actuală sunt conduse de o gașcă de golani”. Ceea ce nu-i departe de adevăr. Colegii epigramiști au făcut pe loc epigrame Maestrului Cornel Udrea, inspirate toate. Voi exemplifica numai cu cea dedicată de Vasile Larco: „*Urare de nemurire pentru maestrul Cornel Udrea: A depă'it 'aizeci 'o cinci de ani./ Pot spune că-i bărbat matur de-acum./ Prieteni are, nicidecum du'mani/'i vreau să se citească 'i postum!*”

La final, evident, a vorbit sărbătoritul. Care, spre disperarea doamnei Anghel, a mai dat-o și-n bancuri, mai cu, mai fără perdea. E! Pe alea nu vi le spun. Dar nici nu știți ce pierdeți.

Cea de a doua personalitate care ar fi trebuit omagiată este Deputatul (fost) **Ștefan Cazimir**, umorist și dumnealui. Din păcate, domnia sa apucase să-și ia un bilet la stațiune înainte să fie anunțată data festivalului. M-aș fi bucurat să-l revăd, un mucalit, un spirit fin și care, pe deasupra mai și cântă frumos. Domnul Corbu mi-a povestit că, uneori, când se întâlnesc, se amuză amintindu-și dubla cacofonie (intenționată, desigur) dintr-un text al meu (citit la festivalul de la Buzău, în 2008): „Că calu' ca calu'...” (replica unui țăran ce se apăra în instanță). Îmi amintesc că, atunci, domnul Cazimir a fost foarte entuziasmat, întrebându-mă cât mi-a luat să descopăr o asemenea dublă cacofonie (dumnealui, care a studiat atent opera carageliană, mi-a spus că acestea sunt foarte rare și mi-a dat exemplul de vreo două). I-am răspuns că nu m-am străduit deloc, mi-a venit pur și simplu, poate pentru că, trăind în copilărie la țară, limbajul țărănesc îmi e destul de familiar. Și cred că nu e „invenția” mea, deși poate că dumnealui a auzit-o la mine prima dată. Dacă n-a uitat-o, înseamnă ceva...

Florentina Loredana DALIAN
Slobozia, 11, 12 iunie 2012

(continuare în pag. 21)

Alb-Umor la Alba Iulia

Festival Internațional de literatură umoristică, fotografie și caricatură, 08-10 iunie 2012

(urmare din pag. 20)

După acest moment aniversar, am luat o scurtă pauză, apoi am mers să vizităm Cetatea și să asistăm la schimbarea gărzii. Le mai văzusem și cu doi ani în urmă, dar niciodată nu mă satur de lucrurile care-mi vorbesc de trecutul nostru. Un istoric local ne-a fost ghid, un om pasionat de munca sa, lucru lesne de constatat de noi văzându-l/ auzindu-l cum tot drumul de la Hotel la Cetate, pe o vreme caniculară, a vorbit, dându-ne cât mai multe detalii, timp în care mergea cu spatele pentru ca noi să-l putem auzi. Mă mai repezeam spre el să-i semnalez vreun stâlp, vreun alt potențial pericol, până când am înțeles că drumul acela îi era atât de cunoscut încât ar fi putut să-l facă nu doar cu spatele, ci având și ochii închiși în timp ce circula în marșarier. M-a surprins abilitatea cu care ocolea obstacolele în timp ce povestea și mergea înapoi.

Am parcurs traseul celor trei fortificații, Muzeul Național al Unirii, Catedrala Romano-Catolică și Catedrala (Ortodoxă) Reîntregirii, am intrat prin poarta pe care au intrat Regele Ferdinand și Regina Maria la încoronare (și iar îmi venea să zbor, considerându-mă nedemnă de a călca pe acele locuri). Erau începute lucrările de excavare la zidurile cetății, o lucrare imensă care, se pare, a fost finanțată din fonduri europene. M-a impresionat în mod deosebit cetatea, atât de durabilă, atât de solid și inteligent construită, iar domnul istoric mi-a confirmat impresia, spunându-ne că aceasta nu fusese atacată niciodată. Era, pur și simplu, dezarmantă pentru orice potențial cotropitor. Tremură carnea pe mine când mă gândesc ce oameni mari au putut construi lucruri atât de mari! Din păcate, în unii nu tremură nimic, poate doar creierul ajuns în fază gelatinoasă. Am aflat cu stupeoare și indignare că ruinele celei mai vechi biserici creștine (în jurul anului 950) de pe teritoriul ardelelenesc (dată la iveală, odată cu săpăturile, între zidurile cetății) au fost distruse la comanda unui fost ministru al (in)culturii, pe numele său Kelemen Hunor, sub pretext că terenul de sub ea era al „lor”. Să răzi sau să plângi? Propun varianta a treia: să dai cu biciul!

Noroc că mai există și frumusețe pe lume, și oameni frumoși, altfel am fi murit demult. Spectacolul de schimbare a gărzii (care are loc în fiecare sâmbătă și duminică) – căci este cu adevărat un spectacol, poate cea mai mare atracție turistică din zonă, a fost un regal. Mai mult decât pot spune eu, o spun imaginile. Ținuta soldaților nu este cea românească, ci specific austriacă, având în vedere că, odinioară, a existat ocupația imperiului pe care n-am chef să-l numesc. Cei mai impresionanți sunt caii, din rasa Vladimir, rasă solidă folosită în trecut de trupele rusești la cârat echipamentul de război. Însă, pe cât sunt de solizi, pe atât sunt de eleganți în mișcări. Atunci când merg, par că dansează. Când i-am văzut prima dată, acum doi ani, pur și simplu „mi-au picat cu tron”. Au acești cai o frumusețe și o eleganță rară. N-am mai fost la momentul culminant – salva de tunuri – întrucât mai fusesem o dată, în 2010, iar după zgomote puternice nu mă înnebunesc. Am regretat că nu mi-am luat antifoaanele de la serviciu, să pot asista, totuși, la ceremonie, fără să am sentimentul că vine sfârșitul lumii și începe de la urechile mele. Nici în celula lui Horea n-am mai fost, o văzusem data trecută, mă întristasem cât să-mi țină pe mai mulți ani. Destul că am revăzut locul execuției prin tragere pe roată. De la domnul istoric am mai aflat despre biserica ce a fost construită în memoria fiului lui Iancu de Hundoara (Matei Corvin) într-o gară din apropiere (am uitat numele) și care de atunci și până în zilele noastre păstrează un obicei: în fiecare zi, clopotul mic, bate la ora 12, în amintirea sa. Fără cuvinte! Noroc că pe Matei Corvin „și-l revendică” atât ungerii cât și românii, din motivele cunoscute, altfel probabil clopotul mic ar fi dispărut demult, cu biserică, cu tot.

Iar masă, iar caricaturi, apoi, de la 17:30, ne-am deplasat la Alba Mall unde a avut loc spectacolul de gală și premiarea câștigătorilor. S-au acordat premii la mai multe categorii: epigramă, fabulă, parodie, proză scurtă, fotografie. Iar Academia Popa's a acordat premii pentru caricaturiști. Proza scurtă a fost singura secțiune la care nu s-au acordat toate premiile (premiul I și nici mențiune sau premiu special). Astfel, mi-am explicat de ce, cu texte relativ slabe, am obținut, totuși, premiul II. Unul dintre membrii juriului (doamna dr. Elis Răpeanu) mi-a confirmat într-o discuție bănuiala mea: textele la proză umoristică au fost cât se poate de slabe, în general. Poate și pentru că, așa cum remarcă și Cornel Udrea, proza umoristică se scrie foarte greu. În opinia mea, mai greu decât asta se scrie numai teatrul-comedie.

În imensul hol de la parter, a fost și o expoziție de caricatură veche pe care o adusesse Popa Popa's. Precum și

câteva caricaturi executate cu măiestrie de domnia sa. Dintre toate, cea mai remarcabilă mi s-a părut a lui **Luciano Pavarotti**. La un moment dat, epigramistul **George Petrone** din Iași, un domn tinzând spre 80 de ani, un adevărat cavalier de altă dată, pe care îl cunoscusem în 2007 și l-am revăzut, cu bucurie, abia acum, deși am păstrat o legătură epistolară (din Paști în Crăciun, cu haltă la Florii), m-a întrebat dacă m-am văzut în fotografie. Emoționată, mă gândeam că mi-o fi făcut și mie Maestrul Popa's vreun portret, fără să știu. Când colo, șugubățul domn Petrone m-a purtat în fața unei reclame la TV Alba, făcută de o domnișoară (doamnă) care îmi semăna. Cei intervievați au fost în consens cu domnia sa, drept pentru care au ținut morțiș să mă pozeze cu sosia. E drept, sosia mai tânără, mai drăguță și mai „contrafăcută”, în expresia aceluiași domn Petrone. După premiere, ne-am retras la hotel unde, evident, am luat cina. M-am folosit de prilej pentru a difuza câteva reviste „Helis” și cărți personale. Epigramistul basarabean **Gheorghe Bălici**, funcționar la Primăria Orașului Chișinău, a remarcat prezențele de peste Prut în revista „Helis”. L-am amenințat că, într-o zi, voi călca și eu prin Chișinăul acela (de se va hotărî Vitalie să-și pună în aplicare amenințarea) și ne-am promis o revedere la el „acasă”.

Cum afară abia acum, seara târziu, era o temperatură suportabilă, vremea splendidă, iar eu nu m-aș fi dus în cameră nici picată cu ceară, am propus celor doi vecini de masă ai mei – domnii George Corbu și Mihai Săluțan – să facem o plimbare prin împrejurimi, propunere care a fost primită cu entuziasm și, evident, votată în unanimitate. Am reluat traseul de mai devreme, de data aceasta noaptea, am mai primit niște lecții de istorie de la cei doi companioni ai mei, unele mi le amintesc, altele le-am uitat. George Corbu mi-a vorbit cu mult entuziasm despre personalitatea **Reginei Maria**, despre cât de mult a însemnat diplomația ei pentru destinul țării noastre. Prin contrast, Mihai Sălcuțan mi-a pomenit de Jacqueline Kennedy, căreia Charles de Gaulle care, prin serviciile sale de spionaj, aflase cam la ce se deda madam încă din timpul vieții soțului ei (vorbim de președinte, nu de armator), i s-a adresat în plină recepție, cu sute de urechi ațintite asupra lor: „Încercați, doamnă, să vă ridicați la înălțimea rolului pe care istoria vi l-a hărăzit”. S-a înălțat, sărăcuța, până la Onassis.

Am fost să revedem din nou Catedrala (cea ortodoxă), cu toată frumusețea din jur: iarbă, flori, mulți trandafiri înfloriți. Un fapt inedit: la ora aceea (trecut de 10 noaptea), cineva uda de zor iarba din curtea Bisericii cu un furtun pe care-l muta când pe o parte când pe alta. Astfel, am înțeles de ce iarba și florile păreau luate din cărțile de povești. În timp ce ne retrăgeam spre hotel, am trecut pe lângă o cișmea unde se oprise o doamnă cu un câine căruia îi dădea să bea din palmele sale, făcute căuș, în ciuda faptului că era destulă apă în jurul cișmelei. Domnul George Corbu, delicatețea întruchipată, un sensibil și un rafinat, nu doar a observat și apreciat în sinea sa gestul, dar a ținut și să se exprime verbal: „Câtă gingășie, câtă dragoste într-un asemenea gest! Să nu lași nici măcar un câine să bea de pe jos!”.

Ne-am dus la somn, iar dimineața, după micul dejun, am plecat fiecare spre a sa casă. Pentru mine, însă, aventura nu s-a terminat. Am mers să revăd Mănăstirea Sâmbăta, unde am stat un timp și la slujbă, am aprins o lumânare la mormântul **Părintelui Teofil Părăian**, apoi am mers (eu, pentru prima dată) la Mănăstirea Ciolanu. Am intenționat să vizităm și o fostă mănăstire, devenită Biserică de mir, cu hramul **Sf. Dumitru**, dar am avut acces numai până la gard. Mi-am plasat ochiul în spațiul dintre două scânduri și am reușit să văd construcția destul de interesantă, din cărămidă ce părea netencuită. Dacă greșesc, iertare! În mintea mea, se poate. Mihai Sălcuțan a vrut să îmi arate o cascadă, la care eu am refuzat cu înverșunare să cobor, fiind încălțată mai degrabă ca de bal decât de coborâri montane.

În fine, ajunși la Buzău, am făcut transferul bagajelor și p-aci ți-e drumul. M-am oprit direct la vot. La ora la care scriu, eu n-am aflat rezultatele finale ale alegerilor (nu am timp să mă informez pe astfel de teme; apoi, datoria mea a fost să votez, nu să mă zgâiesc la exit-poll-uri), dar, indiferent cine a câștigat, îi felicit (c-așa-i politicoș) și le transmit un mesaj-întrebare: Domnilor, doamnelor, credeți că s-ar putea organiza și la noi un festival, chiar dacă nu de anvenrgura celui de la Alba, prin care să ne facem cunoscut orașul, județul și valorile sale? Vă asigur că întrebarea **nu** este retorică! Aveți o responsabilitate față de cultura acestui popor care n-a fost unul de tâmpiți, dar care tindă să devină. Sau ne profilăm pe festivalul berii, fasolei cu cârnați (electorali) și altor mici? Eu cred că nu. Dumneavoastră?

Cronică de Stână – 13

Cireșe coapte

Această cronică se vrea o combinație 2 în 1. Am lăsat să treacă timpul, am uitat, dar – cum, necum – va trebui să scriu ceva (din realitate, din imaginație, nu contează), dacă vreau să n-o încasez de la Dobre. Mai ales că i-a intrat în cap că trebuie să-l ascult (și are dreptate!) după ce cronica anterioară (imaginară, după cum, probabil, ați înțeles) am scris-o instigată de dumnealui. Că ce să facă omul, se plictisea mergând pe stradă și ce și-a zis? Să-i mai dea o temă Loredanei. Ea, obișnuită să-și facă temele (uite-așa ne deformează școala!), a executat. Ce-a ieșit, a ieșit...

Duminică, 27 mai a.c., am mers la stână cu Dobre, Costel, Teo(harie) și Vasile Aionesei. Sâmbătă, 02 iunie, cu familia (aproape reîntregită, mai puțin Georgi) Buzu:Sașa, Creola și Vitalie. Sașa e un pitic de vreo trei ani care, în urma drumului la Maltezi, am aflat că cere mereu să mai meargă la plimbare cu „fata cu mașina roșie”.

La „ieșirea” din mai, am citit, am conversat, am și scris ceva. La cea din iunie, ne-am jucat, că doar trebuia să dăm în mintea lui Sașa. La ambele – am cules cireșe coapte. Prima dată, când ne-am dus în livadă, Florin ne-a spus că e primul an în care mănâncă și el cireșe din recolta proprie, asta datorită sistemului sofisticat anti-graur pe care și-l instalase: câte-o cioară moartă atârnată de creanga fiecărui pom. Sinistră imagine, un fel de pădure a spânzuraților. Ecologista din mine, grijulie cu fauna patriei, s-a indignat, însă degeaba. Florin susține sus și tare că numai astfel ne putem bucura de recolta de cireșe. Eh, stomacul cere sacrificii! De artă, nu mai vorbim!

Vasile ne-a tot desenat la portrete. Cu mine nu știu ce-o fi avut, de m-a făcut urâtă și bătrână. Așa zice mama care, văzând portretele lăsate undeva pe o masă, a amenințat că pune ea mâna pe domnul Aionesei, că ea n-a făcut așa arătare. „Asta a fost viziunea artistului, mamă.” „Ce viziune?! O să-și schimbe viziunea când o da ochii cu mine!” Păzea, dom' Vasile! Să nu te pui niciodată c-o mamă, care, la fel ca și cioara – că tot suntem la capitolul cu pricina – își vede puii frumoși (și deștepți, se-nțelege). Ori, dacă te pui, îți asumi riscul. Cum spuneam, arta cere sacrificii. Ca s-o consolez pe mama, i-am spus să zică mersi că pictorul nu e adeptul artei cubiste. Atunci să fi văzut arătare!

Când merg cu băieții, nu prea mă simt răsfățată. În schimb, Creola, ca o mămică grijulie, obișnuită să-i dădăcească pe toți, m-a luat și pe mine de suflet (chiar dacă vârsta m-ar îndreptăți, mai degrabă, pe mine să-i fiu mamă) și m-a lăsat să mă odihnesc în timp ce ei împușcau la ciori și mi-a cules cireșe, mușețel, pelin, coada șoricelului.

Sașa plimba o cioară de aripă, de colo-colo. L-am întrebat dacă e vie sau moartă. Răspunsul a fost magistral: „E și vie, e și moartă”. Era vie, întrucât mai mișca, dar moartă pentru că fusese împușcată și era în curs de a-și da duhul. M-am răstit la Florin, să-i mai tragă o alice, să n-o mai lase să se chinuie. Nu-mi plac lucrurile făcute pe jumătate. Și vii și moarte, cel mai adesea așa lăsăm cele din viața noastră. Iubirile, pasiunile... nici nu le lăsăm în viață, nici nu le omorâm. Le dăm în cap, apoi așteptăm cu lașitate să-și dea singure duhul. N-avem curajul să dărâmăm până la capăt. Apoi le târâm de-o aripă, așa, vii și moarte în același timp, de-a lungul existenței noastre. Odată cu ele, și noi, jumătate trăim, jumătate murim. Doar că nu ne mai dăm seama. Viața și moartea conviețuiesc la-nțelegere printr-un pact tacit. Dacă întrebi un adult despre ceva – indiferent ce – dacă e viu sau mort, îți va răspunde ori, ori. Copiii au darul de-a surprinde mai fidel realitatea, exprimând-o fie și prin acest paradox – *E și vie, și moartă* – paradox care în mintea lor încapă.

Privindu-l pe Sașa, copil de oraș, cât de fericit era să se tăvălească prin țărână, să se lase lins de Rex și ceilalți câini, să zburde în voie printre bălării, uitând de foame, de sete, de părinți, mi s-a confirmat încă o dată teoria că omul încă mai simte dorul primordial de comuniune cu natura și toată suflarea. Orașul ne schingiuește între betoane.

Iată de ce, Florine, de noi n-ai să scapi așa curând. Decât dacă ai de gând să folosești pușca aia cu alice, cu care te dai mare la ciori.

Florentina Loredana DALIAN

Slobozia, 18/ 19 iunie 2012

Personajele unui roman nu seamănă între ele. Fiecare are înfățișarea lui proprie și personalitate unică. Dar toate personajele pot fi alterego-uri ale autorului.

Eu nu-mi planific niciodată câte pagini va avea următorul meu roman. Subiectul este cel care dispune, astfel încât romanul să nu fie nici expedit, dar nici să cuprindă lungimi nejustificate care obosesc cititorul.

Poate fi asemuit romancierul cu Creatorul? Poate, numai dacă l-am ridica prea mult pe unul și L-am coborî tot atât de mult pe Celălalt.

Un roman se împlinește cu părerea cititorului după ce acesta îl va fi lecturat.

În condițiile în care unii critici organizează colocvii pentru a vorbi despre roman, în special despre cum se scrie un roman, atunci prozatorii ce fel de colocvii să mai organizeze? Pe ce temă?

Eugen Negrici descoperă un obicei care încă se mai obișnuiește și în zilele noastre. Unii critici sancționează automat cel de-al doilea volum al unui autor, oricât de bun ar fi el, pentru ca prozatorul să afle astfel cine este stăpânul!

Atunci când îți lipsesc banii pentru un meniu, chiar și pentru un covrig, este recomandabil să citești romanul „Foamea” al lui Knut Hamsun. După care cu siguranță te vei simți mult mai bine!

Scriitorii sunt privilegiați de semenii lor fiindcă ei știu să povestească, iar lui Dumnezeu îi plac povestile. (Adaptare după Leon Volovici).

Tăcerea devine stânjenitoare când între doi parteneri, deși au multe lucruri să-și spună, a apărut un sâmbure de îndoială.

Democrația, rău înțeleasă, poate genera din interior forțe care să se manifeste contra ei, care să o amenințe și care pot fi mai puternice decât forțele din exterior.

Responsabilitatea pentru stilul folosit îi aparține în totalitate autorului atunci când se folosește persoana a treia.

Literatura se predă în școli de profesori de literatură. Și trebuie subliniat: „de profesori”, nu de profesori iubitori de literatură. Aceștia, după ce au dat niște examene și au obținut o diplomă, au uitat să mai citească o carte. Și atunci cine să le insufle elevilor dragostea pentru lectură? Și în aceste condiții, o reformă de unde ar trebui să înceapă?

Este adevărat că într-o democrație orice individ are dreptul de a-și expune punctul de vedere. Dar asta nu înseamnă că oricine are dreptul să emită, într-o revistă importantă, judecăți de valoare de genul: “Mie mi se pare ca avem o literatură restantă, aflată în grea și prelungită penurie”. De ce, domnule A.D.

I. NEȘU

Opinii discutabile (VI)

gândești dumneata astfel? Ori ai trăit până mai ieri tocmai în Alaska și nu ești informat, ori vrei să ieși în evidență prin altceva decât prin propriile realizări. O literatură care a produs numai într-un an romane ca: *Matei Brunul*, *Cartea Șoaptelor*, *Ploile amare*, *Viața lui Kostas Venetis* sau *Acasă, pe câmpia Armaghedonului* nu poate fi o literatură aflată în “grea și prelungită penurie”. Decât, Doamne, ferește...

Cineva se plângea că se află în gol de producție pentru că nu are o temă și că din cauza asta este foarte nefericit. Pe adevăratul romancier îl caută tema, el nu trebuie să depună nici un efort în acest sens. În cazul unui istoric, al unui teolog, al unui eseist este cu totul altceva. Își alege tema, se documentează și apoi scrie.

E.A.Poe: “valoarea unei povestiri stă în ultimul ei rând!”. Ultima frază a unui text are importanța ei. Dar nu are exclusivitate!

Borges: “Odată ce am subiectul, începutul și sfârșitul visului, nu-mi rămâne decât să ghicesc ce se întâmplă între aceste puncte...scriind, trebuie să mă gândesc la cititor... să nu-i propun situații care nu-l interesează...”. Știa bătrânul, ce știa!

Nu este neapărat necesar ca tinerii intelectuali români să fie ghidați de bătrânii securiști, cum afirma undeva domnul Mircea Mihaieș, dar când 15 sau 20 de parlamentari reprezentând minoritățile, pot influența prin votul lor viitorul celor 20 de milioane de români, nu este corect ca acești tineri să aiba dreptul la o părere a lor, personală? Și fără să fie acuzați de xenofobie, antisemitism, etc?

Nu contează ce meserie ai pentru a fi purtătorul unei convingeri religioase. De ce prozatorii ar face excepție? Important este ca, având sau nu o convingere religioasă, să respectăm convingerea celui alt, mai ales atunci când este diferită de a noastră.

Un scriitor nu este patriot neapărat atunci când își strigă ale lui crezuri politice în piață. Când agită o pancartă sau folosește o goarnă. Un scriitor este patriot prin ceea ce scrie, mai ales atunci când din scrierile sale rezultă opere valoroase. Un atribut care nu este la îndemâna oricui.

Scriam într-un roman că pe cititorii cu o instrucție modestă îi interesează în primul rând cine se ascunde în spatele personajelor. Mi se întâmplă în ultima vreme să observ că acest aspect este valabil și la case mai mari. Motiv pentru ca să le reamintesc unul dintre principiile tehnici romanului modern. Persoanele reale pot constitui puncte de plecare, dar nu pot fi personajele unui roman.

Numele este primul cusur al omului, îl face să se deosebească de ceilalți! (Varujan Vosganian). De câte ori ai dori să ai un nume comun care să se piardă printre celelalte! Nu întotdeauna este și bine să ieși prea mult în evidență.

Un prozator serios nu scrie cu gândul că viitorul lui roman va fi neapărat nobeliabil!

Ca să fie valoros, un roman nu trebuie să se bucure neapărat de un mare succes de public, dar nici insuccesul nu este o garanție.

Un romancier nu poate fi iubit pentru cărțile sale. Poate fi cel mult respectat.

Realitatea înfățișată de un prozator este alta decât realitatea de la care a plecat. Dacă aceeași realitate inspiră un alt artist sau poate mai mulți, ea se îmbogățește, câpătând alte nuanțe și alte atribute, devenind astfel, mult mai durabilă în timp.

Borges: De cum am început să văd, am și început să-mi pierd vederea. Așa cum și noi, ceilalți, cu mai mult sau mai puțin har, cum ne-am născut, am și început să murim.

Daca am reține totul în mintea noastră, tot ce ni se întâmplă și tot ce visăm, ori am trăi foarte puțin, ori, cu timpul, am înnebuni.

Când terminăm de expus o frază, începutul ei aparține deja trecutului.

Borges: Numărul elementelor ce compun Universul e limitat și, în mod necesar, combinațiile trebuie să se repete. În fond, care este principiul de funcționare al calculatorului? O combinație infinită de două cifre, zero și unu!

Deși recunoaște că a greșit în cartea “Metamorfozele romanului”, scrisă în urmă cu peste un deceniu, domnul Nicolae Manolescu insistă în eroare, ceea ce demonstrează că dl. N.M. nu are nici acum o idee clară despre ce înseamnă romanul. Chiar și insistența asta spune ceva.

Un romancier este întotdeauna un luptător solitar. Indiferent câte romane a scris, el o ia întotdeauna, mereu, de la început. Ca un Sisif.

Orice romancier se distanțează în timp de romanele lui. Într-atâta, încât atunci când le recitește, el se comportă ca un cititor obișnuit.

Centrul unui roman sau punctul G, ca să-l parafrazăm pe Orhan Pamuk.

Cum adică să nu scrii din plăcere? Atunci apucă-te, domnule, de altceva! A nu simți plăcere, a nu simți satisfacția unei pagini reușite, chiar dacă, la o adică, este reușită numai pentru tine, este ca și cum ai scrie note informative, este ca și cum ai pregăti o teză pentru un examen numai pentru a-l trece, nu că te-a și captivat subiectul respectiv.

Titî DAMIAN, FIDELITATEA LECTURII – ÎNTÂMPINĂRI

Florentin Popescu este o persoană atașată cultului prieteniei, relației sincere, dezinteresate și altruiste între semeni și dă expresie acestei stări de spirit, iar cuvântul „prieten” și sinonimele sale se regăsesc frecvent în osatura întregii cărți. Recenzentul alege cele mai semnificative creionări din portretele multor creatori ai frumosului literar și plastic: D.R. Popescu, Ion Gheorghe, Tia Peltz, Constantin Turturică, Florin Costinescu, Bucur Chiriac, Passionaria Stoicescu, Al. Piru, Dumitru Pricop, Gheorghe Istratie, Vasile Blendea, Grigore Vieru. Despre ultimul din această înșiruire de nume cunoscute se revelă o personalitate literară într-un portret concentrat și expresiv: „*O ființă fragilă ca o libelulă, dar cu un suflet mare cât e Basarabia. Și în el îi adunase pe toți prietenii de dincolo și de dincoace de Prut, pentru că în inima lui Unirea se făcuse de demult, de tot, poate când se născuse.*” Aceluiași scriitor i se consacră o prezentare concentrată a cuprinsului lucrării ***Eu v-am iubit pe toți*** (două volume de istorie și critică literară). Primul volum apărut în anul 2007 reprezintă o incursiune în spațiul geografic al continentelor lumii în care sunt „redescoperiți” iluștri scriitori de talia lui Shakespeare, Rabelais, Cervantes sau renascentistul Michelangelo. Cel de al doilea volum editat în 2009 este consacrat unor scriitori români a căror operă se distinge prin valoarea ei patrimonială; sunt evidențiați prin cronici, recenzii și impresii asupra unor cărți din ultimii ani, judecâți de valoare căpătate de autor din diferite călătorii sau experiențe culturale dobândite în diverse împrejurări. Meritorie rămâne strădania autorului de a analiza cărți substanțiale pentru literatura și cultura noastră, una de referință fiind bunăoară „*O istorie a literaturii române de la origini până în prezent*, de Ion Rotaru, iar eseuil filosofic este sugestiv intitulat *Spectacolul scrisului în limba română*. Pentru autorul **Întâmpinărilor**, volum de versuri *Viul de altădată* al poetului Marian Ruscu a reprezentat o premieră în sensul că domnul Titi Damian nu îl cunoștea deloc pe scriitor, nici „măcar în treacăt”. Poetul este un elegiac, are nostalgia unui timp revolut și este, caz mai rar, chiar, poate, unic, emite concepte vechi de când lumea ale literaturii: dragostea, moartea, destinul, etc. În schimb se sprijină pe Drum, Timp, Călător, Veșnicie, Tăcere pentru a se motiva artistic. Sunt „*poeme epico-lirice de o mare acuratețe. Poetul se dovedește un maestru în mânăuirea verbului în articulații meșteșugite, care reușesc să ilustreze ingenios raportul clasic, consacrat, dintre formă și fond*”. Tradus în sentiment, acest duet inteligent al timpurilor verbale trimite la înfricoșătoarea relație: durere-așteptare-durată. Despre poetul Bucur Chiriac, cel care a scris o frumoasă carte de versuri, *Jertfă pentru înălțare*, ni se precizează că din cele o sută șaizeci și unu de poeme un număr de patruzeci și unu, deci un sfert, sunt dedicate sau sunt în postura de „În memoriam” unor nume sonore, de rezonanță din cultura românească, literatură, arta plastică, etc. O asemenea relație este foarte bine surprinsă de autorul cărții **Fidelitatea lecturii**, deoarece „, (...) *poezia vine să innobileze numele respectiv, dar și numele innobilează, deopotrivă, poezia.*” Versurile sale excelează prin teme majore ale existenței: Așteptarea, Strămoșii, Mama, Reîntoarcerea ființei iubite, Timpul, etc. Poetul percepe lumea apropiată sau mai îndepărtată, îndeosebi creatorii de frumos, Divinitatea, sub semnul mirării, iar o asemenea stare de spirit se convertește în „*bijuterii lirice șlefuite de eterna curgere a timpului și a talentului, stărnind emoții cu sentimente cu funcție cathartică*”. Romancier prolific, Ion Fercu demonstrează prin cărțile sale anvergura și amplitudinea tematică a narațiunilor sale epice, între care romanul „***Z***”. Cartea face investigații în lumea școlii, în special a corpului didactic, autorul dovedindu-se (el însuși profesor) un bun observator și analist al unui sistem de învățământ aflat încă în suferință. Romancierul utilizează frecvent cugetarea în felurile ei ipostaze despre fericire, nefericire, singurătate, libertate, dumnezeire, etc., unele astfel de ziceri sunt adevărate bijuterii literare și culmi ale paradoxului, spre exemplu: „Învenția cuplului Adam și Eva este cea mai tiranică formă de singurătate” sau „Sunt atât de liberă că mi-aș dori să am un stăpân”, etc. Ion Fercu rămâne un artistan talentat al cuvântului, un creator de argotic, de expresii pitorești al acestui limbaj. Definitorie rămâne aprecierea comentatorului cărții „*Z*”, personajul al cărui nume se reduce la ultima literă a alfabetului nostru, a 31-a, datorită unei neglijențe scriptice notoriale. Așadar „***Z***”, persiflând cu puternica forță a cuvântului, caută Edenul unei ființări, iar dacă nu-l găsește e în stare să-l roage pe Dumnezeu să reinventeze lumea, făcând el primul pas. „Despre romanul *La nașterea mea a căzut o stea* a prozatoarei Speranța Calimi se afirmă în **Întâmpinarea** cuvenită că este „*un roman tulburător, cu suferință adunată într-o viață cât alții în zece*”. Este povestea dramatică a unei vieți feminine puternic traumatizată fizic și psihic la vârsta inocenței, a unei existențe care a urcat Golgota suferințelor nemeritate dar, cu o tenacitate de Sisif, a reușit să reînceapă de la capăt urcușul dureros, mereu în căutarea speranței. Ion Creangă și celebrele sale *Amintiri din copilărie* au înăurit-o pe scriitoarea în confesiunile sale către cititor, ele îmbracă veșmintele tragicului în timp ce la povestitorul humuleștean se revelă prin umorul și inocența atât de bine cunoscute. Mădălina Florea este prezentă în **Fidelitatea lecturii** cu *Poeme cu supraviețuitor*. Cartea este o ediție bilingvă, română- engleză, autoarea fiind stabilită în Țara lalelelor, Olanda. Volumul cuprinde 28 de poeme scrise sub semnul a două tonuri, confesiv și meditativ, versurile sunt străbătute de fiourile nostalgice ale dorului nestîns de țară, de oamenii cei mai apropiați: părinți, prieteni, de lucrurile aparent banale și comune, dar atât de dragi și familiare. Și ca un remember al unei existențe răvășite de dor și înstrăinare, poeta își rezumă condiția umană în patru distihuri care rămân memorabile prin profunzimea lor: „*Mai știi să strigi / când n-ai la ce țipa ? / Mai știi să plângi / când n-ai ce mai uda ? / Mai știi să zbori, / când n-ai ce mai vedea / Mai știi să dai, / când n-ai ce mai lua ?*” Despre un alt roman supus unei atente și subtile analize, ne referim la cartea Mihaelei Burlacu, ***O vară de necuprins***, sunt de reținut sușiurile și coborășurile unei existențe, cea a principalului personaj feminin, Raluca Vasilescu, parcurgând meandrele vieții, ca și ale dragostei. Cititorul se atașează de eroină datorită substanței epice a ficțiunii și autenticității, a combustiei interne care se impune prin tonul confesiv al eroinei precum și, îndeosebi, acelei structurări a romanului „circularitate, simetrie”. Romanul excelează printr-o înlănțuire de multe și chiar, nenumărate situații în care se regăsesc întâmplări firești: întâlniri, despărțiri, certuri, gelozii, molestări, violențe verbale și fizice, etc. Dar finalul cărții capătă un sens optimist, deoarece eroina optează pentru o viață la fermă: purificarea prin munca în slujba semenilor, adică a societății. Romancierul Nicolae Stan a scris *Apă neagră*, o lucrare în care acțiunea și protagoniștii acesteia sunt plasate în perimetrul municipiului Slobozia și a comunei Crăsani, localitatea rurală amintită fiind așezată sub o tutelă geografică, dar mai ales istorică de rezonanța pentru epocile

străvechi și vechi ale țării – Piscul Crăsani. Timpul istoric al momentului ales de scriitor pentru a-și motiva demersul literar este la puținii ani după evenimentele din decembrie 1989 din țara noastră când s-a așezat o piatră de hotar între comunism și democrație. Reprezentanți ai autorităților locale de la județ intenționează să amenajeze un colț muzeal la Crăsani menit să prezinte viața oamenilor de aici în anii interbelici ai României Mari. Piesa de rezistență este o fotografie cu personajele sale, dintre care trăiesc numai doi bătrâni; ea se constituie într-un motiv - pretext de fapt – pentru reconstituirea unor timpuri apuse, persoanele din cadrul documentului iconografic rămân participanți dar și martori la evenimente sociale, politice, naturale, culturale, etc. Între aceste fenomene, multe cu impact negativ sunt de amintit: colectivizarea, inundațiile, festivalul apologetic „Cântarea României”. Titlul romanului este metaforic și face trimitere la „*o lume tulbure la fel ca lumina ochiului invadată de necruțătoarea boală*”. Un sol de excepție a descins din Parnas și aduce o liră fermecată care ne încântă, ne vrăjește și ne face să înțelegem că fără POEZIE viața, existența noastră ar fi searbădă, monotonă ternă. Volumul de poezii ***Baladierul*** este scris de poetul Șerban Codrin, un impetuos menestrel al timpurilor noastre. „*Numai după o lectură atentă a întregului volum cititorul descoperă sensul profund metaforic, încercat de o dublă semnificație, ce tinde deopotrivă, la măreția singurății cântăreșului medieval, dar și la unicitatea cântăreșului modern, Măria Sa Poetul.*”, scrie Domnul Titi Damian. Cele 66 de balade alcătuiesc ciclul, iar între acestea sunt intercalate 300 de sonete, un total de 366 (echivalentă cu zilele unui an bisect). Poet profund, înzestrat cu o vastă cultură, Șerban Codrin se recomandă cititorilor săi prin meditația sa filosofică asupra eternei condiții umane, iar mijloacele pe care le utilizează sunt desprinse dintr-o bogată panoplie estetică ale cărei exponate se traduc printr-o stilistică remarcabilă, care îl cucerește pe cititor învăluindu-l cu un parfum de esențe rafinate - produsul unor distilieri vrăjite. Baladele poetului se grupează în versuri ce conțin o fabulă în sine și se finalizează cu o morală asemănătoare poeziei lui Francois Villon. O altă manieră de prezentare adoptată de poetul Șerban Codrin are ca obiect omniprezenta temei de realism cotidian, al unui univers populat de „*o infinitate de elemente - banale pentru omul obișnuit – cărora poetul le asociază profunde semnificații, făcând din ele simboluri ale unei lumi devastate.*” Pe lângă tema fundamentală amintită, sonetele exprimă și altele consacrate destinului privit din mai multe ipostaze: individ, lume, conducător politic, lider spiritual, timpul, orașul, istoria, religia, problematica socială, abjecția politică și altele. În versurile sale poetul se definește ca un justițiar, judecător aspru și neclintit în pronunțarea unei sentințe fără echivoc. Tema majoră oglindită printr-o sumedenie de fațete se vădește prin prisma afirmării unei virilități agresive și a unei posesiuni carnale nedelicate, lipsită de poezia tandreții. Șerban Codrin reușește să confere sonetelor sale definite „iluzia născătoare de iluzii”, o autentică valoare literară, dar și stilistică în același timp, datorită cunoștințelor sale multiple și profunde de literatură națională și universală, din cultura și arta lumii, iar măiestria care îl caracterizează în arhitectura versificației – cu originalități care îi asigură un onorant loc într-o galerie a elitelor sonetului universal și național, numele lui Petrarca, Shakespeare, Mihai Eminescu și Vasile Voiculescu, devenind repere inconfundabile ale genului. Prezentată pe întinderea celor 18 pagini - cea mai detaliată cronică a volumului **Întâmpinărilor** - autorul se dovedește un riguros și explicit cântar și filtru al unui excelent univers poetic aparținând unui mare creator al cuvântului rostit și tipărit. „*Volumul acesta este unic în literatura română: unicitatea îi este dată de uniitatea stilistică manifestată la toate nivelurile: lexical, morfosintactic, stilistic, prozodic, imaginar, poetic. Și la nivel tematic volum este unitar (...)*”. O revenire la roman în suita **Întâmpinărilor** se produce odată cu analiza volumului ***Scadența*** scris de avocatul Valeriu Burlacu. O lucrare insolită dintr-un timp al unei Româanii aflate la o răspântie a istoriei sale, nu cu mult înainte de Decembrie 1989 și în anii imediat următori evenimentelor de peste două decenii. Autorul își sprijină demersul literar pe o împletire între real (documentar) și imaginar (ficiune). Rezumativ, acțiunea și personajele ce o animă ne invită sa asistăm la o adaptare a Securității la noile orientări și așezări ale lumii potrivit înțelegerilor între URSS și SUA privind țările Europei centrale și de sud-est, dar și la regrouparea structurilor Securității după 1989. Dar, înainte de acest an, pe o scenă istorică animată de evenimente interne dominate de cultul exacerbat al dictaturii, un student este înlăturat fraudulos de la ocuparea unui post universitar și ajunge să predea la o școală generală din județul Buzău. Tânărul profesor, capabil, este delegat să participe la lucrările Congresului Educației și Culturii Socialiste, dar acolo vorbitorul se dezice pe loc de discursul oficial și pronunță propriul său crez despre adevăr care nu este incriminat imediat de autorități pentru a nu fi acuzate ca obstrucție absolută libertatea de exprimare. Cu mijloace artistice adecvate genului epic, autorul radiografiază documentat infiltrarea vechilor structuri ale Securității în noile instituții ale statului de drept postdecembrist. Remarcabilă rămâne descrierea unor mecanisme ale puterii ilustrată prin intermediul pieselor de șah (poziționare și mișcare). Despre poezia lui Dan Elias, autorul unui volum de versuri cu titlul ***Mersul pe nori***, reținem ca perfect justificată afirmația autorului **Întâmpinărilor** privind un: „fundament al sonetului românesc”, deoarece autorul abordează prin grupajul de versuri sub titlurile *Sonete* și *Oglinzi* teme fundamentale inspirate din lume și viață. În primul caz eternul feminin este personificat de EA. Acest portret al EI se întâlnește într-o multiplă exprimare artistică vehiculată în spațiul cosmic. Pandantul EI este un EL care se exprimă printr-un lirism al suferinței aflat în căutarea unor volume foarte puțin dense care obținează imaginea contururilor. *Oglinzile* sunt versuri ale unei poezii ce poartă pecetea modernității și exprimă o evadare asumată de poet, iar încastrarea unor maxime în țesătura acest „*pentru a ieși din chingile riguroase ale sonetului*”or poezii, adevărate nuclee în jurul cărora evoluează forța gravitațională poartă laolaltă un cortegiu de „*idei, sentimente, intenții, dar mai ales frânturi dintr-un portret, mereu diafan, implacabil al iubitei.*” Cu o carte de o factură aparte se încheie seria prezentărilor de lucrări în versuri și proză ale unor condeie purtătoare ale unui har liric și epic deopotrivă pogorât asupra cititorilor avizi de literatura de bună calitate. Ni se supune atenției o lucrare sortită să depășească tiparele consacrate unor tradiții împământenite în mentalul colectiv dar și conservator. Este cazul lucrării: ***Vasile Alecsandri și cazul „Miorița” (O anchetă literară)*** de Alexandru Bulandra. Autorul acestei cărți de o certă rigoare științifică dovedește o erudiție remarcabilă, întrucât realizează o investigație temeinică a textelor folclorice prilejuite de celebra *Miorița*. Cercetează cu minuțiozitate poezia, proza și teatrul bardului de la Mircești pentru a

conchide că Alecsandri este autorul baladei, deci o operă cultă pusă în discuție. Față de alți predecesori care s-au consacrat *Mioriței*, Alexandru Bulandra – și în cazul său filosoful și sociologul – a întreprins o anchetă literară sprijinită temeinic în zona folclorului, utilizând surse de notorietate ale istorie, culturii și folcloristicii românești: Nicolae Iorga, Alexandru Xenopol, Mihai Pop, Gheorghe Vrabie, Adrian Fochi și alte nume de referință din aceste domenii. Prin problematica abordată ca și prin metoda utilizată, cartea se distinge prin originalitate și nu mai puțin prin stil. Este, mai presus de toate „*o lucrare științifică de anvergură națională cu impact major, menită să răstoarne un clișeu inoculat mentalului colectiv de mai bine de un secol și jumătate.*”

La sfârșitul consistentelor sale analize critice, scriitorul Titi Damian își întreține cititorii și printr-un ales har eseistic dedicat unor nume consacrate ale literaturii noastre: Arghezi, Eminescu și Marin Preda. Dedicat locatarului de la Mărțișor, eseuul subintitulat *Antidotul prostiei* insistă printr-o analiză extrem de metodică și minuțioasă asupra poeziei *Horă de băieți* detașând din text atât fondul cât și forța exprimării: nocivitatea prostiei și pericolozitatea comportamentului reprezentanților ei pentru societate. Autorul eseuului analizează pamfletul lui Arghezi, ilustrând prin numeroase sinonime substantivul- adjectivul „prost” și, în continuarea investigației despre prost, se asociază numeroase alte atribute care definesc prin varietate natura personajului, cel mai sugestiv fiind, – semnificativ paradox – „prostul deștept”. Concluzia eseistului se impune prin mesajul transmis cititorului, întregii obști a Cetății: răsul sănătos, hohotul unanim este antidotul firesc împotriva prostiei, îndeosebi într-o societate care își caută încă matca ei firească de supraviețuire. Al doilea eseu este consacrat celei de a doua părți din Scrisoarea a III-a de Mihai Eminescu și are subtitlul *Leac la mușcătura cobrei*. La începutul rândurilor sale din acest admirabil eseu consacrat uneia dintre cele mai cunoscute poezii izvorâte din gândirea și condeiful marelui nostru clasic, scriitorul-profesor își exprimă revolta, perfect îndreptățită, despre infamante reacții ale unor neaveniți la adresa operei Poetului, iar remarca potrivit căreia în nici un manual de literatura română sintagma POET NAȚIONAL nu se mai folosește nu numai că ne surprinde amarnic și trist, dar ne pune și serios pe gânduri. Dar reacția de revoltă a luat după o profundă meditație înțeleapt judecată a gândului pentru a ilustra un adevăr care stăruie în cugetele și sufletele românilor de pretutindeni. Le exemplifică prin cuvintele unui prieten: „Cretini sunt mulți în lumea asta, Eminescu se apără singur. Poezia sa e un hohot imens, disprețuitor la adresa mediocrităților.” Ceea ce se distinge în cuprinsul acestei inteligente analize asupra textului eminescian este înainte de toate ACTUALITATEA mesajului. Cititorul, aplecat cu osărdie asupra versurilor devine părtaş la creionarea prin tușe apășate a portretului politicianului contemporan cu Eminescu. De la Sybaris, monstrul antic și la orașul omonim, prosper dar degradat moral, până la monstrul politic al timpului său, ambii se situează la capetele aceluiași arc de timp. Iar tarele politicianismului sunt veștejite cu virulență. Mesajul final pe care Poetul îl transmite cititorului îmbracă haina actului justițiar, deoarece, subliniază comentatorul și autorul eseuului, această faună politicianistă jefuiește țara și se comportă față de cetățeni ipocrit și arogant, manifestă un dispreț și o antipatie nedemne față de limba, istoria și tradițiile neamului nostru. Ultimul eseu este alocat lui Marin Preda: *Testamentul moral al lui Moromete*. Însemnările eseistului se cantonează într-un perimetru restrâns din volumul al II-lea din cunoscutul roman *Moromeții*: scena săpării șanțului, pe ploaie, un fragment dintre cele mai izbutite pagini antologice ale prozei românești. Esuul debutează cu analogii izbutite între un personaj real, părintele autorului **Întâmpinărilor** și celebrul personaj literar Moromete, amândurora aparținându-le o sănătoasă filosofie de viață specifică lumii rurale, o contemplație asupra vieții, lumii, naturii, întemeiată pe lungi și atente observații care se convertesc într-o certă înțelepciune. Monologul interior pe care Moromete îl dezvoltă în timpul săpării șanțului sub impactul unei naturi dezlănțuite se poartă cu un consătean, Băznae, care caută prin intermediul ideologiei comuniste să-i strice lui Moromete rosturile lui firești de țăran așezat și gospodar. Acceptarea de către Moromete a existenței prostului pe lume face parte din cumsecădenia romanului și din spiritul de toleranță pentru semenii noștri. Pericolul social, uzurpator de libertate se produce atunci când accede la funcții prostul deștept. Dar Moromete prin același monolg interior devine și un vizionar realist sensul colectivismului rural întiund falimentarea lucrării pământului în comun și al sistemului de repartție, tot sub semnul deficitar al comunismului. Se mai întâlnesc aceste gânduri ale eroului literar al lui Marin Preda generate de răsturnările de valori în sistemul de relații interumane ale satului românesc unde se erodează și se surpă rosturile tradiționale aparținând gospodarilor, urcușul nemeritat al celor indolenți și leneși, slugărnicia și obediența unor inși imorali și puși pe căpătuală.

La finalul acestor rânduri menite să sublinieze valoarea unor analize pertinente venite din partea unui scriitor și valoros cadru didactic de Limba și literatura română încercam să surprindem câteva note esențiale pe care **Fidelitatea lecturii** le încorporează în paginile sale. Prozatorul Titi Damian nu s-a limitat în analizele sale literare să se refere la lucrările în sine – scrieri în versuri sau proză. Cititorul este condus într-un spațiul al cunoașterii autorilor în ipostazele vieților și operelor lor esențiale explicabile și explicate, îndeosebi pentru acestea din urmă „laboratorul” de plămădire a scrisului epic și liric dobândește un rol definitoriu. Recenziile au apărut în 13 reviste literare din Buzău, Odobești, București, Focșani, Galați, Alexandria, Ploiești și Slobozia. Autorul nu s-a dezmințit deloc de la un principiu pe care l-a respectat cu consecvență și l-a exprimat cu franchețe: (...) *În opinia mea, cronica serioasă, nu vine în întâmpinarea autorului, ci vine în întâmpinarea cititorului*”. Porți deschise către virtuali cititori ai **Întâmpinărilor**, cronicile literare ale scriitorului Titi Damian se înscriu firesc într-un spațiu de autentică vigoare intelectuală a acestui timp pe care îl trăim și îl străbatem într-o contemporaneitate de contraste, contestări și controverse mai mult sau mai puțin productive. Și dacă ne gândim la scriitorii recenzați și la opera lor, la ce loc vor ocupa în cernerea nisipului prin clepsidra timpului, să ne oprim la o izbutită afirmație a autorului: „*Ce ar fi Everestul fără măreția munților din jur?*” Chiar dacă unii dintre acești scriitori sunt mai puțin cunoscuți publicului larg și criticii, talentul lor este incontestabil. Această ultimă carte a scriitorului Titi Damian se distinge în peisajul literar actual nu numai prin analiza temeinică, doctă dar și prin judecăți de valoare originale și pertinente asupra unor lucrări literare de certă calitate estetică, dar și de profundul respect nutrit strădaniilor unor confrați de breaslă, credincioși crezului care îi unește: slujirea permanentă și altruistă a limbii și literaturii române.

Mircea DUMITRIU

Costel Bunoaica

VELES, REPUBLICA MACEDONIA

Schimbarea gărzilor

A 49-a ediție a Festivalului Internațional de Poezie din cadrul Întâlnirilor Racin

i-am privit cum se cutremurau
de o parte și de alta a gardului de aer
dinlăuntrul orașului...
era o ploaie de strigăte nepășite,
un fel de zăpăceală domnească.

timpul schimbării gărzilor venise.

pe cei mai bătrâni îi descălțaseră-n parc...
venea un buldozer și îi ridica într-un camion
cu gratii înalte
până la tribuna centrală.
brațele crăpate, de cât să îndure putuseră,
spânzurate stăteau peste obloane metalice.

în mișcare se punea plutonul –
departe de locul unde veghea și-o trăise
să se îndrepte avea.
ceasul odihnei sunase. sunase
peste cele al puterii.

veniseră mașini burdușite cu prunci de mesteacăn,
de salcâm sau stejar,
sau cine mai știe de ce titlu domnesc.
sunau claxoanele șoferii plecaților,
când drumul se lovea cu schimbul
neștiutor de nevoi a câte să se întâmple avea.
își frecau chipurile bătrânii soldați
de metalul obloanelor cu miros de proaspăt născut,
până când vulturii soarelui se repezeau înlăuntru.
o isterie sălbatică
se instaura printre cei vitregiți de umbrele lor.

de dorul de nou, de primeneală râvnită-n ascuns,
se atingeau între ei cu un fel de sfială,
cu un fel de mahnire,
să numere încă odată câte inimi mai bat sub țărână.

bun rămas inventa murmurul crengilor
măturând asfaltul...

era timpul schimbării gărzilor,
iar cei mai tineri sărutau tălpile gropilor
unde casă să își dureze aveau.

mai, 1981

(din volumul *Schimbarea gărzilor*, prins în planul
editorial al Editurii Albatros în primul trimestru al
anului 1989; volumul nu a mai apărut)

În perioada 14-15 iunie 2012, orașul VELES din Republica Macedonia a fost gazda celei de a 49-a ediție a Festivalului Internațional de Poezie din cadrul *Întâlnirilor Racin*. *Întâlnirile Racin* sunt dedicate revoluționarului și poetului național Koco (Kosta Solev) Racin, născut la 22 decembrie 1908, în orașul Veles, acesta fiind considerat fondatorul literaturii macedonene moderne.

Au participat poeți din Macedonia (Rade Silian, președintele Uniunii Scriitorilor din Macedonia, Vele Smilevski, secretarul Uniunii Scriitorilor din Macedonia, Risto Iacev, Hristo Petreski, laureat al acestei ediții, Gligor Stoicovski, Bratislav Tascovski, Pande Manoillov, Ivita Tasevski Eternian, Igor Kraicev, Violeta Tanceva Zlateva, Dina Cuvata), România (Gheorghe Dobre, Costel Bunoaica), Serbia (Iscra Peneva), Bulgaria (Dimitar Hristof), Grecia (Kostas Valetas, laureat al acestei ediții), Ucraina (Anna Bagriana). A fost lansat un almanah care cuprinde textele poezilor care au citit la ediția din 2011 și toate comunicările științifice prezentate anul trecut. În el se regăsesc și poeziile scriitorilor Gheorghe Dobre și Șerban Codrin, care au reprezentat România la ediția din 2011.

Ca de fiecare dată, gazdă primitoare a acestui important eveniment, domnul Goran PETROV, primarul orașului Veles, căruia îi mulțumim pentru atenția cu care ne-a înconjurat. (Gh. Dobre)

Pe 21 iunie 2012, în cadrul unei festivități organizate la Ateneul Român, Academia Română și Marea Lojă Națională din România, istoricul Marian Ștefan, colaboratorul nostru, a primit premiul „Eugeniu Carada” pentru lucrarea „Tezaurul Băncii Naționale a României la Moscova”.

**Felicitări
din partea tuturor membrilor
Asociației Culturale HELIS!**

Următorul număr al revistei apare în luna august 2012

ADMINISTRAȚIA

E-mail:

gigizap2002@yahoo.com

SLOBOZIA,

Str. Matei Basarab, Nr.26

Centrul Cultural „Ionel Perlea” Et.1

CONT: RO88CECEIL0143RON0091587

Suc. CEC Slobozia

Tiparul executat la **S.C. ARTPRINT“ S.R.L.**
Slobozia – Ialomița; Cod. 8400, str. Ianache, Lot 2
Tel: 0243 234480; 0744 356 593, E-MAIL: artprintsrl@yahoo.com

Revista poate fi procurată de la sediul redacției
și de la Biblioteca Municipală Urziceni

**Parteneri: Muzeul Județean Ialomița, Biblioteca Județeană Ialomița „Ștefan Bănulescu”,
Muzeul Național al Agriculturii, Centrul Cultural UNESCO „Ionel Perlea”,
Centrul Creației Populare Ialomița, Consiliul Județean Ialomița.**

Revista poate fi citită pe internet la adresa: www.revistahelis.ro

**Sponsori: TRANSMIM Slobozia, CONMET Slobozia, SONTEC Slobozia, CONCIVIC Slobozia,
Gheorghe VLASE, Mihai DRĂGOI, ANONIM - Urziceni**

REDACȚIA

REDACTOR ȘEF - Gheorghe DOBRE

CRITICĂ - Titi DAMIAN

PROZĂ - Ioan NEȘU

POEZIE, TEATRU - Șerban CODRIN

FILOZOFIE - dr. Nicolae STAN, Alexandru BULANDRA

ISTORIE, ARHEOLOGIE - dr. Florin VLAD, Vitalie BUZU

ARTĂ - Ana-Amelia DINCĂ

MUZICĂ - Nicolae ROTARU

ETNOGRAFIE, TRADIȚII POPULARE - Răzvan

CIUCĂ, dr. Cristi OBREJAN

EVENIMENT CULTURAL - Nicolae TACHE, Doina

ROȘCA, Mihaela RACOVÎTEANU

INTERVIU, REPORTAJ, ESEU - Ion ALECU, Vasile

IORDACHE

TEHNOREDACTARE : Veronica PANȚURU